

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

684

K

22

~~Handwritten scribble~~

Dafforne, R., Grammatica ofte Leez-leerlings steunsel. t'
Amsterdam. Bij Jan Evertsz. Kloppenburgh. 1627. 8°. m.
gegrav. titel. h. lr.

Hoogst zeldzaam werkje met een titel door Vischer? gegraveerd,
waarop 5 verschillende voorstellingen, allen op het onderwijs be-
trekking hebbende en meester en leerling voorstellend. De onderste
is een zeer uitvoerige voorstelling van eene school in twee klassen.
De faam bazuint den lof des hoofdonderwijzers uit, de hond (om op
de kinderen te letten) zit naast den meester, terwijl in het venster
een HAAN staat te kraaien. In de tweede klasse is een hulponder-
wijzer(?) bezig eenige jongens te onderwijzen.

Ok62-
3976

Des Leerlings Grond:

Gods
Goeft
verlicht
de zyns

Grond kennis Lezers:

GRAMMATICA
 ofte
Leez-leerlings
Steunsel.
T'samen ghestelt
 Door
RICHARD
DAFFORNE.

H. L. S. Hart Spiegel. fol. 84.

Nota: Een kind dat letters leert verkeert, oft' dat versma'lyk
T wel-spellen over slaat: leeft all' zyn leven qualyk.

't Amsterdam
By Jan Everijs. Kloppenburgh. 1627

N. Sc.

BIBLIOTHEEK
der Universiteit van
Amsterdam

Aenspraek tot alle Jonghe Sholieren in't ghemeyn.

Leerlinghen all' // groot ende small' // zynde in
School verzaem't:
Zwyghe van ghehall' // gantsch gheen ghes-
schall' // laet by u zyn beraem't.

De Reden :

Want praten veel // bederft gheheel // het leerlyk
kloek verstant :

Mede de tyd // ons haest ontgelyd // snellyk aen elckert
kant.

Oock blijven wy // van Op' / tot Op' // eben den Ou-
den knecht :

En 's Meesters Cer // door zulks ter ne'er // blyft on-
der legghen slecht.

Vermaninghe.

Daer-om leert kloek // in uwen Boek // schrypben
end' Opfren e'el :

Want Konst wy zien // verlost de Lie'n // van zwaren
arbejd veel.

Aen-porringhe.

Dus gaet u spoe'n // als Helden koen // aen d'arbejd
met verbyden :

Zo sal dan Konst // Lof / Cer / end' Jonst // by u zyn
t'allen tyden.

Nota. De Toe-epghen-brieven / zyn achter sirt
Boek ghestelt: om dat de Leerlinghen dadelijk tot
de zaeke zelfs komen zouden.

Leez'-Leerlings-steunsel:
 Vergadert door den Konst-rylien Boek-houder/
 end' Lieber van de Gel-konst
 Richard Dafforne.

Raept nu vermaek O Ieught, end' Lievers der
 Lees-konst,
In't Leerlings-steunsel die ons Richard komt aen-
 bie'en:
Christiaë van Heuls met-gangher, van beyd' meught
 ghy spie'en
Het recht wel-lézens-Padt. Deez' spelt ons voor
 uyt jonst,
Als Heul' ons leert de Spræk. Siet hoe Dafforn be-
 gonst
Re'ens Ionghers op te Vo'e'n, met Letters neghen-
 drie-en:
Die schiftende in twee'n, uyt wien ons komen
 vlie'en
Drie-zeven Letters stom: vyf Klinkers, die door
 gonst
Aen-leyden tot noch een lang-klinker: 't welk de
 Grieken
Eyn noemen y-psilon. Wie't niet noemt dobbel i
Fe ylen in 's Letters naem! gh'lyk men't in meeste
 wieken
Goy ('t wyfken van de Schae-pen) noemt. Noch
 komt hier bi
Re yn lang-vocalen Vier, met veel Twee, end' Drie
 klanken,
Neemt Dafforns leering waer, zo zuldy't Boek be-
 danken.

Gan VV; Fab: Tho: K.

GRAMMATA-TICA,

Efte

Leez'-Leerlings-Steunfel :

Ghestelt door

RICHARD DAFFORNE.

De Eerste Plaetse.

Leer-
ghies

Alle bedenckeljk goet wensche ick
 uwer-Liefden toe voor een Dor-
 ghen-groet / myn ghebuet-man
 Berichter. Ick ben verb'pd dat
 ick uw' **A.** in Dups binde: want
 zedert onze jongste t'zamen-spre-
 kinghe ober 't Boek-staven / ben ick daer-op zo ver-
 liefd! end' met gracghte zo onrsteeken! dat ick alle
 gheleerghenheit waerghenomen hebbe/ om wyder met
 uw'-**A.** daer van te spreken/tot het welke (zo ick ver-
 hoope) uw'-**A.** nu plaets/end' tpd/binde zult.

Berichter. Hopende uwe groete (Lees-ghier) wen-
 sche ick uwer-**A.** met alien die u aen-gaen) van ghe-
 lphen drie voubigh weder-om.

Belangghende uwe verzoek, het zelve rypeljk ober-
 weeghende/zo en kan ick het uw'-**A.** niet onzeggen:
 maer ter eeren van uwen pberighen Leer-ghierichheit
 Gheest/zuldp over-weeghen het ghene in den Poërens
 Borst-weeringhe staet Folio 374.

STUDIO, ET VIGILANTIA.

De traghe slof hept van veel lupe/ legghe zinnen/
Die pdelekh hun tyd verzuipmen zonder brucht/
End' nimmer zyn gheporcht tot deughden door
Leer-zucht

Men meest in domme dromen op hun bedden binnen.
Gantsch on-bekommert om veel-wetenhept te
winnen

Door arbejd/ end' te laten na een goed gherucht/
Door dat het korte leven brucht' loos hun ontvlucht:
Deez' schonen pets in't Oogh / maer laes! daer is
niet binnen.

De Muses hun versoepen! 'twyl de wack're gheest
Mits als Aurora ryst zyn Oeffening aen-baerden/
Ja in de stille nachten! wyls hepts Boeken leest:
Waer-uyt hy lieve vruchten booz zyn Ziel vergaer-
den;

Ver-rpkende zyn Gheest/ door arbejd met voor-zicht/
Waar d'and'ren blyven steeds lanternen zonder licht.

Dit aldus ghestelt hebbende om uwe begonnen
pber te sterken / zo hebben wy voortz te aen-merken:
dat onder het Menschelyke gheslacht véel zyn / die
het bedachte arbejden aen den dagh te brengen/ om
het ghesproken woord / levendigh met Letteren door
het schryven te af-beelden: zupberende also hun Ca-
len van de onbeheb'likheden / end' trachten om die op
zekere wel-ghestelde doeten te stellen: over het welk e
n w-**L.** van my een onder-richtinghe verzoekt.

Maer wat gheld' et! zulkis en wil van my (die een
Engelsche ben/ end' gheen Latijn-en hebbe) niet ghe-
daen zyn zonder na-spraek: doch uwe nuttigheyt
be-ooghende / zal ick my die na-spraek (end' ook de
moepre) onder-werpen: ghevoelende met ren zeker
Schryver: Dat dien Mensch is gheluckigh, die (dooz
den

den arbejd) een ander gheluckigh maken kan !

Onder allen dien / die door haren ghetrouwen arbejd een anders nutbaerhejt betracht hebben / en is gheen- sijn de minste Christiaen van Heule Mathematicus ! de welke in zyne Sprack-konst / ghedruckt tot Leyden Anno 1626. (na Schoolg-wyze) de Sprack-konst in vier deelen verdeeld heeft / nameelijck in

Orthographia, Etymologia, Profodia, end' Syntaxis.

Die noemende

Spellinghe, Ootspronkelikhejt, * Klank-maet, end' T'zamen-voeginghe :

Van welke vier deelen / hy (over de drie laetste) zeer nyt-muntende) ghehandelt heeft.

* De Kamer In Liefd' bloeyde tot Amsterdam Poliq 13. noemt se Maat-klank, end' T'zamen-voeging der woorden.

Maer dewyle in zo kleynen beslek / men van alles niet volkomelyk handelen kan / zal ick (om uwe verzoeks-wille) dien arbejd aen-beerden / om van d'Orthographia, (dat is / de Spellinghe) wat wyd-loopigher te schryven: het welke van u wel gheleert zynde / neemt dan ter herten de

Spraeks-oeffeninghe upt zyn Boek / end' ghy zult een verstandigh Spreeker worden.

Daer-om ghebruykt de Drypheit / end' onderbraecht (aen-gaende het Spellē) zulkas als ghy noodigh vindet (end' teeghen-woordigh in den zinne komt) tot uwer onder-richtinghe.

2. Pl. L. Hoe veel letteren zyn ons noodigh inde Neder-duytsche spellinghe.

B. Zeven-en-twintigh. NOT A: daer zyn Zeven-en-twintigh ghebruykelyk in verscheyden ghedaenten: doch in namen en zynd'er maer Zes-en-twintigh: blykende

In { Ghedaenten. a b c d e f g h i j k l
 { Namen. a b e c e d e e e f g e h a i j e k a e l
 m n o p q r s t u v w x y z
 e m e n o p e k u e r e s t e u v a w a i k s d o b b e l i, z e d

Nota, de kamer in Liefd'-Bloeyende tot Amsterdarn/en wil de rond'er als dit z niet hebben/als blykt inde verklaringhe vande letter R/ Folio 47.

3. Pl. L. Wat maekt-men van deze Letteren?

B. Van letteren maekt-men Sillaben, end' van Sillaben maekt-men woorden: tot

Voorbeeld:

Letteren /	Sillaben /	Woorden,
b l o e p	bloep,	
e n	en,	} bloep-ends
d e u g h	de	
i e u g h	jeugh-	} jeughden/
d e u	den	
u	u,	} uwe
w e	we	
g h e u g h	ghe-	} gheneughden
n e u g h	neugh-	
d e n	den	
l a e t	laet	laet
z y n	zyn	zyn
i n	in	in
l e e n	lee-	} leeren
r e n	ren	

Letteren,

Letteren/

Syllaben /

Woorden.

d a n
 n a e ' t
 b e
 z u n
 r e n
 k o n s t
 z u l t
 g h p
 b u u
 r e n
 e n d'
 d a e r
 t o e
 e e
 r e n.

dan
 nae't
 be-
 zuu-
 ren
 konst
 zult
 ghp
 buu-
 ren
 end'
 daer
 toe
 ee-
 ren

dan
 nae't
 bezuuren/
 konst
 zult
 ghp
 buuren/
 end'
 daer
 toe
 eeren.

4. Pl. L. Wat maekt-men van woorden ?

B. Van woor- } onvol- { Gheen bezittinghe ver-
 den maekt- } komen { oorzaekt verheughinghe
 men Redenen } volko- { Gheen bezittinghe / ver-
 men } men { oorzaekt verheughinghe/
 } } zonder gheselschap.

5. Pl. L. Wat stget ons te aen-merken inde voor-ghestelde letteren ?

B. Pontus de Heviter van Delft, end' Canonink tot Gorinchem, in 3pn Neder-duytsche Orthographia Fol. 31. ghedrukt tot Antwerpen / Anno 1581, daer van sprekende / zept aldus : alle letteren van wat Tale die moghen zyn, voor't eerste aenzien toe komen drie zaken : Ghedaente, Name, end' kyacht.

Met hem stemmen de Haerlemsche Lief-hebbers in hun Neder-duytsche-Spellinghe ghedrukt. Anno

1612. Want 3p-lieden beschryben't aldus :

In alle letteren moet-men op drie dringhen let-
ten, te weten,

Op } tMaeksel, daer mede 3p uytghebeeldet wer-
den.
de Name, daer mede 3p ghenamet/ofte uyt-
ghesproken werden.
de Kracht, ofte waerdigheyt : daer mede 3p
(volghende haer Maeksel, ende Naem)
inde spellinghe ghebruykt werden.

Hier van Letter A. 5.

Noch staet ons te aen-merken voor een vermanin-
ghe ober d'uytspraek dezer Letteren / het ghene
Pieter de Berd, Schoolmeester tot Terghoes ons doet
ghedenken in't eerste deel 3pnder Neder-duytsche Let-
ter-konst/ghedrukt tot Middelburgh, Anno 1588. te
weten :

De letteren (3ept hy) moeten de kinderen aldus
uytspreken

ef ha el em en qu er ef

Maer niet

effe haetse elle emme enne quwe erre esse, &c.

Zyn reden is : om dat deze na-staerten verhinde-
ren de kinderen in't lezen : 3pn ghedichte vers luy-
det aldus :

'Tghebruyk dezer staerten is waerdigh mispre-
zen :

Want 't hangt de Kinderen aen, als zy willen lee-
zen.

Hier van Letter. A. 2.

Pontus de Heviter, in 3pn tweede Alghemeyne re-
ghel des voorghemelden boek/3ept aldus :

Schoot in alle manieren (als fenyn) ghesteerte
woor-

woorden, dan zelden daer't de natuer, of vercierringhe ver-eyfcht: welke nature boven maten zeer bemint korte redenen, met besnoeyde woorden: waer-in de Hebreusche Tale alle bekende Talen te boven gaet.

Dus spreekt, noch en schryft niet.

ene drye viere vyve zesse zevene allevene twalleve:

Maer spreekt end' schryft.

een dry vier vyf zes zeven elf twaelf.

Des-ghelyx in ander woorden:

Latende ons Rym-makers quade zeeden, die dik-mael de woorden leelik, onnatuurlyke staerten aen-hanghē, om een qualik-klinkende Vers te sluyten,

Hier van Folio 83.

Een ghelyk oordeel heeft d'Authour vande *Uitspraak* (die uptghegaen is onder den *Titel vande Kamer in Liefde-Bloeyende t'Amsterdam / ghebrenkt tot Leyden / Anno 1584.*) daer hy zept: † dat de verstandighe yinders der Talen, niet veel Letteren, of Sil-labenghebeezicht hebben, daer't een doen konde. Hy zept noch op den kant: Korte woorden pryssikt.

Hier van Fol. 104.

**Merkt ghebuerman / hoe zeer de gheleerde Man-
nen pryzen een korte benoeminghe der Letteren, end
woorden!**

**End' voortwaer zo wy inzien de wyze van't lee-
zen / end' de uitspraak der Letteren / die in veel (sae
meest alle) Schoolen ghebruykt zyn: men bespeurt
zodanighe Rupe / Lamme / end' Kermerighe uytin-
ghe der zelve / dat een wel ghe-oeffende walghe
zoude om te hooren: end' d'onnozele kinderen en kon-
nen gheen andere vruchten voort-brenghen / dan zulc
als in hun gheplantet werdt: derhalven niet de kin-
deren, maer de Leer-meesters bespottens werdigh
zyn.**

Dus

Dus, schuldigh onverstant, on-andacht, quade
wennis:

Ghron-d-oorzaek blyken heel, van aller menschen
schennis.

Henrick Laurensz. Spiegel in zyne Hert-
spiegel. Fol. 53.

End' elders/ spreekende van de ghewoonheyt in des
menschen ghewoone om-me-ghank zept.

Qua-wenst, maekt qua-gevolgh, qua-voor-beeld,
brengh gheklagh:

Een zot die maekter veel, merkt wat landswys
vermach.

Dit mach (dooz toe-epghening) veel Schoolen maer
al-te-epghen/toe-ghe-epghent zyn.

Daer-om begheer ick vriendeljk / end' zeer ernste-
lyk op uw'-L. dat ghy u bebltyght korte benoemin-
ghe der Letteren / end' woorden / tot dien eynde
(zoo't de noot ver-epschte) ghy't een ander ghem-
nen meught: want een Loomer / of Lemmer-achtighe
kopze van spreken / end' Lezen aen-ghewent heb-
bende / zuldy't zeer zwaerlyk ontwennen konnē / ghe-
ghemerkt (zept Pontus de Hevirer Fol. 56) dat ghe-
woonte een Tyran is, die zwaerlyk ontslaen wil het
ghene onder't bewint zynet. Weet schappye ghehooren
is zoo quade Beest is qua-ghewoonte, zept d' Aetheur
vande Twee-spraak / Fol. 86.

Een ander verhalende een spreukē upt Quintiliano
zept: Eer zoudemen breeken, dan komen verbeeteren,
die dinghen, die in qua-ghewoonte ghekomen, end'
daer-in verherdet zyn! Dus veel 't uwer waerschou-
winghe ghetroken upt verscheppen schrybers / noo-
pende de korte benoeminghe der Letteren / end' woor-
den.

L. Hier

L. Hier boven by dit † dubbel Crupsken/ verhaelde ghy dat de verstandighe vinders der Taalen, niet veel letteren ghebeezicht hebben daer't een doen kondel waer-om ghebruykt ghy twee a/twee/e/twee/o/twee u? in waater / deezen / vooren/ zuurs/daer een Doctael ghenoeghzaam is/ in laten / beten/ kolen/ buren/ end' zulk meer?

B. Kort ghezept! om dat de Leerling (inzonderheyt d' uyt heernsche) een behulp-middel hebben zoude / tot d' uyt spraek dezer taale / end' daer by weten, welke Sillabe lang / end' welke kort / uyt ghesprooken moet zyn: of men moeste een accent, of by teekē stellen / boven die letter die lang klinkē moet / aldus: waghē, dege-lyk, bezidē, vergróten, kúren: maer om dat alle d' uytkerpen niet zulke gheteehende letteren niet verzorght zyn: als mede / om dat de schryver also veerdiggh een letter maken kan / als zulken teeken : ook om dat het in't schryven boven / e / i / of u / niet wel past: by de ik by de aen-wy zinghe hier / end' daer van de dobbel letteren. Besiet de Psalmen van Mr. Antonis de Hubert, ghedrukt tot Leyden / No. 1624. over het stellen vande lange Sillaben met dobbel letteren. Christiaen van Heule, Folio 5 zept : men zoude na onze uyt spraek Hoout, Stoot, Soout, mogen schryven etc. Maer de wyle het vermeerderen van eene O zeer groote veranderinge maken zoude / zo hebben wy etc.

[.:.] Ich zegge niet hem / Folio 4 dat men yet s beters zoude moghen stellen / dan tot noch toe ghesteld is / maer (zept hy) het zoude groote veranderinghe in het ghezicht maken.

End' de wyl dit hint noyt ter Schoole ghegaen en heeft / zoude het Onnozele staen als een Upl / onder de Bonte-kraep-en / in dien het al-te breemde klee dinghe droeghe : end' men zoude upt het ghezelschap der schijakelphe kinderen willen verstoeten : . dieg moet

moet het (voor deze tyd) draghen nae het ghewoone zegghe/

Half mal, Half vroet: Wel leven doet:

Hier-na / als zyne School-maets zyn Bacchus beter ghewoon: zyn / dan en mach't gheen quaed / de wyl het wel gaet.

Hoe aenghenaem het oude Spelling is / waer ydelheyt te vraeghen! Doen spelde-men waecken, spreekken, strycken, ghesproocken, mis-bruucken, besuure, ghelyk ick in zeer oude Boeken ghelezen hebbe.

Wel-aen! laet ons (om de Leerlinghen / de korte / end' langhe Sillaben aen-te-wyzen) nu schryven waeken, spreekken, strycken, ghesproocken, besuuren, dadelph-ber valt-men (om de klaerheyt te toonen) in over-bloed! Dat in hen-lieden aen-ghenaem was / is in onze Eeuwe verfoep-elyk: end' nochtans inde dupdelykhe ypt-sprak van die kort / end' lang Sillaben / en zullen wy (door ons al-te-veel snoep-inghe) hun klaerheyt nimmer gheraaken wel min Ver-beeteren.

Be treffende hun-lieder stellinghe van dobbel Consonanten in't midden van die woorden / ick en kan't gheensins mis-pryze / als die maer haer epyghē Letteren en hadden: dat is / in Plaetse van ae / aa / end' van e / ee / aldus: waakken / spreekken / etc. dan zoude de eerste Sillaben een verstandighe bedupdenisse hebben: maer hier van hebbe ick wat breeder gheschreven in de Dertiende plaetse.

Onthoud voor de tweede onder-richtinghe over de voorghestelde Letteren / wat Pontus de Heviter ons waerschoot / aen-gaende de Leeringhe / of onder-wypinghe der kinderen inden A. B. C. zynde: zyne woorden zyn deeze: My verstout-hebbende te oordeelen van wel leeren Neder-duytsch te schryven; end' spellē; zal my vervorderen de Neederlandsche School-meesters

meesters myne zin te oopenen , hoe zy hare School-
kinderen inden beginne behoorden te oefenen.

Als zy dan de Letteren zullen beginnen te leeren,
wacht hen den zelfden van achteren doen op-zeggen:
alzo dat zonder bare, de memorye bezwaert, end' hare
jonghe , kleyne onghe-oeffende oordeel boven maten
zeer verdonkert : maer vraeght hen al-re-met inden
A. B. C. wat letter is dit , wat letter is dat , zonder't
ghetal, of plaets te aen-zien, om te weeten of-se leeren
als Menschen, of als Papegaeyen.

Hier van Fol. 101.

Merkt / hy zeyt. Vraeght hun inden A. B. C. zon-
der't ghetal, of plaets te aen-zien. Om zulx bequame-
lyk te doen / so schynt het dat Pieter de Berd (Letter
N. 2.) tot dien eynde een vermenghelde A. B. C. ghe-
steld heeft / in ghedaente als dit dat ick hier stelle.

a c h d a t i c k b y d y w a e r
o h o e d e r v a n m y n k r a c h t
e n d' d a t g h y u y t g h e v a e r
m y n z i e l t e n h e m e l b r a c h t.

**Doch ick koom' alder-lest / ghekropen uyt het
nest / om zegghe met de rest / wat ick houd door het
best. Doen ick op een a'er-reys (zegghe sommighe)
de zorgh-kamer bewaerde / die't hoeft bezwaerde / ick
ghing'er te werk aldus : Nota. ick Leerde hun den
A. B. C. tot datze inde letteren wat kennisse begun-
ste te krepghen / end' dat my docht alle wel goed was.**

**Nota : Als dan deede ickze verhuypzen naer het
Groot-Einder / end' zetteze inde Tien gheboden.
Daer zynde / Nota, liet ickze de letteren noemen also
die quamen / stuk voor stuk / zonder vergaaren / om
hun Jonghe zinnkens niet te bezwaren.**

**Want ick docht / alsoo't zyn mocht / zouden zy de
spel-**

spel-kunst verzinmen / hoemen de letteren naer behooren verzamelen moeste: hoe de letteren gheschiftet / end' verdept werden : Zomtyd de Vocalen dit he'en : zomwylen de Consonanten ghins he'en : en dan noch niet een te bedenke hoe de letteren heeren ! o dat moet voort-gaen / als een die looden vorten heeft : of als een ghespantten haase / of (zo-men zept) als pen luyt op een teerighe-huylt.

End' wat is de oorzaak van den traghe voortgank onzer kinderen in dit / end' d'ander zes vrpe konsten ? Het en kan de begaeftheit des Al-ghevers niet toeghe-epghent zyn ! Want hoe-wel d'een niet met gaden verciert is dan d'ander / nochtans de minste (die niet slecht en zyn) hebben ghenoech om hand-werken end' andere noodigheden tot nood-drust te leeren: evē wel hoorz-men klagen datze in't school-gaen niet boozderen en kunnen.

Men ghevoelen is / dat de leerars der Ambachten om hare Cer end' winst / het beste bewint aen-legghē / dat zy verzinnen konnen : end' men ziet dat een goet bewint / veel te weghe brengghen kan in dē voor-spoed eenes zaeks: daer-en-teghē een quaed beleyd / brenght een Heer-kracht tot niet.

De Twee-spraek sprekende van fouten / sept : Dese achtloof heyt komt uyt oorfaek dat-men de jeught (ja die al schoon Latyn leeren) gheen volkomen, of bestendighe vervoeging, of buyging der woorden end' namē in Duyts voor-houd. Ich wil hier mede (sept hy) niemant gheraet hebben / maer verhael dees. etc. fol. 70.

Daer-om sept de Hert-spieghel fol. 13.

Qua wenst, end' achteloos, zo hebben elk bezeten,
Dat hy schier schynt ghe-aerd sich selver te verghe-
ten.

Mae

Maer wy moeten zien of d'oorzake van den tra-
ghen voort-gank in de Ouders end' kinders zelfs
niet grotelphs en schuyt: Cornelis Dirksz. van Nier-
vaert in zyn oprecht Onder-wys van de Letter-konst
fol. 29. ghevoelt van ja ! schryvende aldus :

'Tis wel een droevighe end' beklaghelyke zaak/
Dat de jongh' alhier / ja ook meest in alle quartie-
ren

Zoo ongheregheld' end' Godloos is (het welke ik
lakte.)

Salse hare Turst-meesters / noch Ouders / niet
en vieren.

Zy loopen onghelonden als wilde Stieren/
End' noch segghen d' Ouders / teghen verht / end' ver-
den!

Meester en slaet myn kind niet / of ick zal't elders
besteden.

Daer naer:

Weel Vaders end' Moeders zyn so mal niet haer
Kinderen /

Quaet toe walse teghen de School-meesters ghe-
waeghen :

Meester / en beklyft myn kind niet / het mocht hem
hinderen /

'Tis noch jong / en leet / en kan gheen woorden ver-
draghen :

'Gheeft noch my te leeren veel jaren end' da-
ghen /

101. 18.
Sijest myn Ri. Dabry dorst syn Vollenen / zegghe
32. Opus / (56.
Salse in 6: jaer niet zy Leeten / Dat Leeten 12 in

Ziet! hier bespeurt u' .1. eens-deels wat hinder-
balken datter zyn . Ten eersten / dat den Meester niet
toe-ghelaten wert / de kinderen in bequame rucht te
houden: end van hui zelfs en zynse niet wps ghe-
noegh: daer om loopen de Verkens in't koren / end
bederven't al.

De Tucht is nu zo gantsch verachtelyk by
veelen / dat de seught seyt / end doet / wat hen
wel-behaghelyk is: Jae zy werden van bes ouders
in Onquar spreken voor-ghesaan? zo dat (jong
znde) zy de Ouders mit ontwassen zyn! end' vrou-
ders moeten zelfs smeken / Wiltten zy van hare kin-
deren pet's te weeghe ghebracht hebben!

Dit on-kraep aldus inde jonghe planten in-ge-
wortelt znde / end' dat daar gheen staet by d'Ou-
ders meer is / door haren Nepsche Liefde / dan zept
men / Het boefken is zo stout, ick moet hem ter
School besteden!

Hier wil-men dat den Naam van't Schoole/
Deughden inde kinderen brenghen zal, zonder de
Middelen te ghebruyken om d'ondeughden te Key-
nighen!

Hier wilmen dat den Medicus het kind van't ver-
ghif gheuezen zal zonder Purgeeren, ofte zupbe-
ringhe!

Hier wilmen dat den Meester (zonder behoorlyke
middelen te ghebruyken) in twee tyden des daeghs
meer deughden inde kinderen planten zal / dan d'Ou-
ders ondeughden in zeynen konnen / door hui drie
tyden des daeghs on-sichtelyke ommeeghank!

De Deughden die inden Schoolen geh-liever in-
gheplant

gheplaut werde Voor, end' Na-middagh, werde door d' Ouders upt-ghe-roopt inden Morghen, Middagh, end' Avontliche Berckeringhen!

Wat middelen zal-men dan in zulken gheval ghebruyken? Een daer van spreekende zept aldus: dat den leet-uttelstet slijckep middel ghebruyken sal/ om de jeught tot leeringhe te brengen: als door looven, belooven, etc. door straffe woorden: end' lestelph niet rōden.

Doch in't straffen moet maer ghehouden zyn! men en moet niet straffen upt Gramschap / maer Castyden tot beterschap!

Den vermerden Po-ēt Jeronimus Vida verhaelt/dat op een tyd een School-meester ghebende aan een van zyn leet-jongheren styphe Werffen / om van byten te letten: dese leering door het tyd-kortinghe van zyn meide School-maets / was van zyn leeringhe onttrokken!

Den Meester in-komende / end' beboide dat de Werffen niet gheleert en waren / vergramde hem bohen-maten! end' haalde veel Roeden te zamen. De-rople den Meester zyne leerling zeer scheldede / end' dreyghde/wert dien leerling upt der matē verschrikt/ also dat hy in een zware ziekte viele / end' kortst daar-na besturf hy't!

Dies moet een School-meester op den Hard van zyne kinderen letten/ ghelph een Medicus op zyne Franken.

Want

Doet beeter een hint is ghe-aardt
Hoe meer de schaemt hem drincket hart;
Hoe Boozet Boede van Natuur
Hoe quader zeeden/ end' onguur.

Wach de Goede niet helpen / wat zal men dan an-
richten? Een schryver van zulke voor-bailigheeden
handelende zept: Indien een Offe / ofte Ezel ter
Schoole quaam / wat zoude men daar mede doen?
moeste men hem niet weder upt drypen?

Wiso ook! als ghy een onghedonden ghezelle voor-
handen hebt / die hem niet en wil leeren laten: zo laat
hem van den Schoole gaan / end' schickt hem den Va-
der weder-om naer hups: op dat den Vader hem
aendel wtorghe zette / ofte een andere Hanteeringhe
leeren late: want daer moeten Hand-werks-lieden /
end' ook Wker-lieden zyn / zoo wel als gheleerde.

Wils veel roopende de eerste hinder-balk!

De tweede veranderinghe is / door dien (zept
Martinus Wenselaer / inden Door-reeden op zyn
Cyfer-boek) dat de Schoole als Duppe-kotten zyn /
lichtelph toe ghenomen / end' lichtelph tot niet wor-
dende: door dien de Duppen niet en weten waer zy
het lekkerste spyzje vinden zullen: dies zynze hebben
in d'eene Schoole / morggen op een ander.

Noch zy wiesghen wy te toe! bevindende nochtans
hun zelver dikmaels bedrooghen! want zy meenen
alle Maenden hier beten ghe-aerd't te zyn / als daer:
waer voor haren wispel-wurigheid en kunnen zy
nerghens te rechte ghezet werden / of zy zyn dadelph
weder op de vlucht: end' daer-an en brenghenze
niets goets voort / zonder veel Farighe loopens.

Een ander Schryver verhalende een Spreuke van
Erasmus / daer Erasmus zept // Ick hebbe zelfs een
Leerling ghezien, end' ghekent, die by Viertien
School-meesters gheleert hadde: end' na dat hy twaelf
Iaren te School ghegae hadde, en heeft hy niet
ver-richt.

Ick en kan ook niet bevinden (zept hy) dat zulke
ver-ande-ringhe van School-meesters / eenigh-sins

voorderlyk (maer in het kryghen-deel) zyn kan.

Der-halven dienen d' Ouders inden eersten begimme wel toe te zien / dat zy een ghe-oeffende Meester kiezen / end' dan hare jeught daer by te laten bly ven.

Want wat schade dat de jonghe-boomen kryghen / door dik-mael verzet te zyn / leert ons de Oubarent-heyt : door den traghen bruchbaerheyt.

Een kranken die veel mediepenen in-neemt / zonder elk appart tyt te gheben om te werken / doet meer schade / als voorbeel : also herft een yeder Meester een by-zondere wyze van onder-wyzynghe / end' een yeder meent de zake beter te maken / dan zyne voorgangher : der-halven begint hy menigh-mael weder van Nieuw an : end' also is des Ouders voorighe onkosten / end' des leerlings zware moeyten gheheel te ver-gheefs / ofte t'en minsten tot weynigh nut.

De Derde verhandinghe is / dat de Ouders / end' de Over-heeren / in veel Dorpen / end' Steden / den School-meester zulken schraelen loon toe leggen / dat den tyd niet betaeld en wert ! ja de Ouders door haer nau-ditighen koopen de Meesters upt ! zoo dat ze gheel lust noch gheneghentheit hebben om vlyt aen haer kinderen te legghen / zy-lieden meenen als den Meester maer van weynigh ghelt praet dat zy't dan ghewonnen hebben ! maer 'tis verre van lachen ! zy vergheten 'roude spraeck-woord / Koperen loon, Koperen ziel-mis : Hier van kragt Co: D : Niervaert folio 32. zeggende :

Zal dees edele Pennen-konst noch lang om brood //
gacy !

Zal-meyde jeught noch lang in't wild' laltyn loety ?
Zal-liefd' tot loering noch lang macht end' bloot //
flacy ?

Zal-mer de Turf-meesters moeg, lang koperty
loon ghebet?

Zal konst end' vakkenshap moeg, lang zyn ver-
drebet?

Zal-mer Minervam moeg, lang verstoeten/ end'
verrijghen?

Zal dit moeg lang durty/ dat is te beklaghty.

Doch insonderheit mach dit van de School-meesters op de Dorpen beklaght zyn: die/ als zy uyt de zorgk-kamer / ja trek-molen / of nacht-huis (zegt Erasmus in zyn Moria fol. 112.) komen/van onder de kudde der kinderen/zynde oud' ghemorden door den arbeid / doof door't roepen/ end' versmacht door den stank / end' veesten: datse als van van Dierick Adriaensz. Valk-oogh in zyn Reghel der dypische School-meesters letter B 8. verzonnen werden naer't Weefghetouw, Schoen-lappē, Kloote-drayē, end' der ghe-lycken: O schamele School-meesters (zegt Niervaert fol. 55.) die noch / als ghy u haest den meesten deel vanden dagh ghebroken hebt onder de kinderen (of om beter te segghen / in uwe Tul-kamer) moet gauw weeven, naeyen, kloote-draeyen, of Schoen-lappen: het waer veel beter/ dat de ghemeente u lieken akulken loon gabe / dat ghy na uwe ghedaene dienst u oeffenen mochte in die dinghen daer ghy u lieken onvast in vande: het ware dan in't Opfer/ ofte Schryven/tot groot voordeel end' beboorderinghe van uwe Ghemeente/end' hare kinderen. De Hebreen waren van een ander ghevoelen (als Dierick Adriaensz Valk-oogh) weeghen de neerstighe zorghe die zy wilden dat de Meesters over hare kinderen pleegghen souden.

Een Gheleerde verhael doende van de Joodsche School-

School-reeghels upt haren Thaknudische Reeghels/
 verhoelt: Dat den School-mecster die upt gaet laten
 de de kinderen leedigh zitten end' rusten: ofte Nota:
 Daer-onder eenigh ander werck doet, ofte luy-e is,
 zulk een is ghehoelyk vervloekt: doende het werk des
 H E E R E N onachtzaemlyk.

Wpn ghevoelen is / dat de Jaoden groote reden
 hadden: / om gheen ander werk onder ghedaen te wil-
 len hebben: want zoo de Mecster petst doot / dat met
 zyn leer-ampt strydigh is / zoo is het lichaem wel by
 de kinderen / mass de ghedachten loopen op de ande-
 re dinghen / dewyle de Dups-zorgh die ont-trecken:
 doch zo de Schole hem rykheyt voeden wil / dan zyn
 zyne ghepeynsen op de Konsten ghegrond-vest.

Dit zy ghezeyt van de klepne letteren / met
 de tusschen-valligheden: komende nu tot de Capita-
 len!

* **I** + **U** A. B. C. D. E. F. G. H.
 I. * K. L. M. N. O. P. Q.
 R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

Nota, dus-danighe ghespleeten Capitael **I**. by
 de streke in Marge, noeme ik te zijn de Consonant **I**:
 als mede de **U** by het kruycken, noeme ik de Vocael **u**:
 de **I** ghespleeten zynde, end de **u** met den platten
 kant naest de volghende letter: welke onderscheyde-
 lyke ghedaenten wenschelyk waren in Alle gheslachten
 van letteren. Doch hier van in behoorlyke
 plaetse.

In deeze Capitalen hebben wy aen te merken
 zept / Iasp. Fransoys in zyn korte Onder-wpzinghe des
 Fondaments der Neder-duytscher Orthographie/
 ghedrukt No. M. D. XCI. of 1591. tot Hertoghen-
 bosse) deze zeven aen-merkinghen.

T"en eerste: Als men een nieuwe reeden in't schry-
 ven begint / dan moet d' eerste letter een Capitael zyn.

T"en

T'en tweeden: D'eerste letter in den begiñne des Briefs/ of het wat men zoude moghen schrjven/ moet een Capitael zjn.

T'en derden: Alle eygden namen/ end' by-namen van Man of Vrouw / d'eerste letter moet een Capitael zjn.

T'en vierden: Alle namen van Landen/ Steden/ Dorpen/ Kasteelen/ Heerlykheden/ of andere treffelike Spel-huizen / d'eerste letter moet een Capitael zjn.

T'en vyfden: Alle namen van Zee / of Gbieren/ d'eerste letter moet een Capitael zjn.

T'en seften: Alle namen der eerlyke Officien / end' der ghenet dieze bedienen (het zj Geestelike of Weereldlike) d'eerste letter moet een Capitael zjn.

T'en seften: Waer-in weerdigh zal bevonden worden zulks te moghen ghebrupken / stelt d'eerste letter een Capitael. Hier van letter B. 4.

De 7 Pla.

Lees-ghier. Hoe werden deze letteren verdeelt? Berichter. In Vocalen end' Consonanten: D. Bree-der blykende by deze Letter-tafel, bestaende,

Diphthonghen : Twee-maten : (of lengde) eenre /ae/ au/ai/eu/te/
 korter Borael:
 euv' zyn deze /oe/ou/ua/we/uh/

Drie-maten : ziet bmeden by de letter A.
 aay / oop : twee-klanken zynde.
 aait oait :
 Drie-maten : (of lengde) eenre korte Borael/euv' zyn
 de ze aet / ieu / uas.

Vier-maten : ziet bmeden by de letter. B.
 A.
 Drie-maten : ay / ay / eyn / pe / ey / naa / ues / up / we
 Als blykt in : aif / eif / /-tie / oft / / uif / / uif / ze
 zyn Drie-matige Diphthonghen / ofte
 Etwel-klanken

R.
 Vier-maten : aep : yeu / oep / wez
 Als blykt in : aait : ties / oait : ^{afin} ^{afin}
 thonghen / of Drie-klanken van enkel
 boraeln.
 de / ce / de / ge / ha / je / ka / pe / qu / te / va /
 wa / ze / of / ab.

eyndende, als
 beginnende, als

Worte.
 a e i o u

Wange
 aa ee ii of p oo uu

Conso-
 nante
 ten

Bo-
 ca-
 len

Conso-
 nante
 ten

8. Pl. I. ☞ Hoe veel enkel Vocalen zyn der ?

B. Dpf. Kort-vocalen ☞. Te weten : Enkele, of korte Vocalen, ghelyk die ordentelyk in den A. B. C. vervolghen, tot W. toe.

9. Pl. L. ☞ Welcke zyn dese enkele / of korte Vocalen ?

B. a e i o u. ☞ Klaerlyk blykende hier vooren in de Letter-tafel. Nota. Deze vyf Letteren en zyn niet alleen lebendigh van hun zelven / maar zy zyn de materiale oorzaak des levens / in alle d'ander Letteren die gheen Vocalen en zyn ! Daer-om noem ik deze vyf Letteren / de zielen van alle de Consonantē : want ghelyk de ziel het lichaem lebendigh maakt / alzoo maken de vyf Vocalen alle de Consonanten lebendigh.

Wat zulke alzo is / blykt upt de naer-bolghende stellinghe van.

a	{	be re de	e	{	ef ge ha	i	{	je ka el	em	}	en
o	{	pe — qu	er		es — te	u		va — wa	ix		ze

Al-waer merckelph te zien is / dat de Vyf-vocalen alleen staen / zonder eenighe verghezelschappinghe van andere Letteren : maer daer en is niet een van d'ander Letteren / of zy zyn alle met een enkel Vocael beghinende / of eyndende : zulk werdt mede inde Letter-tafel bespeurd. Let hier op : dat de

yyf

vyf Vocalen A E I O U niet alleen de leeven van alle de Consonanten zyn, maer dat in hun (na d'oude spellens-wyze) begreepen is den Name vanden levendigh-maker aller levendighe, nemelik.

C Dit tecken is by de Grieken in plaetse van D.

I E O U A.

De School dienaers dienen zonderling blyt aan hare jonghe spellers te leggen: om hen in te planten d'onder-schepd tusschen Vocalen / end Consonanten. Ich zegge / van dat zy alder-eerst kondigh beghinnen te zyn inde letteren vanden A. B. C. Al-eer zy beghinnen te spellen: want als dan / kanmen hen de Sillaben te lichter leeren: so dat een peder sake in hun eyghen plaetse betrachtet zyn moet / vermits het een Door-bereydinghe is om tot harder kennis te gheraken.

End' indien de hand-schap der Vocalen verlost werdet dat zy inde Vyftiende / Zestiende / Zeventiende / Tuintigh / end' Een-end-twintighste plaatsen quamen / het zoud' honder te lastigh vallen / om als dan de Vocalen van de Consonanten te leeren kennen: end' van noch niet een te begrypen de lengte van de Ghelipden / tusschen Korte / end' Lang-vocalen.

Goed beleyd / bringt een-ghenaem-heyt voor de leerling: ghemak voor de leeraer: end' verheugtinghe voor d'Ouders, Leeraers, end' Leerlingen!

Des leerings verheugting / end' Nutbaerheyt des weeten-schaps (zeft Aristippus) is / dat een mensch inde Zee door Schip-breuk gheworpe zynde / zyn weeten-schappē met hem zweenē / so lang als het is vē by hem vopstrontkomt byt / so heeft hy zyn Rijkdom by hem behouden: want Rijkdom en

161. 26.
epghentlyk winner des Verstants niet: maer
Verstant (naest den Grooten A) is de epghentlyk
winner des Rykdoms.

De koning Demetrius een Stat ver-obert
hebbende daer Stilbone Megarensi inne was: end'
Stilbone wert aen-ghebient dat hy vertrekken
moeste: vertrekkende wert hem ghebraeght! of hy
gheen van zyne Goederen met hem neemen wou-
de? Daer-op hy ghe-antwoort heeft: Ik draghe
Alle myne beste Goederen by / end' niet my!

Het is een Croone des Ouders, zulke kinderen
te hebbē: end' des Leer-meesters roem, dat zodan-
ghe Planten upt hun Boom-gaerden komen.

10. Pl. L. Wat beduyd het woordeken Vocael?

B. Vocael (300 de Gheleerde zeggen) is een La-
tynsch' woord/ end' wert in Duytsch vertaeld Zelf-
klinker: als David Mostart In't licht der Neder-
Duytsche Schryf-konst ghedruckt t'Amsterdam:
Anno. 1612. Letter. A. 4. an-wyft.

Pontus de Heviter schryft aldus: Vocael is 300
veel te zeggen als Klinker, aldus ghenamet om hare
natuurs kracht upt te drukken / mit dat zy zonder
by-standt van eenighe ander letter / het gheluyd dat-
men hoort/alleen gheeft Fol. 39.

Pieter de Berd, noemtse Stemmers: Letter. A. 2.
Ioost Lambrecht Letter-stecker in zyn Needer-land-
sche Spellinghe/ghedruckt tot Ghent/ Anno. 1559.
daer van handelende schryft aldus: Vocales zyn Luy-
dende, sprekende, of Voys-ghevende Letteren: zonder
de welke men gheen Sillabe / noch woord spellen en
kan. Letter A. 6.

Iasper Francois in zyn korte ander-wyzynghe/
schryft aldus: Vocael, is 300 veel ghezeyd als een
gheluyd-ghevende letter: zonder de welke gheen
woord / of Sillabe ter weeceld / groot / noch sleyn/
ghesproken

ghesproken/ghedrukt / noch gheschreven en wort:
 jae dat meer is! en Deeden het de Vocalen niet/ wy
 zouden zoo stomzyn / dat Deen D'andere niet een
 woord en zouden kunnen toe-spreken. Letter. A. 2.

11. Pl. L. In de derde plaetse op Folio. 8. hebt
 ghy ghesproken van Sillaben ☞ Wat is een Silla-
 be?

B. Het ghene dat Eens-klaps uytghesproken
 wordt. ☞ Want zoo bebben't de Haerlemsche lief-
 hebbers zeer wel beschreven letter. A. 5

Georgium Lauterbeckhen zu Manszfelt / in 3pue
 Dialogus/ Twee-sprack (ofte Tzamen-sprekin-
 ghe) bande Op-voedinghe / end' Onder-wyzinghe
 der Jeught/ Fol. 42. zept aldus.

Maer dat 3p (te weeten de Jeught) de Letteren
 wel kunnen/ moet-men hun de Sillaben / kort / end'
 lang-leeren: want dat den jeught meer Nut-baer-
 heyt toe-brenght/dan yemant ghelooven zoude.

Eerstelck: het wel onder-schepden van Sillaben
 kort / end' / lang: brenght groot ghemak in't spel-
 len. Want een Sillabe valt lichter te uyt-spreken/dan
 de ver-gaderinghe van een gheheelen woord te za-
 men: end' ick hebbe luden ghezien / die den ghehee-
 len woort van verschepden Sillaben zochten t'sessens
 (by elk-ander) te spellen/als of het maer een-sillabighe
 woorden waren: het welke (zept ho) de jeught
 Grou-saem plaeght / inzonderheyt: als lange / end'
 Zware woorden voor-kommen/ als is

Recht-veerdigh-makinghe, Al-moghend-heyden,
 Ver-ontschuldighende, end' sulks meer.

T'en tweeden: Het wel-schepdinghe der Sillaben/
 maekt de kinderen kondigh welke letteren te zamen
 tot een Sillabe behooren: so dat het hun lichter valt
 in't spellen / end' maekt hun ook veerdigher in't lee-
 zen / als 3p de Sillaben volkomelck uyt-spreken.

E'en verden : Des Sillaeb's rechte kennisse / dient ons int schryven / om de woorden wel te deplen / op het eynde der Rhythel: wdar-in menigh-maal groot onver-stant in bewonden wert.

Dus verre Georgium Laeter-becken in zyne Dialogus ghebrukt Anno 1564 tot Frankfort an den Meyn.

Om de jeught de rechte kennisse der Sillaben te leeren / zal't noodigh zyn dat den Leer-Meesters der jeught/by Opden onder hun leeringhen een Woord over dagh upt-gheden / als zy remant zien leedigh zitten: waernemende also / ofse op deze Doet-ghestelde vraghe / achtinghe ghenoomen hebben / hoe veel Sillaben in alzulken upt-ghegheven woord begrepen zyn.

Quintiliano ghebood / datmen de jeught allerley Sillaben voor-houden zoude / end' hun-tieden daer-in wel Oeffenen : want zonnighe woorden / vant Een / Twee / drie / vier / vijf / zes / seven / ofte acht letteren ghemaekt werden : als de woorden.

**M!-t-n w-a-t s-t-a-t w-a-s-t-t s-t-h-o-o-n
v-r-t-u-g-h-t? end' door het achtste neemt het
woord S-e-h-r-a-e-t-t**

De boden verhaelt Georgium Folio. 44. sept / dat een Pedagogus tot Leipzig deze wyze van Quintiliano ghebruykende / was hant zeer Man-ghenaam: want ick de Jambaecheit van die wyze nopt gheweeten / noch gheleert en hadde: tot dat (sept ho) ick in die schone quamen end' onder-zocht wat voordel apt zulken booute quante: end' ick be-dondt dat het goet was / daer-van ben ick by zulke onder-schepinghe der Sillaben ghebleven.

12. Pl. L. Het woordelken Sillabe, igt Duptsch / of wat zeggen de Gheleerde daer van?

**B. David Mostars Lehrer A. 5. sept dat het vande
Grieken**

Grieken gekomen is/ end' is zoo veel te zegghen/ als een bevattinghe van een, twee/ of meer letters / door een enckele, of Dobbele Zelf-klinker / Want zonder de zelfde en kan gheen Sillabe ghemaeht worden.

Pontus de Heviter zept mede / dat Sillabe is een Grieks woort / 'twelk de Latynsche van hun (als meer ander woorden) ontlennen/ end' wy van honden end' is zoo veel te zegghen / als yet dat t'zamen-ghe-nomen wert: wy zouden moghen zegghen / Voeginghe, end' Voeghers: want verscheyden letters bequa-melph by een gheboeght / Sillaben maken. Fol. 36.

13. Pl. L. **Mach-men** een Sillabe niet deplen/ het een deel aen't achter eynd' van de Reghel/ end' het ander aen'tbeginfel van de naest-volgende regel? Of kort ghezepd / mach-men een Sillabe niet breken / of scepden?

B. In gheenderley wyze! 'twelk David Mostart zeer wel aen-ghewezen heeft. Letter. A. 5. daer hy aldus schryft: men moet in't schryven/ end' drukken/ sonderlinghe letteren/ dat op't eynde van't Dampier/ of Linie / zodanighe Sillaben die in't spellen niet en kunnen ghesceyden syn/ in't Drukken / of schryven ook niet ghesceyden/ of ghescheurd moghen worden: men mach niet schryven.

Om-buyghen
Sef-lesken
Sef-pusken
Sof-troald
Saf-romme

Maer

Om-buyghen
Sef-lesken
Sef-pusken
Sof-troald
Saf-romme

End' dat zift in veel Schriften (mede in sommighe Boeken) bevonden wort / en is gheen bewys van ghe-deffendheyt / gheleendheit noch wel niet

zien ! Daer-om wacht u / dat het by / uwer-lie: niet
bevonden en wort.

Maer hier ontstaet (dunkt my) grooten twyffel
in't wel deelen van die woorden daer de volghers.

EN, ENDE, ICH, IGH, IGHEYT, ACH, ACH-
TICH, ACHTIGHEYT, ING, INGE, in komen als

Aerzel
Arbejd
Blind
Beest
Cingel
Cirkel
Denk
Dwing
Eer
Elk
Fael
Fept
Groen
Gorgel
Hagnet
Haben

Jaer
Jank
keet
Klaer
Lang
Loop
Meng
Meyn
Paem
Rebel
Open
Ont-eer
Paerd
Ploegh
Queel
Quispel

Kaetzel
Rust
Sprenkel
Stroom
Toom
Teer
Vlecht
Vlieg
Wenk
Wink
Winkket
Wzel
Woor
Zing
Zulk
Zoom

Deezen allen sijn enkel grond-woorden / end'
daer-om heeft men te aen-mercken of de Volghers
EN end' ENDE alleen behoorden te staen / als in/
Aerzel-en / Beest-en / Cirkel-en / Denk-en / Elk-en
Fael-en / Zing-en / end' allen ander-en.

Oft zalmen na ghelwoone-topz' de laetste Conso-
nant aen de Volgher EN verknoppen / aldus / den-
ken / zin-gen / end' den-kende / zin-gende.

Het ghemeyne zegghen is / dat het laetste stellen best
is : wel aen ! so segghe ick / dat de eerste grond-syllaben
verballen

Fol. 33.

verballen ghe-heelph van des woords meening-
ge.

Want DEN in zich zelfs is een Teedeken dat
voor andere woorden ghe-zet wert/als DEN HE-
MEL: Bezieet Christiaen van Heule. Fol. 10. 86. end'
107.

Maer DENK, beeldet ons up wat men daer
van maken zal.

Ook ZIN, beeldet ons voor zinlik, zinnkens, end'
en heeft in 't minste gheen aan-topzinghe van
vreughde! daer ons ZING (ghebiedender wyze)
bertoont wat op ons verzocht wert / namelijk
Zinghen.

De Twee-spraak in Fol. 104. zept.

Het

is te vermoeden / dat de verstandighe Taal-
binders niet veel Letteren, ofte Sillaben ghebee-
zigt hebben/daer't een doen konde,

Het is treffelyk ghesproken

DAER'T EEN DOEN KONDE.

Maer onze Reformatie (door't al te zeer
snoepen) maakt van verstandighe Enkkel-woorden
Maetsellen!

Want die woorden die in't Een-voud wel ver-
staech worden / sijn door't schiften vande Enk-
kel Sillabighe grond-woorden zoo ghescheurt/
end'

end' gheschendet / datmen daer-upt gheen be-
druydenisse scheppen en kan / tot dat het gheheelē
woort vergadert is.

Daar-en-teghen

Andien de Enkkele grond-woorden onghes-
chend bleeben / de Volghers zouden hen dadelyk
toe-vallighlyk buyghen.

De Oude Schryvers (myns gheboellens)
hebben de dobbel Letteren niet groote op-
merkinghe ghesteldt / als zynde een kopze van
stellinge die vol-kommelyk niet een vol-luydigh
upt-spraak stemde.

Doch ik zal meede een na-booster zyn in's
spellen van / Den-ken ; Dwin-ghen , En-kele,
El-ken, Men-ghen , Spren-kele, Wen-ken, Zin-ghen,
Zul-ken.

(het en ware hied / end' daer) end' dat om de
groote ver-anderinghe des ghezichts.

De volghers ICH, IGH, end' IGHEYT, dienen
Dons in Geuld-ich, Zorchvukt-ich ; Goed-ig-heyte,
ofte Goed-igh-heyte : beziet de verklaringhe vande
Letter H.

Doch ik volghē de oude seure / end' spelke
Ghedul-digh / Goedig-heyte / end' zo van
anderen / hoe wel d'eerste voor best by my ghe-
acht is / om de volghers alteen te houden.

VAN ACH, ACHTIGH, end' ACHTIGHEYT,
werde by ghediend in Acht, Bergh-achtigh, end'
Waar-achtigheyt, beziet de 36 end' 38 plactien.

VAN ING-INGE, wert verhaal ghemacht in
verklaring, verzeekinghe,

Behaoven in

zonder-ling, onder-ling, achter-linggen : daerbyet ing-
maet ling, in komen/end' de Sillabe maakken.

De 14. plaetse.

L. Is elken woord een Sillabe ?

Berichter.

Neent ! want daer zijn woorden van een, twee,
end' 30 tot acht Sillaben. ? **Wskende**

1. In	1	Lob.
2. Zee-ker	2	Pi-us.
3. Ver-vreem-den	3	Te-tri-cus.
4. Be-hulp-saem-heyd	4	Ty-ry-a-des.
5. Ver-won-de-rin- ghe	5	The-o-do-si-us.
6. Recht-veer-digh- ma-kin-ghe	6	Max-i-mi-li-a-nus.
7. Ver-mee-nigh-vul- dighen-de	7	Dr-a-du-mi-ni-a-nus
	8	Con-stanti-no-po-li- ta-nen.

oer welke woorden/ end' Namen/ men. 1. 2. 3. 4.
5. 6. 7. of 8. maal spreken moet : dies zyn der
2. 3. 4. 5. 6. 7. of 8. Eent-klappig uyt-lerckingen end'
volghens dien zoo zyn der een/ twee/ drie / vier/
vyf/zes/zeven/ of acht Sillaben / in zommighe
een woord/het zyn dan slecht/ of koppel-woorden
end' Namen.

De 15. plaetse.

L. **S** Wat Letteren konnen alleen een Sil-
labe maken?

Berichter

Enighe bande vyf enkel Vocalen. **S** blyken-
de in

a-dam / e-dey / i-da / o-nam / u-wam.

a-bel / e-del / i-ger / o-ber / u-ey.

a-bram / e-zel / i-ber / o-pen / u-ey.

De 16. plaetse.

L. **S** Wanneer een enkel Vocael voor een/
twee/ of meer Consonanten komt/ hoe moet die
Sillabe klinken/ kort of lang?

Berichter.

Een Consonant, in, is, al, at, en, os
am, op, ur.

Moet **S** bly- }
kende voor } twee of meer } als, ark, elk, erg, empr,
Consonan- } ik, inkt, olst, ons, urfel,
ten, } urbaen, end' ander
} meer.

De 17. plaetse.

L. **W**anneer een enkel Vocaël tusschen twee/ of meer Consonanten komt/hoe moet die Silla- be upt-gesproken zyn/hort of lang?

Berichter.

Hort blyk- kende tusschen

Twee Con- sonanten, in

vot/zat/mat/dat/vat.
votk/bot/zot/hot/mot.
dit/voit/bit/zit/hit.
tot/bot/zot/hot/lot.
büt/züf/ end' ander.

drie, vier, of meer Con- sonanten, als in

dagh / marht / bank /
frang.
vort / fert / velt /
vert
kink / frisk / vork /
mik.
schorst / vork / vorkt /
vorkt.
brücht / klücht / mücht /
end' meer.

De 10. plaetse.

L. Wat is de oorzaak dat de enkel-vocaël tusschen Consonanten komende kort klinkt?

De oorzaak des kort klinkens is twee-
 digh: eens-deels/om dat daer maer een enkel vo-
 cael in dergheylke woorden en is.

Welke enkel vocael (tot meerder oopeninghe des
 zaeks, ik by een halve voet (te weten, in lengde van
 maet) verghelycke: end' twee vocalen, by twee hal-
 ve voeten: ook drie vocalen, by drie halve voeten
 af-beelde: end' hier en is maer een halve voet maets
 inde voor-ghespede voor-geelden, end' volghens
 dien moeten kort klinken, want d'alder-korste maet
 des gheluyds, wort in die woorden bevanden.

Ten anderen

Deze/end' dierghe-lyke woorden klinken
 kort, om datze met een of meer Consonanten eyn-
 dighen: welke Consonanten strom van gheluyd
 zynde/ doet dat d'enkel-vocael ghantsch snellik
 wt d'antwonde verdwynt: over-mits de Conso-
 nanten huy haesten/om t'zamen krachtigh ghe-
 hoort te worden. Leest Pontus de Heuter hier van
 Fol. 47. end' 66.

De 19. plaetse.

L. Het dunkt mi dat sommighe Een-sillabighe
 woorden (inde 17. plaets) korter klinken dan
 d'ander/ niet teghen staende daer alle met en-
 kel vocalen gheselt zyn: wat's d'oorzaak daer
 van?

Wat het een-sillabighe woord langher klinkt
dan het ander / is onmeder-sprekelyk!

Want onder de Sillaben sijn langhe, korte, end
tweefelachtighe Sillaben / bestaet den tweef-
spræek Fol. 55. Iae etlycke Consonanten maek-
ken des Sillaeb's gheluyd lang Fol. 60.

Maer om behulpsame grond-besten te heb-
ben/waer naer de Leeringhen hun richten zou-
de / wyze ikse tot de Neder-duytsche Spraek-
konst van Christiaen van Heule om te lezen de ach-
tien aen-tepheninghen dien hy inden 72. 73. 74.
75. 76. end' een deel inden 77. bladt zynes boeks
aen-ghetepkent heeft / want die plaetsen aen-
wyzen/dat

I.

In alle Een-silbighe woorden / en valt in
het uytspreeken ofte klinken / gheen versche-
denheit/end' alle Een-silbighe woorden / wor-
den in den Rym/voor langhe ofte voor korte sil-
ben ghenomen.

Behalven.

In eenighe Bywoorden end' Koppelinghen
(end' dat zeer zelden) als

— o — o —

Doet dan, Gaet en doet, hier sijn de Een-silbighe/
woordkens Dan end' EN korte silben.

2. In alle woorden die drie ofte meer silben
hebben / en behoeft men alleenlik maer op
de twee laetste silben / in het uyt-spreken acht
te nemen.

3. In alle woorden is een langhe silbe.

Ik voege daer by: indien die woorden meer dan
Een sillabighe woorden sijn.

C 4

4. Daer

4. Daer en zijn gheen Twee-silbighe woorden/welke twee langhe silben hebben.

5. Als in een woort eene silbe voor ofte achter eene langhe silbe staet / zo is die silbe kort: want in een woort en kunnen gheē twee langhe silben malkander volghen.

6. Alle Naem-stammighe woorden / die in Heyt eyndighen / daer af is de silbe Hevt kort als Goedigheyt , vriendelikheyt : maer Eyt is lang in Majesteyt, Graviteyt.

7. Alle woorden die in Ich ofte Ig , eyndighen/ daer af is de laetste silbe kort : als Goedich.

8. Als op het eynde van een Woort komt E ofte EN, zoo is de laetste silbe kort / als

— o o — o
vrouwe, verdragen.

9.

Alle Naem-stammighe ofte Werk-stammighe woorden die in icheyt , ofte inge ende ikheyt , eyndighen / daer af zijn de twee laetste

Silben kort / als Goedicheyt , Zoeticheyt,
— o o — o o — o o — o o
Ghevinghe , Lydinghe , vriendelikheyt , cierlikheyt.

10.

Alle Deel-nemingen des teghenwoordighen tpts / hebben op het eynde twee korte

Silben / als Minnende , Leerende , Koopende.

11.

Alle Werk-stammighe woorden die in IE eyndighen/ die hebben op het eynde twee korte
Sil-

— 0 — 00 — 0 — 00
 Silben/ als Blamatie, Executie, dit zyn al vzeemde
 woorden.

12.

Alle woorden die in Ment eyndighen/ daer af
 is de laetste Silbe lang/ als

— 0 — 0 —
 Testament, Clement, deze zyn mede al vzeemt.

13.

Alle Werk-stammighe twee silbighe woor-
 den / die met GE, BE, ofte ver. beginnen/ die
 hebben op het eynde langhe Silben / als

— 0 — 0 — 0 — 0 — 0 —
 Het ghevoel, Gheloof, Ghequel, Beloop, Het be-
 lang, Het verdragh, Het verlosf.

14.

Alle twee Silbighe woorden / maer af de
 laetste silbe kort is / daer af is de voorste
 silbe langh : als in Tafel, is de laetste silbe
 kort/ ende daerom is de voorste silbe langh/
 het welk in deze verdobbelde Woorden

— 0 — 0 — 0 — 0 —
 blykt / als Betafelt, Overtafelt, maer als van
 eenigh twee-silbighe Woord de laetste silbe lang
 is / zo is de voorste Silbe kort / als

— 0 — 0 — 0 — 0 —
 Latijn, Kaproen, Kasteel, Natuur. zyn woorden/ die op
 het eynde langhe silben hebben : maer in deze
 ghekoppelde woorden / bebintmen alle de voor-

— 00 — 0 — 0 —
 ste silben kort te zyn / als Verlatijnt, Ghekaproent,
 Bekasteelr, Genatuurt.

Alle twee ofte meer silbige woorden / welke
in hee Dee'-voudigh eene silbe verlenghen / die
hebben in het Deel-voudigh twee korte silben op
het eynde / als Mantel, heeft in het Deel-voudigh

— o o — o — o o — o — o o
Mantelen, Wortel, Wortelen, Waeghen, Waeghenen,
hier mogen wtghehouden worden die woorden /
welke eene langhe silbe op het eynde hebben / als

o — o — o — o — o — o — o
Metael, Metaelen, Tafereel, Tafereelen.

Merk.

Daer en sijn niet veel zelfstandighe woorden
die op het eynde langhe silben hebben / maer
daer komen veel Werk-stammighe woorden en-
de Deel-nemighen / die op het eynde langhe sil-

— o — o — o
ben hebben / als Onverstaen, Ongezeyt, Ghewrocht, Be-
vreeft, ende dezer woorden laetste silben sijn lang /
om datter de silben Ver, Ge, ende BE voerstaen /
want deze silben sijn in alle woorden kort / behal-

— o — o — o
ven in Geyen ende Gevel, ende Geyer.

Doorts van de Dobbelen ofte Gheskoppelde
woorden / wort de langhe der Silben onder-
schepden / ghe'lyk inde Enkele / als tot voor-

— o — o
beelt Overwonnen, deze silben hebben de zelve

— o — o
langhe / gelyk als de woorden Over ende wonnen,
elk op haer zelve hebben.

Behalven.

Behalven.

Als men een **Dobbel woort** / van **En-silbi-**
ghe woorden maekt zo ghebeurt het dikmael/
dat de **En-silbigh** woorden / korte **Silben**
woorden / als Aldaer, huyf-man Rier-dak, Bysonder,
merk/hier zyn/Al,Man,Dak, end by korte **Silben**/
om datse inde ghestelde **Dobbele** woorden ko-
men.

16.

Alle **Werk-woorden** die in de onbepaelde
manier twee silbigh zyn / daer af is de eerste

Silbe altyt lang / als Loopen, Draghen, Lyden.

17.

Als in eene **Silbe** twee **klink-letters**
komen / zo is de **Silbe** altyt lang / als Buy-

del, Ghebuydelt, Ey-ers, Be-ey-ert, hier wor-
den die **Silben** upt-ghenomen / die op het eyn-

de woorden staen / als Beukelaer, Boogaert,

Lichaem.

18.

Als in de laetste **Silbe** van eenigh **Woort**
twee **E** komen zo is die **Silbe** lang / als

Rondeel, Ghcheel, Kasteel.

De 21. plaetse.

Wanneer twee **Vocalen** voor een / of meer
Consonanten in een **Silabe** komen/hoe moet die
Silabe klinken/kort of lang?

Es-

Berichter.

Lang **A**
 Diphthende
 voor

Gen Consonant in aas, een, ys, oot, uur.

three/ of meer
 Consonanten
 in

aerd, aelsem, eerst, eerdt,
 eyndt, oudt, oudst, oogst;
 end' meer.

De 21. plaetse.

Wanneer twee Vocalen tusschen twee/ of
 meer Consonanten in een Sillabe komen te staē/
 hoe moet die Sillabe klinken/ hort of lang?

Berichter.

Lang **S**
 blykende
 tusschen

twoe Conso-
 nanten in

waar, daar, maar, naar, haar.
 been, teen, ween, geen, reen.
 myn, zyn, wyn, fyn, pyn.
 dool, boos, loos, noot, bood.
 zuur, buur, muur, truur.

drie/ vier/ of
 meer Con-
 sonanten in

spaed, staert, schraelft.
 spreek, leeght, bleekst.
 stryd, spyt, krygh, zwygh.
 vloot, inood, schooft, brood.
 struyf, struyk, huyk, metalle
 de Diphthoghen end'
 Triphthoghe hier na
 Lghesteld.

Doch

Doch om een goede ordre inde verklaringhe onzer voor-ghenomen voor-nemen te volgen, zullen wy (dit ghezegh stakende) onze voor-ghestelde Letter-tafel aen-veerden, om die te verhandelen nae de ghedaente end' r'ghevolghen hier volghende; end' eerst van

A.

Die om de Heerlyke kracht daer mede het de woorden daer 't inne komt verciert, heeft d'eerste plaetse in alle bekende Talen.

Het maekt som-tyds een Sillabe alleen, als te zien is inde *vyftiende* plaetse: End' heeft een sterk gheluyd daer het een Sillabe alleen is, ofte ook, daer het de leste Letter van 't Sillabe is; als in Wa-ter, ha-len, Va-ten, Bla-ten, La-ten, Ha-ten, end' meer: uytghenomen inde Sillaben Bra, Bla, in Abraham, Blamatie, end' weynighe andere.

Daer het van gheluyd kort is/wort aen-ghewezzen inde *zestienste* end' *zeventiende* plaetse.

Het is een sterke Woord (zeft Pontus de Heuter Fol. 41.) end' wil in veel Woorden (lang zyn-
de) ghebobbelt zyn/daermen qua:it de *Diphthonghe* / *Æ* schryft / als blykt; hiernaer inde *twee-*
end' twintigste plaetse / ober de verklaringhe van dien.

E.

Maekt een Sillabe alleen, als inde vijftriede
 plaats te sien is: mede waer de kort klinkt blyke t'eyn-
 del inde zestjende, end' zeventjende plaats en.

De Haerlemsche Lief-hebbers besohrijvinghe
 over Deze letter, luydet aldus:

De E.

Komende int begin des Sillabe, voor een me-
 klink-leter, end' midden inde Sillabe tusschen twee
 me-klank-letteren, ook t'eynden inde Sillabe, klinkt
 altijd Kort: als, elk, ergher, blyvende, bevel,
 ghedaen, zijnde, end' dier-ghelykke.

Maer

Wanneer twee Sillaben in, E, eyndighen (in een
 woord) elk-ander komen te volghen, zo klinkt d'eer-
 ste Lang, end' d'ander Kort: als de-ze, me-de,
 de-de, oude-ge-be-de, end' meer.

Alzo

Moet ook verstaen zijn, dat wanneer Drie
 Sillaben in, E, eyndighende, elk-ander in een woord
 volghen, dat d'eerste Lang klinkt, end' d'ander twee
 Kort: als be-de-le, ve-de-le, ze-ge-le.

uyt-ghenomen

Vanneer d'eerste Sillabe van de Drie een
 VOOR-ZETSEL is: als be-ste-de, be-tre-
 de, be-we-ze, ge-be-de, end' meer ander: want

daer klinkt de middelste Sillabe Lang, end' d'ander twee Kort: Ook is beenderde Sillabe lang in Redenren; Dus verre nyt de Haerbemsebe Lief-hebberen.

E.

En is niet vry van mis-bruyk! Want in kerk, werk, merk, end' verwe, beboude hare eyghen gheluyd: maer in verzien, smert, hert, zwert, perk, sterk, end' zulk meer diemen scherp-zoekende wel vinden zoude, daer klinkt, E, als A. ziet de Twee-spraek, Fol: 20.

J.

Komende voer eenighe bande byf Vocalen/ a/e/i/o/u/ber-andert tot je Consonant: als in Jacob, Iesse, Licht, lip (een Dorp by de Beemster) Ionas, Judas:

Ook in

Iaghen, Iaren, Ielmer, (zommitger Drouoten naem) Iooft, Iool, (een mensche die wat dant-achtigh / end' de sneedighste van verstant niet en is / wort upt hem toe-gheweest) Iuyghen van brenghde: in dezen allen/ end' der-ghelphke anderen komt I, voer Vocalen/ end' volghens dien verandelt wort tot je Consonant.

Daer-en-teggen

Daer I, (het yn kleyn/ of Capitael) voer eent-
ghe van de Consonanten komt te staen/ haer be-
houdet I, hare Vocaelsche gheluyd :

Tot hoor-beeld

In , Israel , Is , Iai ,
een Vader Davids bekent te yrn. Hier komt I,
hoer Consonanten / end' daer-sin noot- woen-
digh een Vocael blyben moet.

Daer-om (naer myn oordeel) waer 't hoogh-
noodigh dat men byzondere ghedaenten maek-
ten in Text, Augustyn, end' Descendiaen Romeyn : in
Text, Augustyn , end' Descendiaen Corlyf :

Ook in

Canon, Text, Augustyn, Descendiaen , end' Brevier duyts:
Witfgaders alle ander ghestaltē van Letteren:
op dat d' onder-scheyd tusschen Vocael end' Con-
sonant met een Ooghe-zwank bekent yrn moech-
te : als aen-ghe-weezen is Folio 23. inde twee
Letteren staende inde Margine.

De J.

maekt som-wylen een Silabe alleen /
als in de Vyftiende plaetse aen-ghewezen
wort.

Enkel ynde valt het voer Consonanten/end'
in e midden vande Silaben kort : als inde zeltien-
de end' zeventiende plaetse voer menigerley voor-
beelden/af-gheweest met : het valt mede kort,
inde tweede silabe der Woorden, Zedighe, Vredig-
ghe, Ledighe, Eeuwigh end' ander meer.

D.

**Maekt een stilbe alleen in elke plaetsen:
klaerlyk blyvende in de Dystende Plaetsse.**

**Het maekt een by komen woord alleen in de
naer-bolghende deelen.**

**Ten eersten/pemand lobende/of an-porren-
de : als**

**O kloeken stouten Held ! behouder van het
Veld !**

**Ten tweeden / pemand bespottende/ of be-
schimpende : als**

**O armen bloden Hans ! wat roemdy 'u al
Mans ?**

Ten derden/zich verghypende : als

**O wat een herten vreught, is my deez' deugd-
zaem jeught !**

T'en vierden/zich verwoonderende : als

**O wat een kunstigh werk , is dit gheboufel
sterk !**

Ten vyfden / een wenschende begheerte: als

O woude God ! dat ik dat konde doen,
O met wat vlyt, zoud' ik my daer toe spoen !

Ten zefsten / een ernstighe aen-roepinghe: als

O hooghste God ! verleent my dyn ghenâ,
O helper goed ! help my eer ik verga.

Ten zevenste / een vertoon van klaginghe: als

O wat een leed ! moet nu myn Hert be-erven,
O nyders boos ! die my myn Lief doen der-
ven.

**Ten achste / een bitter klacht / of wan-
hope: als**

O wee my armen Mensch ! wat deed ik
oyt gheborn ?
O snel verlopen tyd ! hoe heb ik dy ver-
loren ?

De Sterre

uyt de Haerlemsche Lief-hebbers / inde verkla-
ringhe bande Letter O.

Die de

Bybelsche schriften door lezen / bevinden inde
Historie van Job / Jeremias / met andere Pro-
phetische / end Apostolische schryvers / noch meer
deelen van de voor-ghemelde acht / als

Ten

Een betinginghe van piets/aldis :

O hoe wel is dien Mensch ! welk bouw't op
 Gods ghenaden :

O hoe fyn staet het als een Man kloek is in't
 raden !

Item / een behoudinghe : als

O Heer onz mis-daed heeft , uw' toorn op
 ons verwekt

O Heer uw' Knecht ik ben , dies ghymyn ban-
 den bre'kt.

Zulr veete

zoude-men konnen binden / maer om hertcheit
 breech ik af.

en is niet brpe van gheluyds ver-anderinghet
 want in sommighe woorden heeft o het gheluyd
 van u : end' in andere woorden behoudet o hare
 enghen gheluyd : als tot een voor beeld upt de
 Twee-spraak ghe-rokken / van folio 26. 27. 28.
 29. 30. tot 31. daer hy schryft :

O klint
 als u in

{ op, om, bók, schól
 ó, slókken, wól
 dól, óntfinnigh
 pórren, ónder
 g. d. 1. 1. ó ghez d it
 d. ó. ken.

O behou-
 det hare
 gheluyd
 in

{ hop, och, schok
 ken, stok, scho-
 ver-zeyl, wolke
 dol, van een
 roep-schuyt/
 ofte, offe, portie
 zot, tot, pot.

De Hert-spieghel, (watens schryver / des Twee-
 spraek

spraeks scepber is) stelt meest door ghaens het
 by-teken boven op die letteren / die het ghe-
 luyd kan \odot . behouden / als \odot ok, \odot oet, \odot ogh,
 \odot ogh, \odot oern, \odot oets- \odot oets. maer die als u,
 knikken/laet by on-ghetepend.

Dies zoo valt het den Leerling (doch In-
 zonderheyt den Dreemdeling) zwaer om te on-
 derscheyden: te meer / deople hun zulcx inde
 Scholen niet onderscheydelich voor-ghedra-
 ghen wert! of nu de Oorzack onkond/of verslof-
 singhe des onder-wyzers zy / zulk is een peder
 Leeraer by hem zelfs best kondigh!

Hier uyt

Ontstaet het/dat d'een Kunst, Verbundt, met / u,
 schryft/end' d'ander Kónst, Verbóndt met / ó/ stelt/
 end' veel zulcx.

Dit

Betrachtight Mr. Antonius de Huberts
 Psalmen / voor-reecken Folio 8. Pagina. 1. daar
 by zeyt :

Het qualyk spellen ver-oorzaekt verschep-
 denheyt van uyt-spraake / end' Talinghe: be-
 halven/dat alle uyt-heemsche/ end' Dreemdelin-
 ghen/de Tale ghevoegheliker konnen Leeren/
 zo-men de Woorden spellt naar haaren Aard/
 end' Eynghen-schap:ghelck ook de Ingheboore-
 nen zelfs / de grond woorden niet wel en kon-
 nen vinden / als men qualyk spellt: daar-men
 wel spellende/niet Alleen de Grond-woorden/
 maer ook de wyze van byghinghe der Na-
 men in Ghetal end' ghebal / end' de maniere
 van ver-boeghinghe der woorden in Ghetal/
 end' wyze des Tyds / zeer ghevoeghelck kan
 vinden.

**Doch ik late de op-merkighe / dit voor
een op-merkinghe.**

Waer

O kort klinkt / wort aen-gheboezen inde zestiende / end' zeventiende plaetsen.

U

is altyd een Vocael. Het maekt som-wyten een sillabe alleen / als inde Opftiende plaetse te zien is.

Somtyds maekt: het een vol-komen Woord alleen : beteekenende des Hoogh-duytlchen du, dat is / den tweeden persoon aen wyzende Pieter de Berd. Letter A. 7.

By de

tweede Perfoon wort verstaen / als pemand uw' zelfs aen-spreelit : u an-porrende / dat ghy u, in uwē pryzelphke voor-nemen / kloekelph dragen zout / end' u Wan-hastigh vertoonen.

Hier ziet ghy

dat het Letterken u voor een volcomen Woord driemael u voor-ghebeeldet wert.

Waer u

kort klinkt / wort aen-gheboezen inde zestiende end' zeventiende plaetsen.

h: t klinkt lang

in t eynde van een sillabe / als in bezu-ren, tru-ren, ghebu-ren end' ander.

Van hare

misbruyk zal verhandelt zyn inde verklaringhe vande Letter Va.

Dus veel Over-loopender vvyze
vande enckel \ vocalen.

Dolght nu

(na d' order van onze Letter-tafel) te spreken
van de langhe Vocalen / waer-in te aen-merken
staet : dat wanneer de vpf kort-vocalen in hun
zelden verdobbelt werden/ aldus

aa/ ee/ p/ oo/ uu/

dan werden zy lang-vocalen gheuoemt : want
(nota) zy behouden het zelve gheluyd datse heb-
ben Enkel zynde/ ofte eben als zy Enkel gheluy-
den hebben : uyt-ghc-zeyt , datse twee halve voeten
maets in hun begrypen/ ghehlyk aen-geweze wert
inde achtende plaetse : end' de Enkel Vocalen
om-vanghen maer een halve voet maets : daer-om
werden de lang-vocalen alleenlyk lang-heyte hant
gheluyd onder-worpen/ maer gheen ver-anderin-
ghe des gheluyds.

De 22 plaetse.

L. Wat ghebruyk hebben dese lang-voca-
len.

Berichter,

Maer ghebruyk is tweederley: want zy anders
in Neder-duytsche, end' anders in uyt-heemtsche na-
men/ end' Woorden ghebruykt werden: blyuende
in

Neder-duytsche namen
end' Woorden.

uyt-heemtsche namen
end' Woorden.

Alwaer deze dobbel
Vocalen niet en moghē

Alwaer deze dobbel-
vocalen moete geschep-
den

ghescheppen zyn / ho- des zyn / komende voor
 niende voor es / of meer een / of meest Consonan-
 Consonanten / als ten / als

aa ... in : aas , aalken ; aa , ma-aron , a-adie ,
 aard. a-acar , a-alba-i

Oste tusschen Conso- **Oste tusschen Conso-**
nanten : in **nanten : in**

daad , jaar , maar , zwaar Ifa-ak , Cana-an , Ba-al ,
 klaar. Ahima-as ,

ee in-been , steen , al- ee , in Be-elsebub , Basa-
 leen end' meer. le-el , Chalde-en.

ii **ofte y** , in wijn , ii , in Dart-i , Ciri-i , Mar-
 heeft fyn , schyn. ti-i , Basili-i , end' het
 woord Aphrodisi-is.

oo in groot , noot , oo , in Bo-os , Tro-os ,
 maekt bloot.

uu in zuur , ouguur , uu , in Tu-us , Su-us , latyn
 is myn gebuur , bart zinde end' Cardus
 uur , tot uur. Calu-us.

In welke

teghen-stellinghe blaerlyk bespeurt moet / het
 ghebruyk dezer lang-vocalen / berde in Neder-
 duytsche end' uyt-heemische namen end' woorden.

Christiaen van Weule

in gants sprack-konst Folio 5. wyft aan / datmen
 Quus / Quus / Tanden och met uu behoorden te
 spreekken end' schryuen : maer dat zoude d' engelen
 taal der Gheldersche te zeer ghevolght zyn.

De 23. plaetse.

Maer haer synd' er die 't qualck neemen sul-
len / dat ghy aa in plaets van c. hoor: haet: want
die Letteren te samen komende / vallen de Be-
der-duytsche sprake te straffe / zo scrijpe schry-
ven.

Berichter.

Dat het van eenighe qualck ghenonten wert-
fs wel ghelobelik : doch ik trooste my met het
oude spreek-woord :

Vie kan't zo maken zegge't my?

Dat het elk Mensch behaegh'lik zy.

Dies

en trek ik my gheen zelf-zinnigh ongherondbert-
gen : want verharder, mis-bruyken kap-men zwaai-
lik verbeteren,

Eglentiers Doerens Worst-weering/

Fol. 385. zept

Ik laet de kakel-tonghen snat'ren wat zy
willen,

Ik laat hun rab'len in verzierde zotte klap:
Ik tuyl met het gherammel van hun dwaze snap
'Ver-mits men moet-wil' door gheen redenen
kan stillen.

David Mostart

Letter N. 4. verschijkt aa naer de Grenzen van
Zwitscher-land / om aldaar hun wooninghen te
maken.

De

Maerlemfche Lief-hebbers doen grooten blyt-
door betoys-redenceringhe om AE in hare oude
ghewoonte te behouden: hare Argumenten sprin-
ghenomen vande Oud-heyt, Zoet-heyt, Schrik-lik-heyt
end' wel gh-grond-veft-heyt des zelfs. Letter C. 4.

Doch in't voor-by gaen

zal ik vande schriklikheyt, ghevoeghlikheyt end' oud-
heyt aan-roeringhe doen.

Zy zeggen

dat AE hun best voeghen als men de Sillabens
staen, naer, dwaes, quaed,
zoude willen fchepden: aldus

sta-en, na-er, dwa-es, qua-ed:

Maer ik en hebbe die sillabens van niemand (inde
Duytsche sprake) opt zien fchepden / t'en waar!
dat een Na-er, of dwaes-nar door ghebrek van ken-
nis zulc deede: Want David Mostaert hier voren
inde dertiende plaats ons vermanende / waar-
schouf: dat elk hem wachten moet, enkel sillabens te bre-
ken.

Tot breeder blykke:

Aen-merkt of aen vnde upt-heemfche Ra-ab, Ba-al,
Ua-ak, A-aron, etc. hun zo schikkelijk niet en fchep-
den / als AE in Ima-el, Ifra-el, Hala-el, Ba-ena, end'
meer.

Ik en vinde

gheen waar-omme dat d'een vande boven ghe-
felde voor-beeldē zich niet en fchikt / also voegh-
lik in't fchepden / als d'ander: maar in't Bede-
duytsch en werden zy niet gheschepden: Ergo /
dien Voor-fel is maer een ghewaande Voor-
fel.

Apende.

het doen der Door-Ouders // is Pontus de Heuter
 van gheboelen dat het in haar lieder naar sof-
 heyt en is ghetweest.

Zyn woorden

op fol. 14. end' 15. luden aldus: Aan-ghezien
 in deze myne zake gheen noot des welbarens der
 Ghemeent / gheen scheuringhe des eenichheits /
 gheen brekinghe des ghemeen rust gheleghen
 is: meest als zo merken dat die zelve Ouders
 haer lieder tott versmadende / end' het vallen spel-
 len voor schand / noch Ziel-noot houdende /
 gheen zuiveringhe / noch nettinghe / ghesluben
 hebben aen te beerden: achtende voor eben-beel
 hoe-men schreef / als de Menschen een-anderen
 verstonen.

Dus verre Pontus de Heuter. De ander rodenen
 Na ik ower om nothtept.

Pieter de Berd

is den verstercker der zelve gheboelen: want
 hy zeyt Letter A. 3. dat A te sterk is om te dob-
 belen.

End' een weynigh te voren:

Als A lang blinken moet / dan indet het noot-
 wendigh met E vermenght wizen.

Tegen de voor-ghefelde drie,

Te waeren:

David Mostart / Pieter de Berd end' de Haerlemische
 Lief-hebbers.

Komen drie ander Helden te Dade:

Te welen:

Pontus de Heuter / Joost Lambrecht / end' de
 Twee-spraek.

Deze drie

hebben (naar myn oordeel) met beter betooy-
 bereeninghe betoond / dat aa mede plaetse hebben
 moeten inde Neder-landsche spraek / zo wy niet
 meer dan gheheelik ghe-off. min eid en zyn.

Leest Pontus de Peuter Fol. 41. end' 66.

Leest ook

de Twee-spraek Letter A 8. end' het gheheelen
 Boek door.

Joost Lambrecht schryft aldus:

Ik

en kan my niet ghenoech verwonderen / dat ons
 Door-Ouders de vier Vocalen van vyven, wel haer
 Tweeter ghebonden / of verziint / end' de A daar in
 Bastard ghemaekt hebben : die ons nochtans
 haer Tweeter alzo nood-zakelik is in onze Neder-
 landsche spellinghe als v' ander. Letter C. 7. end'
 daar naar Letter C. 1. zept hy:

A. A.

komen zeer wel te passe / in gaan / staan / waar /
 naam / end' anderen.

Pontus de Peuter Fol. 37. zept

de vpf [hort] Vocalen brenghen hoorts vpf lang
 Vocalen / hare Letters verdobbende als de
 Grieken in C end' O doen.

Dat

A by de Alghemeyne Liechaem des gantschen
 Inwoonders des Lands niet ghebruykelyk is /
 leert ons de Daghebruycke onder-bindinghe / zo
 wy gheen Mydas Oren draghen.

Hoort doch

onze loffrouwen spraak aan, die minsters minst gapen-
 de ghe-acht werden! end' ghy zult door den dank

(Gomen zept) bespuuren een verre Manlyker
gheluyd/dan A E draghen konnen zo moet-wil ons
niet willens doet dolen : als het Hert-Spieghel
Fol. 49. meldet / schryvende :

Een die vaak ghaat de ken-baar naaste wegh
ter Kerken,
Die dwaelt niet onder-weegh, ten zy door 't niet
op-merken,
Zo du ghenootzaakt bist , een bosch-wegh on-
bekend
Dool-baar ghebaand, te ghaen, maer datter wel
omtrent
Of volk, of middel is, het wif-ghaan te bevra-
ghen,
Versuymstu dat ! end' doolst, bistu ook te bekla-
ghen ?
Dit schuldigh onverstant , end' achteloof-heyte
quaad,
Hoe't valt ! al oorzaak blyft, dattet hier qualik
ghaat !
Dat ons tot ghroot ghequel , waan, ende schyn-
ghoed hind'ren,
Qua-voor ghank , sterkt ook 'tquaad, in't op-
vo'en on-zer Kind'ren.

Man-merkt

zonder boor-oordeel op de ghewoonlikke upt-
sprak van/daar/maar/waar/zwaar/klaar: end'
ghy zult door gaans het zelfde gheluyd horen/
dat d' enkel Woord A draaght/ ofte heeft / wan-
neer

niet het voor inden A/B/C/ staat: alleenlik is
het langher van mate in't gheluyd/maar niet ver-
anderlik

Doch

gheluyk Pontus zeght Fol. 15. Dat' et gheen
Ziel-noot en doet: daar-om late ik een peder vol-
ghen het gheene hem behaaghtlikst is / mits dat-
men my toc-late het betwiffikst te verkiesen.

Maer wil men

immers van't wjd-gapen bebrpd zyn! zo wjst
ons de Twee-|praak Fol. 61. aan/ dat zommighe in
plaetse van wat, zeggen wet: end' voor het woort-
delken waar-om zeggense wier-om: als / wet woulte
hebben? ofte wier-om greyste?

Deze

zouden ons wel dienen / want die brezen immers
het wjd gapen.

End' dat ik

zom-wylen zus/zom-'wplen zoo/Boek-stabe / is/
dat myn Dagh-mik niet en doelt naer de ghe-
woone spel'ens veranderinghe (want dat zoude
zyn den Moriaan te wasschen) maer om d'oud-
spellens hard verdelighers te tonen / dat daer verbe-
teringhe van noden is: daer-om laet ik de pen-
ne haren gank gaen/stellende dan dus / dan zoo/
hab, nab, of luk rache/(zoo't spreek-woord is) zon-
der beel daer op te mikken: dies wilde ik de ken-
nis-braghers ghebden hebben / om een milde
Ordeel ober de onbestendig-heit des stellens:
wetende/dat die zo veel ghescheid heeft / zoude
met een konnen ghestelt hebben een Gheluyk-luy-
dijs Boek-staving: Doch beziet de zeste plaet-
se by deze [...] / daer hebt ghy de reden waer-
om ik nu zo on-bestendig ben: dies ben ik sticht

een Ven-wijzer van't ghene behoerde te zijn /
waer't van uwe epgen Inghewooren ghedaan/
Het zoude door wel-neminghe aenghe-namer
zijn: maer nu (want ik upt-hectis ben) oordeelt
(Ironia) een blinde van't Verste.

Do ch

ik spanne nou Touken bey wat sijf / want het
rept dupten myn voor-nemen in dit Wel:hiet
naer ook een beetjen / 't zal dan mee welmaeks
hebben.

De 24 Plaetse.

Maer dat de School-meesters hier tot Am-
sterdam (want zij veele in ghetal zijn) verghesel-
schapt zonde met de Om-legghende plaetsen/ end'
die spellens verbeeteringhe be-pberden / een tyd
terweck / ofte ter maent bestemden / om een goe-
den Doet met malk-anderen te beramen / door
toc-stemminghe van ons Heeren de Hooghe O-
berheyt / o'te hare E. E. ghemachtighde de Hee-
ren Schoolarchen / wat sozdeckt u.l. daer van/
zoude dat den rechten middel niet zijn?

Berichter.

— Dat doet (zept de Twee-spraak Fol. 62) lust u
te hooren Hanen kraeyen, Hinnen kackelen, Katten
macuwen, Oyevaers klapperen, Muffchen t'jilpen, Ravens
Krochen, Exters schateren, Duyven korren, Eerden quac-
ken, Koecoex roepen, Muizen piepen, Honden blaffen,
Paerden brinssen, Schaepen blaeten, Wolven Huylen, Koey-
en loeyen, Ezels baleken, Verckens knorren, en morren,
en al heezen hoop ghelpehelpck een Nickers Muiz-
zyek voort-brenghen.

De 25. Plaetse.

Maar dit over gheslaghen! Is uwe voor-
gaende onderwys gheen veranderinghe onder-
worpen?

woerden? moeten die lang Vocalen altyd aen een
 vast verknocht zijn in de Neder-
 duytſche woer-
 den?

Berichter.

Ja: t'en waer in de langh Vocalen ee, end'y.
 An ee is te betrachten/dat (onder alle de Door-
 zettinghen/aen/an/af/be/by/her/ghe/in/
 om/on/oat/op/me/mis/na/toe/end'ber/
 die de Twee-spraak vermeldet / Fol. 96. end'
 Christiaen van Heule Folio. 112.) wanneer die
 voor-zetzel/be, end' ghe, door/e, ghevoeght
 werden in't zelfde woord/dan makenze verdep-
 linghe van Sillaben blokkende in

ghe-erghert	} alwaer de Silla- ben	} gheer-ghert.
ghe-erdt		
ge-eyndicht	} wt-ghesproken	} gheeyn-dicht
be-erven		
ghe-edelt	} ghe, ende/be, moete aen de tweede E	} ghe-edelt
be-enteb		

Daer-om

behooren derghelike Woorden met een ver-
 bind-teeken albus/-/gheseld te zyn/ also zult in
 den eerste voor-beeld af-ghebeeldet wert/tot on-
 der-scheyd tusschen e end' e volghens de an-
 zinghe door de Twee-spraak ghebaan / Folio
 twee-en-beer-tigh: Ofte met een ghetekend
 e, hebbende daer boven twee scriffelkens albus e

Van de

Y, end' waer die van de ander Vocalen scheidet/
zal betoond zyn/inde verhandelinghe vande Let-
ter hier naer.

Dus veel vande dobbel/of lang-Vocalen.

Nu volghen

in order de Twee-matighe Diphthonghen , end' zyn
deze tien : ¶ ae, au, ei, eu, ie, oe, ou, ua, ue, ui.

De 26. plaetse.

L. **Wat is Diphthongh te zegghe?**

Berichter.

Diphthong een Griex Woord zynde/zo Joost
Lambrecht verhaelt/Letter C.6. is by ons ghe-
naemt Twee-klank.

De 27. plaetse.

L. **Waer-om werdenze Diphthonghen ghe-
noemt ?**

Berichter.

**Om datse van Twee Verscheyden-gheluydigh Vo-
calen ghemacht zyn.**

Ik zegghe

Verscheyden-gheluydigh , het zy dan van Twee
Enkel/als/oe, ui : of Drie Enkel/als / eeu uy : of vier
Enkel Vocalen / als / aay, ooy : zyn.

De 28. Placise.

**Waer-om noemt ghy de boven-staende ¶ thien
Diphthonghen / Twee-matighe Diphthonghen.**

Berichter.

**Om datse van Twee Korte vocalen ghemacht
zyn ! Nota : Ende achtende plaetse heb ik an-
ghewezen dat ikse by Twee halve voeten maect
(om des onder-scheyds wille) verghelphe : doch
d'ander**

h'ander hebben zontinghe Drie, andere vier hal-
be voeten maets in: als betoond is / end' hier
naer breeder betoond zal zyn.

De 29. Plaetse.

Wat ghebruyk hebben deeze Diph-thonghen/
ofte Tweelantiken?

Berichter.

Daren ghebruyk is meede Tweederley/ ghelyk
te voeren inden Twintighste plaetse vande
Lang-vocalen ghetoond is. Want anders wer-
dende in Neder-duytsche / end' anders in de uyt-
heemsche Boek-stavinghe: ghebruykt: blykende
in

Neder-duytsche
woorden

uyt-heemsche
namen.

alwaer dese twe-mati-
ghe Diphthonghen / of
bermenghde Vocalen/
inde volghende af-beel-
dinghe onschepdelik te
zamen blijven moeten:
als/

alwaer de naervol-
ghende (met noch meer
ander Diphthonghen
dan die inde Letter-ta-
fel staen) gheschepden
zyn moeten: als /

AE in blaeten, kackelen/
kaeze / waerd / baerd /
paerd / staert: beziet
de Twee-spraak Folio.
35. die deeze ae, als mee-
de / au, in t breed ver-
handelt / wiens onder-
schepd, voor de opmer-
kighe wel te bebracden
is / maar voor-oordeel
moet wyken.

ae, in Wa-e-na/ Wa-esa/
Isra-el/ Isma-el/ Wa-
sa-el:

uyt ghezepd in

Grati-aen, Ponti-aen,
Gardi-aca, Christi-aen,
Sebasti-aen: end' zulcx.

By zept.

Fol. 34. dat / ae, is een gheluyd vallende tusschen de / a, end' de / e, (het welke ons de schae- pen met haren bae leeren.

Hier ziet men dat waar de Sillabe / en, t'en eynde des Paemts is komende inde boben ghemelde Dof Damen/ daar en maghen de / ae, niet ghescheyden zijn.

End' fol. 35.

met / -ac, spel' ik blaeten, kaekelen; Kaeze, Kaesen, schaeisen, baerd, Haerd, waerd, Kaerd, paerd, staert: hoe wel tot noch toe daar meede meesten tyd upt-ghedeld is/het ghedurighe gheklank van / aa: dies men in twyfel is welck der zelver gheluyden verscheydelick ghemeent wort: alsoo dat de Zeeuwen niet te beschuldighen en zijn als zij laet, Maet, qualik upt spreken: dewyle wy t' al t'zamen qualik schryven.

Het is Wanschik lick

dannen de / e, by de / a, stelt / end' der zelver gheluyd als het een Sillabe zijn zal/met de / a, niet vermengt.

In

ay, is de / a, hort/zo ghy hoort in Lay, Hay, Kay, Blay: maar durigly hoordy de zelve in ik z ay, maay, draay, kraay, waay: eben also hoordyze in / au, end' / aau, ik grau, snau, bau, kau, end' blaau, graau, raau, paau, &c. dus verre upt de Twee- sprak.

Iooft Lambrecht Letter-Seecker schrynt hierin een Doorgangher te zyn. Letter C. 8. Anno 1555 zeggende/AE behoortmen te ghebru- ken als Bae, ghelph de Schaepen Blaeten: end' der Eenden Quacken.

au, in dau, nau, klau-steren?	au, in Archela-us, Nicola-us
ook in Sau-lus, Pau-lus Pau-	Wencela-us, end' andere.
lynken, Amadis van Gaule,	
Claudius, Augustus, Au-relius,	Crau-sius, Mau-ritius, Stau-
rarius, Thrau-lus.	

ei, is niet ghebruykelt	ei, in Seme-i, Alphe-i, Ze-
in Bedet-duytsch: doch	be le-i.
de nau-zoekende geben haer werk/ die wy niet ey	
af-zien.	

eu, in Renzel van een Ver-	eu, in Alphe-us, Bartime-us,
ken / jucht, verheugt in	Gaz:-us, Hage-us, Hymene-
deught, end' grept den	us, Zache-us :
Reus by zyn Neus.	

Dat veel de voor-	uyt-ghenomen.
ghenide woorden niet	in Eu-ropa, Eu-tropius, Eu-
te spellen / als dueght,	rpi les, Eu-nardus, Eu-zebius
vrucht, jucht, lueghen,	Eustachius, Eu-phrates, Eu-
mueghen, en kan ik niet	bricho, Dou-tronomi-um,
bebroeden dat het de ge-	end' zult meer: in welke
woonstijke uyt-spraak	Namen eu van elk-an-
ghelph-formig is: doch	deren niet en mooghen
stelle my ghezeggeph	ghescheppen zyn: waer
ander verbeterens wiet-	van de voor-ghestelde
ten: want moet-wille in	als procfkens u.l. voor-
oordeel/ is eē verfoepe-	ghebeeldet werden/wat
ph Toe-balle / hoe wel	ik hier naar meer tot
die by vershepde waer-	oeffeninghe by-voegen
weetende gheherbergh	zal: end' niet alleen
wert.	in dit voor-beeld/maer
	in allen aen-merkinghe

die in dit Boeken verhaald zyn: ende noch by-ghebrocht zullen worden.

Daar-om

zal't dienstigh zyn / de Leerlinghen de Grond-
reeghelen wel in te beelden / op datse (als woorden
komen die de zelve aan-merkinghen hebben)
haer l. door de Grond-reeghelen uyt-redderet
konnen : zonder wiens kennisse zy inden spha-
ke der ver-werdheyt moeten blijven stecken.

'T Is waar !

Deelen / jae meest allen / konnen door de lang
ghe-oeffend-heyt voor de Dypst wegh leezen :
maer vraeght hun-lieder de Reeden waer-om
datse d'een Syllabe langher uyt-spreken dan
d'ander ? of waer-om de Consonanten gheschif-
tet werden / d'cen dit heenen / d'ander ghins hee-
nen ? end' der-ghelyke meer betreffede de Grond-
reeghelen : Wat gheldet ! zy zullen antwoorden /
ik ben't dus ghehoon van Kints Been af : maer
ghereedendheyt is zo vermomd / datmen van
zyn weezen gheen ghe-heughenisse / noch bekend-
heyt en heeft.

ie in / **O** fier Olyvier, ziet
doch wie is hier ! deze
komen ook te passe in
vlieden, ghebieden, vier in't
gheral, dier, swieren, schier /
Stier / **Dangier** / **Bas-**
nier / **Quartier** / end'
meer anderen.

ie in / **A**si-en, Abdi-el, Abi-
el, Abi-ezer, Abient:-e, Ab-
stinenti-e, Correcti-e, Defen-
ti-e, Dani-el, Excellenti-e,
Excusati-e, Gabri-el, Galli-e
nus, Predicatie, Perfectie, Pre-
sentie, Penitentie, heeft
zeer noodigh tot een
ghezel-inne Parientie end'

veel meer die in tie eyndighen. Deze elf woorden
die in tie eyndighen / hebben een gheheel ander
op-merkinge inde verklaringe van TI inde Lec-
T. beneffens het ; gheene datse hier af-beelden.

oe/in/ doet, goed, boet, zoet, moet, bloed, hoed, groen, sayfoen, Limoë, koen, verzoen, Koenraed, Gallioen. | oe/in/do-eg, Io-el, Gilboe, Alo-es, Boetius, No-cuytghezeyd Koëraed, Gallioen, als hier teghen staet met weynighe anderen.

Dat

Pontus de Heuter / end' anderen ou, in plaetse van oe, in voeren willen / en kan my niet voldoen.

Het is

de Fransoyse spellinghe te willen meester maken van deeze uyt-spraek: ofte deeze uyt-spraek te willen buygghen onder haer lieder spellinghe.

Datmen

roepen, voeghen, gherueghen met ou Voek-staben wil/dunkt my breemd!

Als ik de Sillaben

voe, noe, roe. end' moe, gne, zoe stelle: ik bekenne gheern myn Doren zo dik te zyn/dat ik inde gheslynden gheen onderscheyd hooren en kan/tussche voeghen/noeghen/roepen/end' moede/goede/zoete.

Dies

(dunkt my) onnodigh roupen, voughen ghenouzen met ou te stellen: te meer debyle de Fransoyse o: klinkt als de Neder-landsche oe: dies veranderinghe zonder noot/is gherusthepts doot.

Dat de Blaminghen

Hout, Sout, Gout, uyt spreken na de klank van onze oe, en stelt gheen wet dat de Alghemeyne

boeken also ghesteld zyn maeten: anders moeste de
 Blaminghen/Zeeuwen/ end' een peder provincies
 ja een peder Stat een by-zondere Boek-stavinge
 hebben: end' als wy daer-toe verhallen/ zo heeft
 een peder mensch een by-zonder Boek-stavinghe
 van nooden: dies laet ons het Door-beeld der
 Franfroyzen hier in volghen die hun epghen spellin-
 ghe behouden: end' willen de Walloe-nen lezen
 leeren/die meughen hun na haer-liever Boeksta-
 vinghe boeghen.

Ou, in aen-schout hiet Goudt, t'woudt niet betroudt,
 end' schouderen, benouwen, op-bouwen, vertrouwen,
 met zulx veel diemen te voor-schijn brenghen
 zoude.

ua, in Quast, Quartier,
 verquanselen, maer zyn en
 komen nergens (naer
 myn gheheughe) dan
 daerse / q / tot een door-
 gangher hebben.

ue, quellen; quetsen,
 Mas-que-raden, end' wop-
 nigh meer.

In deze Pederduytsche woorden hoort-men
 dat ue (mijns oordeels) ghehelph een ander
 gheluyd hebben / dan ue draghen in onze schry-
 vers ghelwoonlycke Boek-stavinghe van vruught,
 dueght / stu-nfel / jueght / schuctjens / ruck / verhueghen /
 end' kucken.

Welke woorden

(zeggen de Daerlemsche Lief-hebbers) beginnen
 i t u / end' eyndighen in c: doch ik hoore het teeghe-
 deel klaerlyk blinken: end' wel op d'uyt-spraak
 lettende / beint-men dat zulke Boek-stavinghe
 van cu op reeden ghegrond is / hoe wel het de pra-
 sap-

ua, in Iosu-a, Mu-afon,
 Pu-a, Peru-a, ook in
 Janu-arius / Febru-
 arius / Mantu-a / Pa-
 du-a / end' wepnighe
 anderen.

ue, in Bethu-el, A-
 hafu-eros, Argu-eringge,
 Pru-el.

sepsche Orthographie gelyk-formigh is: also dat eens anders na-doen/ in t. nael-doen/weerdigh is ghevolght te zyn.

Ik verstaet

dat e/na n/ aldus ue/ in dierem/ ueren/schueren/ end' zult/ een verdeplinghe van sillabe maken: also dat elk woord begrypt drie Sillaben: als u-e-ren/du-e-ren/schue-ren.

Ook

is d'onderschepd licht te bemerken tusschen de woorden / schein dat linnen van elk-and'er end' schu-ert de ketels schoon: of ik zal de keetels schu-e-ren: David heeft een Leeu verscheurd: of dit doet zal lang du-e-ren. / want het sterck ghebroecht is: met veel ander.

De 30. Plaerse.

Ik ben verwondert datter onder de Schryver 30 wepnigh eenighheids is / in d'over-eenstemmigheid des Boek-stavens!

Berichter.

Roopende onse verschil / Pontus de Heuter Fol. 30. zeyt daer van aldus.

Ghy en zult u niet verwonderen

dat wy alte-met verscheyden spreken/ end' Oordeelen: aenghezien van Oude tyden verheids ghebleven is (tot op den dach van heeden) onder alle die haar opt bemoeyp hebben niet de Drie Kunsten/verscheyden gheboelen te mooghen hebben/sonder teghen Vriend-schaps wetten / end' ghebooden eenigh-zins te zondighen:

Want

den Leezer van alles lezende / mach volghen (sonder noot van Ziel-verlies / ofte Quetsen de Ghe-

meene-ruste) in dus-daantighen twist/ dat hem be-
 lieft/ end' best behaeght. Dus (zegge ik met hem)
 niemand zyn Drpheit benemende/ begheere ook
 de myne niet te verliezen. Fol. 71.

iii, in verquisten, quink-slagh, quik-silver, quispelen, en
 wepnigh zulx.

Dus veel

vande Twee-matighe Twee-klankiken / na de be-
 schryvinghe onzer Letter-tafel.

In t

Leezen vande Heylighe Schrifture. (man
 vriend Lees-ghier) zald' er een t'zamen-komtin-
 ghe der Vocalen uwer liefoen voor-komen die
 in t' Duytsche spraake onbekend zyn: de welke
 ik hier stellen zal tot uwer onder-richtinghe/
 end' zyn (zo veel my gheheughlyk is) dezze acht:

ai, ao, ea, eo, ia, io, iu, oa,

Ware ghebruyk is/ datse inde volghende Na-
 men gheleyden werden/ te weten

ai, en Abisa-i, Ahika-im, Abiga-il, Bethsa-
 ida, Ca-im, Ca-iphaz, Esa-i-as, Ephra-
 im, Husa-i, Isa-i, Ia-ir, Ia-irus, Na-im, Nico-
 la-ten, Sara-i, end' ander.

ao, in Keder-la-omor, Lyca-oni-a, Phara-o,
 Zeba-oth, Abigaba-on,

ea, in Andre-as, Bile-am, Cesare-a, Ele-azer,
 Galilo-a, Gile-ad', Hofe-a, Ierobe-am, Reha-
 be-am, Tabe-a, Thide-al.

eo, in Aure-olus, Ba-alpe-or, Clo-o-patra,
 Cle-ophas, Syme-on, The-ophilus, The-ophra-
 stus, Ge-orgi-us.

ia, in Adoni-a, Abi-athar, Abi-assaph, Bara-
 chi-

chi-as, Beli-al, Bethani-a, Di-ana, Eli-as, Eli-akim, Eli-asaph, Esa-i-as, Ezechi-as, Galati-a, Goli-ath, Hanani-as, Hilki-as, Jeremi-as, Ie-choni-as, Iosi-as, Messi-as, Mari-a, Nchemi-as, Obadi-a, Pamphili-a, end' meer zukt.

Nota

de/i, in alle deze voor-beelden is een Vocael / end' daerom moet het van / a, ghescheyden zyn: maar inde volghende Namen is / i, een Conso-nant: te weten/in

i. Ben-jamin, Seme-ja, Io-jachim, Sema-ja, Pompeja, end' ander welke/i, Consonant ik wensche gade gheslaghen ware/in't schryben/end' drukke / om met eē neder-gaande voet aldus. i. afgebeeld te worden. Doch hier van breeder inde Letter .je.

io. in Anthi-ochus, Ari-oaldus, Di-otifus, Di-otrepes, Galli-oen, Heli-odorus, Heli-ogabalus, Ilcari-oth, Zi-on: maer onghedepld in Ba-jorum

iii. in Corneli-us, Chi-us, Dari-us, Cefari-us, Vale-ri-us: ook Januari-us, Februari-us, Marti-us, Ioni-us, Iuli-us, mede in Tri-umph, ofte Tri-umpheringhe, end' zeer veel andere.

oa. in Ari-oaldus, Bo-as, Bago-as, Ho-ab, Io-ab, Io-as, Io-anna, Io-annes, Mano-ah, No-ab, No-a, The-ko-a, Zo-ar.

Dus

veel heb' ik ghesteld / zynde het ghene myn ghespeughe voor handen heeft: den tyd mach meer op den Spoore brenghen / door de Na-spooringhe des naerstighen Na-spoorers.

Volghet

nu de verhandelinghe der drie-matighe twee-klankkē,

ay, ey, ceu, ye, oy, uaa, uec, uy,
 Intens ghebruyt in uwer-liefden hier door-deel-
 den zal.

ay. in Klay, Bay, Hay, Papegay, end' ander: Don-
 tus de Heuter ghebruyt in plaats van dien
 a.

ey. in Geyt, B-leyd, Affcheyd, Bereyd, Verspreyd. &c.
 en wordt by rlike in plaats van dien ghebruyt/
 doch ik en doele niet nae't nau ziften / maer mee-
 me Slomp / Slomp / ey, voor de buyt wegh.

ceu, dienen ons in Sneeuwe, Leeuwe, Spreuwe,
 Schreuwē, Gheeuwen, end' haelders bande Zeeu-
 wen. passen onse Heuwen.

ye in vet, yeder, yewers, yemand, yegheik, end' zo van
 allen anderen.

oy. is beroyd, verstroyd, hay, koy, vloy, schoy, oye,
 end' zuler meer.

uaa. is bequaam, maer / uae, is gheacht quaad, in
 deze stellinghe.

uec. in Op-queeken, Quec-appelen, end' weynigh
 anderen. Nota / het is al ebenbeel in gheluyd/
 of men de Silabe / uec, alhier met een / e, of met
 twee epndighet.

uy. in buyt mijn schuyt, wy gaan om buyt, of
 om-slaghen op ons Huyt.

Hier

komen noch te belde vuyt-uis, end' Jonker Ruyl,
 met zijn Smuyt: ook inden Zuyden, hoortmen Luy-
 den: in mijn Tuyn staen Jonghe spruyton, bol Vir-
 tuyten: De Deuren wy Huyten, voor de Roovers
 buyten.

De

Dier-matighe Diphthonghen / of Twee-klan-
 ken sijn deze twee:

aay. ooy.

aay, werden ghebeezicht in / als zaay, may, draay,
kraay, also an-ghemeezen is by de Drie-matighe
Twee-blank ay.

Ooy, werden in de woorden beroofd, ooyt, vol-
tooyd, end' zult meer ghebruikt: heeft het ghe-
ne water-l. best aen-staet: behoudelyck dat de
aen-mekkinghe aen-ghevoecht wert dat by dit
dobbelt-krupstien staet inde Wyfde plaetse.

De 31 Plaetse.

Inde verhandelinghe vande Diphthong/ uec,
ghy hebt ghezeyd het is al-even veel in gheluyd, of
men de Sillabe, que, met een enkel, e, eyndighet, of met
Twee: heeft dat over al plaets daer den Sillabe
eyndicht met den Vocael?

Berichter.

Ghy zult weten/dat waar/a, o, of/ u, een Sil-
labe eynden/daar moghense alleen ghesteld wer-
den zonder verdobbelinghe als in

water, halen; daghen, lopen, kopen, boden,
duren, kuren, muren: die in wt-
spraak alsoo lang van gheluyd kin-
ken als

waator, haalen, daaghen, loopen, koopen,
booden, duuren, kuuren, muuren:
behalven inde Sillabe / bra, in Abra-
ham met weynigh ander/als al-gewer-
zen is hier booven inden Letter. A.

Maar

het verskil bestaat inde ander Twee Vocalen: te
weten / e / iend' / i / die veel ver-anderinghen
onder-

onder-worpen zyn. Want som-tijds klinkt de/
E, lang in d'eerste Sillabe: end' som-tijden inde
tweede: als aenghetooghen wort inde Let-
ter/ E.

I

klinkt lang in de Tweede Sillabe van beziden,
onghden, beliden: ook inde eerste Sillabe van zi-
nen, minen, zwighen: maer het klinkt kort inde twee-
de Sillabe van zedighe, vredighe, ledighe, als inde
letter/ I / aenghewezen is.

Hier-upt ontlaet het

dat een vocael in sommige plaetsen op't eynde
des Sillabe vol-streken mach/ als inde Sillabe
que gheroerdis: maer niet in alle plaetsen/ als in
vredighe, zedighe, end' enichs andere.

Maar

hier in ontlaet het verschil tusschen sommige
schryvers: te weten / of men een woord dat
met / y / eyndighet / wel met de Enkel / / zoude
moghden volstreken: als in / vri / bli / ghi / zi / end'
heel ander? Ik zegge: in dien men vol-
streken kan met den enkel/ e / in twee / le / vre / be /
de / m / als twee / lere / vrede / bede / dede / mede / wiens
eerste Sillaben lang klinken/ hoe wel-ze maer en-
kel zyn: ghelpe macht heeft/ i / in- wi- si / zide / mide /
stide / end' ander meer: mede also in mi / ver / gli / so
wel als in Twee schepen upt de Ze / brochten ons
aen land met alle onze y. Hier ziet ghy dat Twe/
Ze / ve / lang klinken/ als mede mi / vr / bl / al heb-
dense mer elk een enkel vocael tot sluten van
de voorighe woorden. Zo was het ook ghele-
ghen met que.

Doch

de meeste schryvers zyn eens daer-in/ te weten
dat y/

dat v/m plaets nā/i/gebeyght wert/om af te beel-
den het duirigh gheluyd dat daer yn moet : met
welken ik stemme ! enā' het Wit daer x naer Doe-
le is/ datmen van gheluyken ober al met Dobbel/
of lang vocalen tot ghewis-heit voer de Leer-
lingh (hy' yn Ingheluyden/ of Dregdelingh) die
deze spraake lezen wilde/ behoorden af te beel-
den alle Sillaben die langh behoorden te klinken/
yn epudighen dan met wat Vocael yn wilten :

als
laaten, baaden, laaden, maaten, waater, waa-
ren, paaren , bewaaren , verklaaren , onthaalen,
gheschaapen:

Ten

tweede , meede , in reeghen, weeghen , teeghen,
leeden, leoren, leezen, besteede, beveele, bezhee-
ren, ghegheeven , beschreeven , zeeghenen , ver-
leeghene, veedelen, beedelen:

Ook

in blyde , zyde, mynen, zynen , belyden , ontgly-
den, die Jan alle man in hun brieven met wry-
ven, end' schryven, zonder kyven toe stemmen.

Zuhr

wort ghedaen in koopcn , grooten, looten, boo-
ten, stooten, bekooren, vermooren, opspooren,
verkooren:

End'

kuuren , huuren, muuren , duuren, bezuuren, ver-
buuren, verhuuren, bestuuren, met ander.

In

allen deezen/zietmen dat som-wylen d' eerste Sil-
labe/daer

labe- / dan het tweede lang klinkt / dies is het
zwaer / boot den Leerlingh zulk te bebroeden.

Ten

is niet te verghoefs dat de Oude Boek-stavers
Boek-staben- waeken / braecken / Jaeden / Raeden / spree-
ken / ghebleeken / dryven / blyven / end' veer zulk met
dobbelt vocalen!

Want zo

haddeu't ghenoech met een konnen af klaren: als
waken / ipreken / blyven : maer zo zaghen dat be-
noedigh- heyt zulk ver- eyschte / om deit leer-
lingh door een behulp-zaem hand te leyden tot
kennisse van de langhe ende korte Sillaben / het
welke ik zeer pryze.

Wil

men zeggen / dat den ghenen die wel leezen kon-
nen / de korte end' lange Sillaben ghenoechzaam
toeten / zonder de stellinghe van zo veel dobbel
letteren.

Ik

stemme met hun-lieber : want als Christiaen van
Heule Folio. 8r. aentopst / de ghe-oeffende zoude
de zake met veel minder letteren af-beerdighen
konnen. Doch ik en arbeide niet tot bevoorde-
ringhe van de wyzen, noch van wyzen, maer om
den eerst-kruypende beghinner op den gank te hel-
pen:

De

ghe-oeffende konnen de Hebreusche spraake
ghenoeghzaam leezen zonder punct-vocalen: noch-
tans om de swaakke aen-vanghen te bevoor-
deren / hebbense behulp-middelen verdacht: end'
onze lang-vocalen / zyn steunfels voor den leez-
beghinner in onzer Ceulde.

Is waar!

de Haerlemsche Lief-hebbers hebben met ascenden/
of by-teekens af-gheuekend de / c / ende / o / al-
dus: / e / o / om daer meede te toonen dat beld,
geft, vel, stek, sprék, end' gheoorloft, etc. ander-halve
c / end' o / in hun bezit ten: daer top ghe woon, zyn
ee / oo / te stellen in / beeld / veet / end' gheoor-
loofd.

Maar

myn God-lute (zept Crasimus / in zyn Moria)
den Leerlingh / en kan gheen halve c / of o / ghe-
gheboelen: daar om wyze ik hen tot de Groo-
ve / vier-kante vol-komenheyt / end' blide toe/
als zy myn zing-upt-beeldinghe daar-in verstaen
konnen.

De

twee-spraak beezicht de By-teekens, om daar mee-
de af te beelden waar Een, end' de zelfde Voca-
len / gheschids veranderinghe onder-worpen zyn.
Maer' de Haerlemsche Lief-hebbers doen t / om
d' onder-schepd waken zyn tusschen Woord end'
Woord te hertoonen.

Welke Woorden (onder veelen / die niet eent-
berley Letteren / verscheden mepinghen voor-
beelden, zyn tot proefkens de volghende.

De wind waapt / wind op den Anker.

Vast ghy noch / maakt vast den Caabel.

**Zy weekken ter zjden af? Een Jaer heeft 52.
weekken.**

Hy is een fel Man / op een weekke haese!

Hoe heet die Man? Dit water is heet.

Fol. 80.
Wij saghen Epken Berbers. Wij saghen hett
aen hornen.

Myn Heer/ trachtet naer een Goud' Myn.

De Rechter zyde deezes Mans is berberd!

Het Napels Zyde, is dit werk onnut.

De Bood op Antwerp/Bood ons gheluck.

God heeft zyn weezen van hem zelven!

De Haerlenische Weezen, gheben Aelmoezen!

Hier langh te weezen valt verdrietigh:

Want dees' Mans weezen, tocht zyn on-mint
t'ons-waard.

O Heer wilt doch myn over-treedinghen ver-
gheven!

Keizer Flavius Constantinus Magnus is ver-
gheven!

**Beziet ook Roomer Witschers
brabbeling fol. 94 daer hy stelt/**

Janniken vraeght ghy noch wat want be-
duyt.

Want dat is Laken by de Duytsche Knechten.

Want is dat de zyden bande Himzen sluyten.

Want (zept hy) die niet reeden wat upt wil
rechten.

Want is ghereetschap om de Dissen te beberch-
ten.

Want dekt de Hande voor hette end' voor houd.

Dan de meeste Want hebt ghy mi ghetrond.

Zulke

enkel woorden zonder noch veele / die zonder
voor-ghaande / of naer-volghende om-standig-
heden/hun zins-zinlikheyt niet up ten en konnen.

De

Twee-spraak's **Autheur** / Fol. 107. verwoyptet
(maer niet bewoypzet) de **Engheleche** **haren**
Taals **Armoede**: waar-teghen hy de **Nederland-**
sche (Fol. 105. end' elders) zeer verheft. Doch
de voor-ghemelde **Armoede** (met noch zulk meer)
die in **Esopus** achter taffche stakē (als **Crasmus**
in zyn **Moria** meldet Fol. 45.) heeft hy **Oogh-luy-**
kelik onghemeld ghelaten: waer door eenighe
(die op zulke zegghen steunen / zonder na-spoor-
ringhe) waanen dat alle glinsterigheyt **Goud** is
maer **Ichyn** bedrieght.

De 32. plaetse.

L. Zonde men de **Tang-Vocalen** in de 19.
end' twintigste plaetsen niet moghen onder de
Diphthonghen brengen?

Berichter.

In gheenderley wyze! hoe wel zulck by meeste
schryvers ghedaen wert. **Aen-merkt** hoe het
Woordenken **Diphthong** by de **Schryvers** zelfs
verdruyft wert.

Zp-liden verklaren't te zyn een **Twee-klank**
wel aen/let hier op! **Is** het gheluyd **Twee-klan-**
kigh? **Zo** en kan het van gheen **Een-klankigh** **Let-**
ter ghemaekt zyn! als a/e/i/oo/uu / zynde alles
maer **Een-klankigh**.

Luyf **stert** naer't **woordenken** **Schooor-steen** gheluyd
den **Roep** dat lang uyt trekt / end' ghy en zult
anders gheen gheluyd dan **O** hooren klinken.
End' in gheval de meentighe der een-klankighe

Vocalen door verkoppelinghe pets te weeghe
 brengien konde in gheluyds-veranderinghe/ zo
 behoorden in't Woordeken Schooor-steē, een drie-
 voudigh Diphthong te zyn/ daer ik nochtans gheē
 een Diphthong vermerken kan.

Kort ghezeyd ?

men pypt / of danst/ een Twee-klank moet van twee
 verscheiden-gheluydigh-vocaal-letteren ghemaakt zyn/
 of de Schrybers van't Teeghen-deel moeten een
 ander klinkatie voort-brengien : zonder de welke
 (volghens hun eyghen Maxima) ik blybe by het
 voor-ghestelde.

Goedeft mede also van de verdobbelinghe der
 lang-vocalen aae, uuu, die gheen twee-klanken/
 maer lang klanken zyn.

Nu komen wy in order onzer Letter-tafels
 ghevolgh tot de drie end' vier-matighe Triph-
 thongen/ om daer van in't kort te handelen : end'
 eerst van deze

aeu, ieu, uae,

drie-matighe Triphthonghen zynde.

De 33. plaetse.

I. Wat is Triphthong te zeggghen ?

Berichter.

Triphthong wert verduptschjt drie-klank/ om datse
 van drie verschevden gheluydigh vocalen ghemaekt
 worden : het zy dan dat de zelve Vocalen alle
 enkel zyn/ als aeu/ieu/uae: of sommighe daer van
 dobbel / als : aey/yeu/oey/ daer y een lang Vocaal
 is.

De 34. plaetse.

I. Waer toe zyn de Triphthonghen dienstigh?

Berichter.

De Triphthonghen / of drie-klanken werden inde naar-volghende Woorden ghebruykt : te weeten aeu in naet-hertigheyt / Blaeu end' Graeu Berwe.

De

Haerlemfche Lief-hebbers ghebruyken de boot-ghestelde drie-klanken in dusdanighe Woorden letter C. 8.

Maer

d'Authent van de Twee-spraak Pol. 35. ghebruykt liever aau als 3pnde van gheluyd de dagelirsche upt-spraak (in dierghelikke Woorden) ghelyk-formighst.

ieu/in Nieu/chien/hieu/als: Onghegronde Nieuwigheyt zalmen schieuwen : of hy nam een Bpl/ettd' hieu een Tarken van den Boom / makende daer van een krupshen / om een klieu-weken Gaaten ty te winden.

uae / in quacken der Fender : deeze dienen mede inde ghewoonlik spellinghe der Woorden / quaed / bequaem end' ander : die van veelen met uaa bequaamliker gheboek-staefo wert.

aey/in klaey gaet de pot-bakker fraey / 3pn Werk uyt-araeyen / door t dik-maels om-zwaeyen / zoeken- de daer door ghewin te maeyen.

yeu, in / veuwens som ghebruyken de ieu ont ieuwers mede te schryven / end' die minst letteren ghebruyken / stellen iewers : elk kiese dat hem aanghenaamst is / maer ik kiese veuwens.

oey, in / vermoeyc / besnoeyc / verfoeyc / gheboeyd end' ander.

Dus veel van't ghebruyk der Triphthonghen.

Men komen de Consonanten / naer't ghevolgh
der voor-ghesteelde Letter-tafel waer van (tot In-
leydinghe) de volghende voor stellen ons dien-
sigh zyn.

De 35. plaetse.

L Als een Enkel Consonant tusschen twee
Vocalen bevonden wert / waar moet die Conso-
nant gheheetend zyn/aen de voor-gaande / ofte
naer-volghende Vocael ?

Berichter.

Aen d'achterste Vocael / naest de Rechter-
hand. **E** blykende in Ba-te / La-te / De-te / Me-.e /
Bly-ver / Wy-ven / Ke-ren / Te-ren / Tru-ren / Mu-ren
niet veel ander.

De 36. plaetse.

Is dit een vaste reeghel / dat de Consonant
aen t'achterste Vocael gheheetend blyden moet.

Berichter.

In't ghemeen heeft het plaetse / maar niet al-
toos : want het is de volghende verwisselinghe
onder-worpen.

Eerstelyk in Koppel-Woor- den / als

Span-ader, Gheel-aerd, School-ampt, Bloed-
akker malk-ander/elsk-ander end' zo voort aen.

Ten tweeden inde voor-zet- fels/ver, on, vol.

Ver, in / ver-andert, ver-erghert, ver-ydelt, ver-overt end' zulk.

On, in / on-achtzaam, on-edel, on-eer, on-cyndigh end' meer.

Vol, in / vol-cyndighende deze onze twee-beheppg.

Ten derden inde Volghers/ op, om, inne, achtigh :

Als/waer-op, daer-om, Zot-in / 'Zot-inne/ waar-achtigh met anderen : in allen dezen wert de Consonant verknocht aen't voorste Vocael-De 37^e plaetse.

L. Als Twee Consonanten tusschen twee / of meer Vocalen in een Woord comen / wat moet men daar mede doen ?

Berichter.

Die Consonanten moeten ghescheppen zyn / d'een tot de voor-gaande Vocaal naast de Slin-ker-hand : d'ander tot de volghende Vocaal naast de Rechter-hand. S. blyvende in sen-den, wer-vel, ver-wer-ven, Weer-wol-ven, on-ver-zien-lyk, end' veel zulks.

De 38. Plaetse.

L. Zyn deze twee Consonanten gheen bedenkinghen onder-worpen ?

Berichter.

Jaze doch! end' bestaan ten deel inde volgen-
de Door-beelden. Ten eersten de Consonanten
Gh, end' Ch moghen niet ghescheyden zyn/ te we-
ren: Gh in dra-ghen, te-ghen, zwy-gaen, do-gaen, (hy-
ghen: noch Ch in la-chen, no-chen, la-ehis, Ra-chel, niet
heel zulk: als inde zeben-en-dertighste plaetse
betoond is.

upt ghenomen

als Gof C voer de volgher ney komen / in ledig-
heyt, zedig-heyt, willic-heyt, vltic-heyt, als dan ma-
kense berdeplinghe van Sillaben/end' elk sillabe
behoudet een Consonant: ten ware/datmen hh
in die sillaben selven/ ghelpt in de Letter n aen-
gheroerd is.

De tweede op-merkinghe is / als daar voor-
zetfels hoor-komen / die met een Vocaal eyndig-
ghen/zynde

me, ghe, by, toe, be, in

Me-dryvers, Me-sitghers, Ghe-trouwe, Ghe-troffen, By-
staan, By-staan; Doe-vlucht, Toe-brenghen, Be-vryden,
Be-vrachten: end' ander. In welke eerste/ end'
tweede Door-beelden/ berde de Consonanten aan
achterste Vocaal, verknocht, zyn: end' zyn
ghescheellyk verscheyden van dit berde voor-beeld
als blykt:

Ten ber- den/in	}	Voor-zetfels	}	in welke berde de
		Volghers		Consonanten ver-
		Koppel-woorden		knocht werden aen
				de voorste Vocael/
				blyvende in de

Doch

is pemand lust giertigh nae't boven-ghemelde
kennisse / dien wyze ik naer't werck door de
Haerlemfche Lief-hebbers ghemaect/ end' upt-
ghegheben onder de Tptel van Neder-duytliche
fpeelinghe.

Ce.

Het ghemeen fpreek-woord daer de Wph leeft
is/loopt het Water eerst ober) wort inde C wacc-
achtigh bevonden. Want het de kleynfte letter
zynde / worde meest gherabrachtsend' (als een
Slave) tot veel dienften ghebeezight.

Mis-verftane

is by de Oude Boek-ftabers Regent gheweest :
end' Botheyt is Heer her ober onzer Ceuwe ! Men-
ghezien de ghewaande behebblykheyt in C niet en
is / die in haar vermoed wort : wantse tot veel
dienften (door bequaam achtinge) ghebeezight
is/end' dat zeer onbedachtzaamlik.

Doch

en hort te maken C en behoort inde Neder-land-
fche Taale nergkens te koomen / dan daar't al-
tpd aan H gheheetend wert : als in
macht,kracht,recht, flecht, wicht, nicht, noch, doch,zucht,
blucht,mede in fchacht, fchalk, fchelp, fchep, fchicht, fchilt,
fchorft, fchrol, fchub, fchult, end' veel zulk.

Pontus de Heuter

vertoert de C daer het voor H komt : upt-ghe-
zeyd daer het tuffchen S end' H komt: als inde le-
fte tien woorden/end'
fchraal, fchaars, fcheel, fchreed, fchyn, fchryf, fchocn, fchoof,
fchuur,

Beziet zyn Boek Fol. 42. en 43.

Maer

hy onderhoudet hare mis-bruyk in veel ander plaetsen / so dat (mits gheboelens) hy hier-in handen rechten ghebruyk verdwaald is / blykende in de verhaelde Folien: want hy staet op de ver-cieringhe der Woorden / daer C in't midden komt: als in Backen, snacken, wecken, decken, wicken, micken, jocken, locken, rucken, drucken, end' meer.

Doch

zjne ghewaende hooveerdye en is hy de recht gheoeffende niet ghevolacht / over-mits de ghegronde Redenen hem ontbreken.

Deeze

lydsaem-last draghende C bedient som-typen het Ampt van K, som-tyds van S: end' verknocht zynde aen H, aldus: / elc bedientse een derde gheslyd.

De 39 Plaetse.

S Maer bedient C de Ampt van K?

Berichter

Door deze zes letteren / a, o, u, l, n, r, mede als C he leste Letter inde Syllabe is S blykende voor deeze zes Letteren.

a, o, u, l, n, r, in

Cappen / Coorden / Cuppen / Cladden / Cna-ghen / Crancken:

Ende/

Kappen / Koorden / Kuppen / Kladden / Kna-ghen / Krancken.

Tot

meerder bevestiginghe, aen-merkt de volghende, in

Carper/Calf/Colf/Coud/Curzel/Curen/Cla-
ghen/Clachten/Cnoopen/Cnaapen/Craanen/
Crupchen/

end' in

Jacob/Boafe/Coridon/Cupido/Cronyk/Cleopatra/
end' veel zulks.

Een

ghelyke kracht van K., heeft C., zynde het leste
letter inde Sillabe: blyvende in

Pac/Lac/Gec/Lec/Mic/Zwic/Cloc/Roc/Pluc/
Ruc/Welc/Kelc/Zinc/Drinc/Snorc/Storc/

Ende

Pak/Lak/Gek/Lek/Mik/Zwik/Clok/Rok/
Pluk/Ruk/welk/Kelk/Zink/Drink/Snork/Stork/
met anderen.

Luyfert eens naer d'over-een-stemminghe
van

Bac-ken / Bak-ken / Snac-ken / Snak-ken / Bec-ken/
Bek-ken/Plec-ken/Plek-ken/Lic-ken/Lik-ken/Sic-ken/
Sik-den/Doc-ken/Dok-ken/Ioc-ken/Iok-ken/ Pluc-
ken/Pluk-ken,Ruc-ken/Ruk-ken/en veel zulks.

Hier op

blykt onweeder-sprekelik/datmen gheen C. in't
Boek-staben van Dak-ken / behoefde te Plak-
ken / noch dergelyke qualik ghespelde stuk-ken/
af-beerdighen te Drukken: zo wy inden dienst-
baaren lok der Onder valsch heden / door on-
achtzaamhepts Teughel niet ghetrokken waa-
ren.

Daar om

(noch eens verhaeld als vooren) is het meer dan
Openbaar/dat C. by de Neederlanders gheen dienst
te ver-richten heeft/dan daar't aen H. gheknoc-
hett.

De 40. plaetse.

Zoudemen de C voor deeze Zes Letteren / o / u / l / n / r / : end ook na de zelfde Zes letteren / 30 gantsch uot alle onze Boeken mooghen verwerpen / zonder meer daer op achten?

Berichter.

Neen : want daar sijn veel uyt-heemsche Naamen / end woorden (30 Latynsche / Fransche / als anderen) met de Neder-landsche daghelix spraake vermenghde : 30 wel in Bybelsche namen / Rechts-woorden / als daghelixsche gheleende Zeghs-woorden.

Nota

De wyse nu de Latynen / noch Fransozen / gheen K in hun-lieder Talen ghebruyken / zoo moeten wy haer armoeds wille ons zelfs tot den onghestadighen ghebruyk der Letter C begheben : Want Nota, alle uyt-heemsche Namen, end woorden, behooren de Eyghene Letteren der zelve Talen te behouden : van welker tot proef-kens ick de volghende stellen zal : end' eerst van C voor

a, o, u, l, n, r, m

Caleb / Cain / Canaan / Cores / Corinther / Cornelius / Cupido / Marcus / Mercurius / Clemens / Claudius / Cleopatra / Cnittido / Cnejus / Creta / Crescens / Crispus / end' ander.

C komt na / a / o / u / l / n / r / in

Lactantius / Contract / Extract / Substractie / Doctoor / Octavius / Equinoctiael // Instructie / Product / Reductie / Mulcte / Mulcteren / Sanctiteyt / Sanctificatie / (in't Schat der Neder-duytsche Tale) Arcke / Turckyen / end' de volghende.

De 41. Plaetse.

Maerom zeght ghy (inde 39. Blaetse.) dat C by de Needer-landers gheen dienst en heeft dan daer t aon H ghekracht wert : end' ghy betoont anders inde 40. plaetse : hoe komen die twee verschillen te ver-eenighen?

Berichter.

In de 39. Blaetse hebbe ik ghesproken van eyghen Neederduytsche Woorden/ die alle met K behoorden ghespeld te syn : maer inde 40. plaetse hebbe de ik van uyt-hoemsche Namen end' Woorden / de welke hun eyghen Letteren behouden moeten.

De 42 plaetse.

Gaet dien Reghel vast/ dat C (het leste Letter inde sillabe zynde) als K klinken moet ?

Berichter.

Neen't ! Want als de sillabe heyt (door misbruykinge) na de C komt/ in Goedic-heyte/ Ze lie-heyte/Ghe willic-heyte/Matic-heyte/end' zulkas/dan heeft C een ander gheluyd.

De 43. plaetse.

Wat gheluyd dan heeft C voor de Sillabe heyt ?

Berichter.

Het zelve gheluyd dat Ch te zamen hebben.

De 44. plaetse.

Als Ch te zamen in een' Woord komen/ wat kracht hebbense dan ?

Berichter.

De kracht van een hieghende G. **S** Nota : dese twee Letteren Ch (upt ghezandert door misbruyk

Druph voor de Sillabe heyt) moeten onschepdelik te zamen blyven / als offe maar een Letter waren : end' die Letteren bedienen dan de krachte van een hoghende G, dies woert by zommighe in plaets van dien (het welke ik toe-stemme) Chi ghebeezight.

Ghy

hoort haren gheluyd klaarlik klinken in d'upt-spraak der eerster Sillaben nach-ten, wach-ten, vech-ten, slechten, wichten, bichten, zochten, dochten, kluchten, yluchten : ook in d'upt-heemsche chus, chamos, chi-um, cha-os, charus, chaldeen, cherubim, chineam, Christus Christenen, end' meer.

Lustert

na d'upt-spraak des tweede Sillabs in toornich, bevrucht, gherucht, beducht, bezocht, ghebrocht, verluchten, ghedacht, eeuwich, onachtzaem, versmachten, end' veel ander inde nu ghe-oeffende spellinghe.

Ook

inde tweede Sillabe van Achab, Achas, Achor, Achis, Achior, Archelaus, Archippus, Bachus, Baruch, Burchas, Bar-chides, Iechonias, Ioachim, Lachis, Lamech, Machir, Micha, Michael, Molech, Malchus, Melchizodech, Necho, Prochorus, Rachab, Rechob, Serach, Sychem, Sobach, Zacharias, Tichi-cus, Zacheus,

Lustert

na d'upt-spraak van beyde Sillaben/ in d'onbof-komen Boek- staven van vluchtich, kluchtich, mach-tich, prachtich, dachtich, krachtich.

Lustert

nacr't derde Sillabe in Ante-christ, Eutichus, Ezechias Ezechiel, Iericho, Ioachim, Isaschar, Ma-echa, Mardo-cheus, Zedechias: end' inde vierde sillabe van Adramek ch, Abimelech, Antiochus, Austarchus.

Mede

inde vyfde fillabe van Evilmerodach : uyt deezen allen kan ghenoeghzaam bespeurd werden / hoedanigh gheluyd dat en te zamen hebben.

De 45. plaetse.

Waer bedient c de Ampt van S?

Berichter.

Door e, i, en y. **S** blykende inde uyt-heemfche ceder, cenceur, cecilia, cymbale, cy pres, cy cus.

End'

Seder, Senfour, Sefilia, Symbale, Sy pres, Syctus.

Zo mede in

cancer, cirkel, cerber, cidias, ciclopen, concincus, cerceres, cicero, cynicus, crefencers, Narciffus, end' meer.

Nota:

deze Woorden en moeten met s niet gheschreven zyn/maer met c.

Doch

harer ober-een stemminghe wort hier door ver-toond / komende voor e/i/end' y.

De

die in orden de c is volghende wort met den zelven niet weynigh mis-bruykt!

Deeze

D door't al te straf dwinghen (ja by de beste Reformateurs der spel-konst) ghediedet tot verminkinghe/end' verderf van't natuurlyke uyt-spraak in etlyke woorden.

Onze

Schrybers Grond-reeghel is/ dat alle woorden die in Meer-voud met D verlanghen, behooren in Een-voud met D te eyndighen.

Ik

zegge met hen / dat waer deze eyndende D het woord
verciert met zoet vermaeklikheyt des Taels , daer behoort
het te staan : als inde onber-anderlyke Door-
den/

tyd	} de welke ghesteld wir- den in't Een-vond	tyde	} ofte in't meer-voudigh berlanghen	tyden
snood		snoode		snooden
woord		woorde		woorden
hand		hande		handen
hod		hodde		hodden
pond		ponde		ponden
tand		tande		tanden
aerd	aerde	aerden		
paerd	paerde	paerden.		

Maar

daar zyn veel woorden die Twyffelinghen zyn !
want daer in moet aan ghemerkt zyn den Tyd
verleeden / end' den Tyd Teeghen-woordigh :

D'is

is het niet Dreemd datter onbestendighs ghe-
troffen wort / dewyle de ver-anderingh des
Tyds/berwiffelinghe der Grond-letteren ver-
oorzaakt.

**Tot een kleyn Proef-ken zal ick deze
volghende voor-beelden stellen.**

In den tyd ver- leeden zeptmen: hy	{	laesd bereydt leerd bierd beduydt brand	}	In wies ver- leghinge men zept: hy	{	laesde bereyde leerde bierde beduyde brande.	}

**Stelt deze woorden inden Tyd teghentwoor-
digh: dan zeptmen/**

Hy	{	flabet bereydet leeret bieret beduydet brandet	{	Dan deze toee stellingen heb- be d' Oude door Syncope / om heel reghels on- der ee te begrep- pe) ghemaecht hy	{	laesdet zeer. bereydt leerdet bierdt beduydt brandt hem	{	om wat

Hier

bespuurt ghy klaarlik dat'er Topffelinghen zyn
(ik meyne door de Leerlinghen die d' onghedef-
fende onghemerkt door-by gaan.

Want

inden Tyd verleeden zeptmen /

Paulus Leerd' (of leerde) d'Athenen de kennisse vanden
onbekenden God.

Inden Tyd teghentwoordigh zeptmen

Paulus leert (of door zyn brieven leeret) ons den
ghekruyften Christum.

Merkt eens!

zomen T by d'eerste / end' D by't leste stellinghe
stelde:

felde : dan waer het ghezegh bals ! want wy en
 konnen (God lof) niet zegghen dat Paulus leerd'
 ons door zijne brieven : maar dat hy Leert ons
 door zyne brieven.

Wy

en konnen niet zegghen Paulus Leert d'Athenen
 mes mondelick ghezegh/maer wel/hy Leerde d'A-
 thenen.

Daar-om

'ten is niet ghenoech dat men de Sillabe altyd
 met D sluytet / maar de gheleeghenheyt moct
 ons Leer-meesterzyn / waerse met D / of T be-
 hoort te sluyten !

De

Gude schrybers (naer mijn oordeel) hebben de
 ver-anderlikheden wel inghezien / end' daer om
 hebbeze alle Twpfelinghen met de ghe-eyndicht:
 om te betoonen dat het woord als nu met d'een/
 als dan met d'ander Eyndighet : so dat sy in een
 kort begryp/niets zekers besluyten konden!

Wat

my aan-gaet / ik en kan't ghebruyck dezer de
 (ver-mits de Twpfelinghen) niet Laken / of
 misrupsen : doch ik wensche datmen acht naame
 op de an-lokkighe zoet-an-bal van D, zonder
 haer met ghewelt daar toe te dwinghen : end'
 waar verlenginghe in D gheschieden moet, dat te doen
 als den Tpd zult ver-epschet.

Verstaat myn zin wel wat ik met die woorden
 [end' waar verlenginghe in D. gheschieden moet] zeggen
 wil.

Daar zynde volghende / heyt / noot / leert / koert
 wert/wort/lant/vout/woon/glat/vloet/Roet/ghezevt/
 verbreyt / end' veel zulks/die ik wensche dat in T.
 eyndighde/tot dat de woorden verlenginghe be-
 hoefden

hoefden : als heyt , heeden : noot , nooden : leert,
leerde / end' zo van alle andere. Als dan en
zouden veel on-burghzaam woorden/zulken ghe-
wekt niet aan-ghedaan worden.

Hoort

doch (door de straffen dwank in D) uweſ spraaks
ontcicringhe / end' verminkinghe inde Woor-
den/ Gheben / Ghebod / Lic/itad: die zo verſoepelik
gheacht werden/ dat Anthony Snyters in zyn
Toe-epghen Brief aen de Heeren Scholarchen
van Amſterdam verzocht heeft / end' als ghe-
dwonghen gheweſt was te verzoeken/ dat zulke
ſpellinghe gheen voort-gank hebben mochte:
want het de Lee-meesters [zeyde hy] met veel moey-
lykke ſpis-vindinghe obſervation/end' onvaſte viele-vaze-
ryen belastet.

Doch

laet ons komen tot de woorden zelfs/ end' bezien
deze twee Woorden Gheben end' Ghebod.

Zy zeggen

dat D den Grond-Letter is/ daer meede zy ver-
lenghet werden. Ik ſtemme met hun!

D.

is de verlenging Letter in Graef/schreef/blyf/schoof
druyf: als blykt in Grave/schreve/blyve/schove/ druy-
ve:

Nochtans

en ſchryft men gheen graeb/schreb / etc. end' zo
zulx in ghewoonte ware / 't en zoude zo breed
niet zyn/ als het in uytcrlyke ghedaente ſchrynt.

Want

[let hier op] al ſchryft men Graef/schreef/etc. met F
d'uyt-spraak is zachter dan F/end' ghebeelpk na

de u hellende : ober zult en krenkt het des ghe-
lups upt-spraak niet !

Maar

d'upt-spraak van Ghebed end' Ghebod bederben
d'upt-spraak.

Dies

is het best by d'oude Ghebet, end' Ghebot, te blyven:
end' die Woorden na behooren verlenghen / als
zy verlengd zyn moeten / also men in Gat, end' Ga-
ve, doen moet.

Belanghende

d'ander twee Woorden Lid end' stad, noyt vreem-
der huuren ! Ik hebbe wel ghehoort van Lit, Litte
end' Stat.

Ook

van Leeden eens Lichaems / end' Liden des Li-
chaems.

Amsterdam

end' Haerlem zyn twee Steeden, dat wert gheschre-
ven / maer gheen twee ^{Steden};

Dies

stad-poorten is een onnutte Boek-styven:

Want

die Woorden Lid, end' Stad en werden inde I end'
A niet verlenghd.

Merkt

ik zegge dat Lid, end' Stad in I end' A niet verlen-
ghet werden : maer daer haer verlenghinghen
gheschiede / daar werden ze bepden in E verlen-
get / als in Leeden end' steeden.

Dit

heeft Christiaen van Heule zeer wel aen-ghewezen
inde 32. Folio zner spraak-konst : ober zulks
verandering zoner noot, is gherustheydts doot.

eF

wert by veelen in plaets van de Consonant va
ghebruykt / 3p lieder schryvende vader / vreemd / friend /
vroom / vlieghen :

End' wy

Vader, Vreemd, Vriend, Vroom, Vlieghen:

Doch

f heeft een meer dringhende gheluyd / dan va blp-
kende in

Fel, Vel, Fiel, Viel.

Meede

heeft elk Woord door veranderinghe der Conso-
nanten / een gheheel ander beteykenisse : want
men seyt hy is een fel Man op een weeke
Kaeze.

Item

hy heeft een Fick stuk begaen.

Van d'ander twee Woorden seyt men:

Daer

viel een quaad vel van de Crappen : end' zo van
andere woorden.

Ge

die gheensins met drie Letteren aldus Ghe af-
ghebe. Idet mach werden / is meede niet vrye van
mis-bruyk.

Het

wort ghedwonghen (door eenige Reformatours)
alzulke diensten te bedienen / die tot verdervinghe
des Taals upt-spraak strekt.

Want

de twee Letterighe Ge in haar zelber wel inghe-
zien

zien zynde / en heeft zodanigh blazend' gheluyd
niet/als de drie-letterighe Ghe.

De Auteurs van de Twee-spraak toont ons
haren eschten gheluyd/Folio 52. zyne Woorden
zyn deeze :

De G

naakt ghesteld / heeft by ons het zelve gheluyd/
end' kracht/als ^{ou} by de Fransozen : dit zelve
de gheklank hebben zy van ons behouden in de
woorden *jaque, bague.*

Als

hoordye klinken in't he'en end' weeder leezen
van't woordeken *eg/ogge :*

Ook

in dag, vlag, leg, weg, zeg, rug, brug, rog, kog,
wigen, diggelen, troggelen, end' zulke :

Ook

als de Lands-knechten roepen *gelt / zelt /* das dik
God/dat zy niet als *ghelt* end' *Gho* uyt-spreken/
maar een dikker gheluyd / dat met het gheklank
bande *K* wat ghelphhepts heeft : dus verre de
Twee-spraak.

Hoert

hoe belach-chelph dat sommighe mag Boek-sta-
ben in plaets van mach.

Mach

is af-konstigh van macht machtighe / end' ander:
deteekende mooghendhept.

Onze

Schrybers beschryben't met G: als mag / magt/
magtig/ end' d' Almagtig vermag groote dinghen.

Albus heeft het *Mr. Antonis de Hubert* ghe-
speld in zyne *Psal: 93.* end' anderen.

Magt. (zept hy inde zeste zyde zyner noodighe waar-schouwinghe aen den Lezer) komt van moogen : also spelt hy bracht, end brogt, om dat brengen van dien gheslacht is : Ook spelt hy wigtig, Psa. 4. end' kragtig, Psa. 29. met veel zulk.

Andere

bemerkende dat dit ghelupd al te schraal na de K klinkende was / hebben een H by ghevoeght: welke Woorden als van lypden magh, maght, maghtigh.

Maanende

datse met het by-boeghzel van H, 'tmagnificat corrigeren, end' alles in hare rechte plopen stellen.

Doch

harer beyder stellinghen zyn ghebroeders van Monsieur onghgrondheyt : Want (in't wel-nemen ghesproken) wie heeft oyt die twee letteren Ch (inde woorden macht, bracht, brocht, wicht, kracht zien seheden.

Of

is onze op-merkinghe zo kleyn ? dat wy niet een weten dat de Sillaben macht, bracht, brocht, wicht end' kracht nimmer verlenget werden in Ch, maer altpd in T !

Als

mach-ten, brach-ten, broch-ten, wich-ten end' krach-ten !

Maar-om

dan de natuurlik' oyt-spraak ghekenkt zonder noot ? want ver-anderinghe zonder noot, is gherufts-heyts doot.

Maar

zo-men mag of magh, epgheven woude in't schry-
ben

ben van ma-gen, of magh-schan, als dan quaemt wel te passe dat die woorden met G of Gh gheboekstaefd werden :

Anders!

behoorde al-zulke Boek-stavinghe door de be-
bops-redeneeringhe van Burgher-meester Bes-
sem-stok upt de Schoolen gheweerd te zyn.

Hoort doch

de verbalschinghe uwes Taals zin/ end' Bogh-
mik : makende van verstandighe, bedupdenissen/
thop sel-achtighe betepkeninghen/in

Dag	} die gelyk het daar gheboek-staef is : bedupdet een	Pook ke,	} weg welke dag end' door by-voeginghe van H bedupden	dagh	} die met der Sonnen opgâk ons te voor- schen komt.
Weg		Gelder sche witte brood.		wegh	

Mr. Antonis de Hubert in zyn noodighe waarschou-
winghe op zyne gherpade Psalmen/ inde zeste zy-
de ons waarschout / datter op de Grond-letteren in't
spellen vande Enkele woorden ghelet moet wezen om
die te behouden / zo verde immers ! als het de uyt-
sprak , ende vertalinghe in eenigher wyze wil toelaten.

Wylt

dan (upt zyne zeggen) dat de woorden niet ghe-
dwonghen zyn moeten/ daer zy hun niet bygh-
zaamlik byghen en willen.

Daar-om

zeer wel zept Christiaen van Neule Fol. 34. dat

de ghene die altyd inde woorden eene Letter in
het eenboudigh willen stellen / ghelyk men in
het veelvoudigh ghebruykt / die willen datmen
die woorden even-wel zacht uyt-spreekt: als tot
voor-beeld / zy willen datmen mind ghelyk mint
uyt-spreekt: maer het heeft ons beter behaeght
de woorden te spellen, ghelyk men die uyt-spreekt.

Hier in

volghen wy Pontus de Heuter, Aldegonde, Koornhert,
Heyalius, end' alle ghemeenne oude Schrybers.

Doch

G en moet also na de K niet ghetrokken zyn / dat
d'een voor d'ander ghesteld werde: want daer
groot verschil tusschen beyden is: blykende in

Dag, Vlag, weggen, }
biggen, rog, buyg

Ende

Dak, Vlak, wekken, }
bikken, rok, buyk.

end' ander: die de Haer-
lemsche Lief-hebbers zeer
wel inde verhandelinge
bande Letter G aen-ge-
wezen hebben.

Dat G

schraal-luydigh is / blykt inde woorden daer G
na N komt /

Als in

Zing, lang, zwang, ding, dwing, ghehing, end'
ander.

Pieter de Berd

schryft inde G, dat de Kinderen haer zullen
wachten t'eenigher plaetsen H terstont na G to
schryven:

De

Daerlemsche Lief-hebbers zyn zyne na-bolghers :
hare Woorden luden aldus :

Dat/ nu veele

oft meest alle Neederlanders in zommighe woorden de H aende G koppelen / boornamelijken daerze voor e, i, y, end' t'epnden in de Sillabe komt/

Als in

Gel./Ginder/Gy/Mag/weg/hoog'/Bang/Merg / end' dergelijken/dunkt ons een ongegrond gebruik te wezen:

Of

daer moeste bewezen worden / dat de G van haer zelber niet krachts ghenoech en hadde/om alle/ end' zonder hulpe / haer plaetze / ofte Ampt te bedienen:

Welk

by de Hoogduptschen (op dat wy alle ander uytheemsche voor-by gaen) gheheel vreemd zoude zyn / al-hoe-wel datze by haer een zelbe kracht heeft/als by ons.

End'

of men haer zulken zwakheyd inde G toc-stemde / met wat reeden zullen zy ons konnen wyg maken (zwyge krachtelik ober-tuyghen) datze op d'een plaetze sterker is dan op d'ander!

End' voor

a/o/u/l/r/de H niet en behoefd / gehelyk zy willen datze voor e/i/y doet : dewyle meest elck de H daer af-slaet/schryvende. Gaef/ God/ Gunst/Gloet/Groeyen/&c.

Wy achten wel
met geene : alzo haer veel eer de stoffe / als het
onberstand ontbrecken zoude.

Dus verre
inde verhandelinghe van't Letter G door de
Haerlemsche.

Twee reedenen
stellen zy tot af-weeringhe van H by G.

Ten eersten/
zy ver-epschen bewys/dat G van haer zelber niet
krachts ghenoech en heeft om hare Ampt te be-
dienen!

Ten tweeden/zy braghen
waer-om de H by G niet ghestelt wert voor a/
o/u/l/r / zo wel als ghewoonlik gheschied voor
e/i / end y?

Dat
Nota de naakte G van haer zelf niet krachtigh
ghenoegh en is/wort door de Twee-spraak aen-
ghewezen by dit **S** hier vooren : zo moet-wille
ons voer-man niet en is : of Blind-oordeel onze
Teughelaer.

Hoopende de Keeden
waer-om H by G niet ghestelt werde voor a / o/
u/l/r / zo wel als voor e/i/y/ is by de Twee-spraak
aenghewezen. fol. 54.

Zeggende
men heeft om de veelheyt der Letteren te my'en,
de H naghelaten, hoe wel datse als dan het bla-
zende gheluyd behoud,

Als in
Glad/Groot/ &c. **Merkt** / by zeyt dat de nala-
tinghen

tinghen gheschiede om veel Letteren te myden : maer 't en is niet dat die Woorden de H niet en behoeven.

Want

door ghaans in zyn Boek stelt hy / Ghat / Ghaat / Ghod / Ghoot / Ghunt / Ghunnen / Ghlad / Ghlants / Ghroot / Ghronde :

Want

alzo behoorde mense te schryven : end' die zulke doente na-doen / doen't op Ghoeden ghrond / zonder teeghen reedelykhepts wetten te verbuuren.

Ha

is een aeffem-gheluyd Letter / die door den mond al-hieghende t'en voor-schyn komt / end' gheeft dit gheluyd Ha : daerom wort het lachen ha / ha / ha / met zulken gheluyd afghebeeldet.

Het

staet te onder-zoeken of H in etlyke woorden niet en behoort verdubbelt te zyn : als in eeuwich-heyte / neerstich-heyte / end' anderen / daer de Sillabe heyt in komt.

Want

schryftmen naer d'oude doente / Eeuwic-heyte met C, daer heeft het Sillabe wic, een gheluyd als wik, ghelyk in de negen-en-dertighste plaette betoond is :

Te weten

dat waer C de Sillabe eyndicht / daer heeft C het gheluyd van K : end' volghens dien / 30 luyden die Woorden Eeuwic-heyte, Leedik-heyte, end' niet Eeuwich, Leedich, gste Zeedigh, vreedigh, blazende gheluydigh :

Welke woorden

om hun volkomen gheluyd te gheben/ end' behou-
den/ behoort men [mijns achtens/ hoe 'vel het een
breemd aenzien hebben zonde] te Boek-staven
aldus/ Eeuwich-heyt, Leelich-heyt:

Oordeelt also van

Barmhertigh-heyt, Gho:-hertigh-heyt, Mild-dadigh-
heyt, end' veel anderen:

Ten zu

datmen in Dierghelyke woorden verballen wil
tot toe-stemminghe van een blazende gheluyd
inde naakte letter G: het welk in haer niet en is.

Ofte

met David Mostart van Heyd, Eyd maken: srael-
lende ich-eyd/ of igh-eyd/ in Eeuwich-eyd/ Zee-
digh-eyd/ end' zuur.

Doch

ick ben een aen-wyser, maer gheen wet-steller.

Het

ander-scheyd in gheluyd tusschen Heyt, end' Eyt,
lyfst de Neder-duytsche Spraak-konst aan
Fol. 73.

Je/ ofte je

is een Consonant weynigh bekend/ end' veel [on-
wectende] ghebruykt: daarom is de kennisse
van dien zeer noodigh.

Het

ghebruyk daer van hebben wy inde Letter J
aenghewezen: betoonende dat het dienstigh is
inde Naamen Jacob/ Jesus/ Jesse/ end' an-
der.

Dies

is't nut een ander ghebaente te draghen / om van
I vocael onderscheyden te zyn.

Om zulc te beteren

moeten de Leer-meesters, Boek-schryvers, ende Druk-
kers, elk-ander de handt bieden in de Reforma-
tie/waar-neemende de plaetsen daar je behoorde
te staen :

Het welke is

dat het anders niet en komt / van inder Sillaben
beghin / end' wort altijd van een Vocael ghe-
volght.

Tot onder-scheyd

van Vocael behoort het met een onder-uptghe-
strecte recht-nceder gaande voet aldus j /
af-ghebeeldet te zyn / als in jaer, jaghen, jehens,
jooden, juychen, maer niet met een kort/i, 'twelk
eyghentlik een Vocael is.

Ka.

is een Consonant de welk in veel plaetsen / end'
by veel Menschen minst ghebruykt end' ; meest
van nooden is.

Haren dienst dient ons

onweeder spreckelik voor a, o, u, l, n, r, end' ook
na de zelve Letteren in Nederlandsche woor-
den.

Zommighe zegghe

dat K te hard is in't verdubbelen van plakken/
end' ander.

C is waer !

als de kinderen in hun handen een plakke krp-
shen / zyn achten de verdubbelinghe der plakken

te hard/ want dat maakt inde hand groote plekken.

Maar andersins

is't inden 39. plaetse ghenoechzaem aenghebaezen/ end' betoond/ dat de verdubbelinghe van K de Neederlanders Hoogh noodigh is.

Van

eL, eM, eN.

hebben wy voor dees' Tijd niet te Zegghen/ dies gha ik die voor by.

De/

end' B hebben groot ghemeenschap/ doch P heeft een Feller upt persender gheluyd dan B. Onder-schepd wort betoond door de Haerlemsche Ties-hebbers in

Baren, Bek, Billen, Boel, Buylen, Blat, Breken:
Paren, Pek, Pillen, Poel, Puylen, Plat, Preken.

end' ander derghelpke woorden.

Als P

haar aan H verbindet aldus / Ph/ [de welke een Hebreensche Consonant is] zoo hebbense thoesderley ghebruykt want anders is hun ampt in upt-licemsche namen/ end' anders in Neederduytsche woorden.

De 46. Plaetse.

Wanneer Ph te zamen komen in upt-licemsche Namen/ end' woorden/ wat kracht/ of upt-spraak hebbense dan?

Berichter.

De kracht van F. So blyvende in Ioseph, Phillip, Stephanus, Propheten, Philolophen:

End'

Iosel, Fillip, Stefanus, Profeten, Filosofen.

Doch

men en moet dusdanighe woorden / end' namen met P niet schryven / want die zyn upt-heemsche woorden / end' namen / end' volghens dien / onze swellinghe niet onder worpen : ghelyk by dit **¶** inde 40. plaetse betoond is.

Tot meerder Oeffeninghe

inde upt-heemsche Namen / aenmerckt de volghende voor-beelden in

Paphos	Orpheus	Pamphilius	} upt dezen allen wort ghevoeghsamelik ver- toond wat ghebruyk
Orphul	Iosaphat	Achitophel	
Cephas	Philemon	Pharizeus	
Cephod	Alpheus	Pheresiters	
Nophas	Odolphus	Euphorbium	
Iephta	Cleophas	Theophrastus	
Colpher	Cephalus	Epiphanus	
Cayphas	Dolphynen	Paphnutius	
Cleophas	Phara-o	Holophernes	

(dit Heebreeusche) Ph te zamen hebben in upt-heemsche Woorden / end' Namen : doch anders ghebruykt men deze Ph in Neder-duytsche woorden.

De 47. plaetse.

¶ Als Ph te zamen komen in Neder-duytsche Woorden / wat ghebruyk hebbense dan? Bericht.

Zy maken verdeplinghe van Sillaben / end' elk Sillabe behoudet een Letter.

E blykende in

Slap-heit, Klap-hout, Op-houden, Kimp-haek,

haek, Kamp-hanen, Slap-hertigh, Schaep-herder, Domp-hoorn, Diep-holt, Snap-haenen, Scherp-heit, Krop-hoenders,

Daarom

moet men neerstichlick acht nemen / of de woorden daer de *ze* ph in komen / Neder-landische, of uyt-heemliche zijn: want inde 46. end' hier in deze. 47. plaetse/blykt haren dienst in beyden.

Qu.

Is een dubbel Consonant/ghemaekt van *kw* / ofte liever van *ku*: als blykt in d'uyt-spraak van quale quellen, quiten, quisten.

Deze Q

en komt nimmermeer/dandaer het van *u* vorael ghevolght werde.

eR.

Wit zeer zwaerliken *F, L, M, of N*, verknocht zijn: want in Sterf, Schoorl, wereld, bescherm, koornschynen die woorden elk twee Sillaben te maken/als Ster-ief, Schoor-rel, werreld, betcherrem, koorren end' ander.

De R

heeft onder de kleyn-letteren tweederley ghesdaenten / te weten / vierkantigh aldus / *r* / of rond aldus *ʔ*. De rond *ʔ* en is ons niet nut/zept de Twee-spraak fol. 47. (Ick en hebbe ook in dit boek niet.) Daer-om die verlatēde/end' de Consonant *ic* in hare plaetse, stellende/ blyben wy by 't ghetal van 27. Letteren.

Welke 27. Letteren

(zept hy) men na der Hebreēen/end' Grieken wyze / in drie-maal neeghen Letters zoude moghen deplēn:

deplē : waer van d'eerste neghen een enkel ghetal aldus

a	b	c	d	e	f	g	h	i
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
de tweede een ghetal van tienē aldus								
j	k	l	m	n	o	p	q	r
10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.	90.
en de leste neghen tghetal van hon-								
derden verstreken zoude / aldus								
s	t	u	v	w	x	y	z	
100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.

Wil-men hogher / of vermenicht ghetal hebben / men voeghe deze Letters te samen: een Titel boven de Letter / ofte een groore Hoofd letter / mocht die duyzend mael meer doet ghelden / also by de Hebreē gheschied.

Van Deze

kanmen Cal-schriften maken die Incarnations ghenoemd werden / waer van de Twee-spraak ren proefken stelt / dat by een van die Collegie ghemaekt is / daer Holland aldus spreekt van hare oude gheschiedenissen :

Cal-dicht.

37.	ic diic.
370.	li eenen roof.
400.	leiden / Haerlem maac ic b gelic
643.	ic hore tgelooft
753.	heb Ghangholfs triich om de leer
775.	de geroemde Caarl is miin Heer
838.	die baldaedige Denen plonderen
	miin goed
860.	noch een hoge bloed
863.	een saal gbraaf come in miin land

Om recht

het ghetal van dit Tal-schrift te weten / heb ik dit volghende onvolmaekt ghedichte gheseld. Ick reghel upt-brenghende het Jaer daer ik dit Boeken in bereyd hebbe / end luydet aldus :

Anno.

1626. Dees werck heb ick gestelt

1626. dit tiden oock gheewrocht

1626. jeeghes onkonds gheweldt

1626. en soo in t druck gebrocht

Nota t'eerst

woord dees

behoort Dic

te 3pn: ghee-

wrocht behoort maer een e, te hebben : end soo een z voor:

In somma

met recht Onvolmaekt gheenoemt !

De wyse van doen houdp licht bemerken upt de volghende stellinghe.

D	—	.. 4
c	—	.. 5
e	—	.. 5
f	—	100
w	—	600
e	—	.. 5
r	—	.. 90
c	—	.. 3
k	—	.. 20
h	—	.. 8
e	—	.. 5
b	—	.. 2
i	—	.. 9
c	—	.. 3
k	—	.. 20
g	—	.. 7
e	—	.. 5
f	—	100
t	—	300
e	—	.. 5
l	—	.. 30
t	—	300

Doet alzo met
met d'ander ree-
ghe's : end' ook
met alles wat
ghy op die ghe-
lyke voete be-
gheert te stellen.

Anno ————— 1626

Daer zijn noch andere manieren van Incarnatio-
nes, die men met de Letteren I, V, X, L, C, D, M.
reik vande welcke

I	} beteykent	Een
V		Dyff
X		Ticht
L		Dyfftygh
C		Hondert
D		Dyff-hondert
M	Een-duyfend	

Onder deeze (zevt de
Twee spraak folio.
51.) zyn twee (te wees-
ten/ C. end' M) Hoof-
letters des zelven ghe-
tals in Latyn : maer
van d'ander kan-merk
A a

dies-bolghens gheen Oorspronk vinden.

Doch de woonheit is by ons de Tweede Natuur.

upt de beorighe Tel-letters heeft een Lief-
hebber van't Vrye-Vader-land, end' de zupbere
Ghereformeerde Gods-dienst/ de volghende op
Anna 1618. ghesteld/ stellende deeze Versen/

Jaar-tal.

Leest hier gheeft het V pas,,
't Is Maar gheslelt Voor VrInDen 1618.
teLt Wel, en niet te ras,,
om effent' Jaar te VInDen. 1618.

End' noch

Leest hier Met goet Verstant,,
Den staet Van t'VrYe Landt. 1618.
GeLDERLant onVert saegt,
strYt Met het reine Woot, 1618.
HoLLant In GoDes Vrees',
gaet Met haer saek' VrY Voort. 1618.
ZeeLant ARMYnen haet',
Door t'qVaet VergIfst Van Leer'. 1618.
VVtrecht Door MaVrIts PrIns,
Is bekeett totten Heer'. 1618.
Vries-Lant roept om Nassov',
als Die haer hoVt In eeren. 1618.
Ovr'Yssel sal seer haest,
In GoDes Vrees' VerMeeren. 1618.
Groening'

Groening' Is In GoDs Woort,
heel onbesmet gheleVen. 1618.

GoDt Laet ons t'saem by een,
In Vaste rVste LeVen. 1628.

Een ander makende een Ghraft-gedichte o-
ver het Wereld-schepdinghe van den Nimmer-
Roem- stervende Prins/Prins Maurits van Nassou-
uwe/schryft aldus

Vorst MaVrits Van Oraignen /

VVan In VerLies het LeVen/

N°. 1625.

Op XXIII. April.

KVst Hooft / KVst Schrick Van
Spaignen /

naer laeren VIIstigh seVen/

t'Was s' Hoogsten Werck en WIL.

Daar-na op zyne Dorstelikke beghraaffe-
nisse.

XVI naer AVgVst Was hier seer
heerLIck,, gheLeIt

A°. 1625. Prins MaVrits Van Oraignen,
Opt hoogst' bekLaeght, Ia Van
Gheest,, en WeerLIck,, be-
schrellt,

Onsen HeLt teghen Spaignen.

eS.

Heeft tweederley ghedaenten : bestaande in
3

een lang s, end' een kort s.

Het ghebruik

banden lang s / dat het altyd in't beghin des
Sillabe wil ghesteld zyn: het zy dan in s' woords
begin/als saly,

Of

in't woord daer't de Silabe beghint / als fatsoen:
doch nimmermeer d'leste letter van t' woord.

Maar

of het gheviel de leste letter van't woord te zyn/
dan is alzulker woord/ een woord dat verkortet
is / end' dit teken ' moet altyd by staen/aldus:
dees' ons' in plaetse van deese, onse:

End' datmen

is, als, end' ander/in brieven met een lang s ach-
ter 'woord beschreven vint/zulk is gheen spetie
van weetenschap:

Dies

moet een eyder daer op letten/dat als het woord
met S eyndicht / dat zulk een kort s zyn
moet.

Men bindt in't leezen

verscheyden Sillaben die in't woord met den
lang s eyndighen / als in mis-trouwen, dis-oorder,
discoord, Francisco, end' ander: eenighe zyn: van
ghehoelen dat men altyd op het eynde bande
Sillabe (het zy in't woord / of op't eynde des
woords) een kort s zetten zonde:

Als

mis-trouwen, Dis-oorder, gi-sen, end' anderen/

Elk volghe zyn zin!

sch blyde by ons ghewoone ghewoonte / want
verande-

veranderinghe zonder Noot, is gherustheys doot: als
meermaals verhaeld is.

De f heeft een slydende scherp gheluyd: het werdt
veel ghebruykt / end' is nochtans zeer weynigh
van doen. Door alle de Consonanten moet het
komen upt-ghenomen de w.

Door
de Vocalen moet zeer neerstelik op ghelet zyn waer
het bequaem end' van nooden is:

Want
d'een woord valt sneedigher dan d'ander in
d'upt-spraak/a's blykt by't volghende proefsen
upt de Tweespraak/daar hy aldus schryft:

Wat onderscheyd wilde ghy my int gheluyd
van deeze volghende woorden gheven, alze alle
met s gheschreven worden, darze nochtans on-
derscheyd'lyk klinken: als saay van Honf-ko-
ten, end' ick zaay: een sant of Heyligh, end'
zand vande duynen: salp / end' zaligh: ik sem-
mel / end' zemel: sompds / end' zonnighe: som-
ghelts, end' zon: etc. met ontallyke der ghely-
ke, diemen nu alt'zamen met s spelt, nochtans
heel zönderling uyt-spreekt. **Dus verre den**
Twee-spraak Fol. 45.

De Haerlemische

Lief-hebbers gheben ons een ander Opwerkinghe
over deze Letter / hare woorden luyden al-
dus:

Alle woorden die in s eyndighen, end' int
verlan-

verlanghen gheen s en behoeven, behoort men met **Z** te verlanghen: dewyle ons d'uyt-spraak ghenoeghzaam leert, dat wy daer de snydigheyt vande s niet-en behoevē maer wel de zoetigheyt van **Z** nootelyk ghebruyken moeten: alzo wel onderscheydelik ghemerkt kan worden in

pas	} zynde in't	} paffen		
les			} verlanghen	} lessen
ghewis				
roos	} roffen			

} Ende	} glas	} zynde	} glazen			
				} des	} in't ver-	} deze u
} roos	} roozen.					

Dus veel uyt de Haerlemsche.

Tc.

Heeft groot ghemeynschap met D, doch s is sneedigher bān gheluyd.

Driederley op-werkinghen hebben wy in haer waar te neemen:

Erstelyk /

wat ghebruyk dat het voor H heeft in Nederduytsche woorden:

Ten tweeden /

wat uyt-richtinghe dat het voor H heeft in uyt-heemsche Namen, end' Woorden:

Ten derden

wat gheluyd dat het heeft in uyt-heemsche Namen/ end' woordē/makende met een Syllabe te zamē.

De 48. Plactse.

Wanneer Th te zamen komen in Nederland-
sche woorden/maat ghebruyk hebbenze dan?

Berichter.

Zy maken verdeylinghe van Sillaben / end' elke
Sillabe behoudet een Litter. **S**

Als blykt in

s hort-haak , Wit-heyt Geyt-hoorn , end' inden
ghewoonlikke stellen van Veldt-heer , Hardt-heyt,
Handt-haven , Windt-hond, end' zulks.

De 49. Plactse.

Wanneer Th t' zamen komen in uyt-beem-
sche Namen / hoe spreektmen die letteren uyt na
de Nederduytiche uyt-spraak?

Berichter.

De T klinkt alleen/ maar H en woert niet ghe-
hoordt in d' uyt-spraak. **S**

Blykende in

Afnath, Benoth, Basmath, Bethel, Bethzur,
Bigthan:

Ende

Afnat, Benot, Basmat, Betel, Betzur, Bigtan.

Ook in

Bethsan, Cabath, Dathan, Esther, Iether, Iebro,
Iotham, Iephthah, Loth, Martha, Mathan, Na-
both, Nathan, Pigthon, Ramosh , Seth, Sucoth , Sab-
bath, Thamar, Tharah, Thomas , Thola , Thibui,
Theudas, Tho-i, Throon, Thodheth , Valthi, A-
pagtha, Anathot, Astharoth , Athenen, Athniel,

Bal-

Balthasar, Behemoth, Bethbara, Bethlehem,
Bethsemes Bethuel, Goliath den Gethiter, Golga-
tha, Ionathan, Isboseth, Kethura, Mathias, Mat-
theus, Nazareth, Sosthenes, Thalma-i, Thekoa,
Thaddæus Zeboath, Abiathar, Anathema, Atha-
lia, Baalberith, Bethania, Bethsaida, Bethulia, E-
lizabeth, Leviathan, Maranatha, Mathathias,
Mathania, Mathusalach, Nathanael, Sealthiel,
Theophilus, Thubalkain, Thyatira, Timotheus,
Thessalonica.

End' zo voort

van alle derghelyke namen/ daer Th te zamen in
komen zynde upt-heemsche Namen.

De 50. Plaetse.

T Wanneer T te zamen een Sillabe ma-
ken/end' de naeste Sillabe in't zelfde woord be-
ghint met een Vocael/wat kracht wort de T daer
toe-gheepghent?

Berichter.

De kracht van S. **S** blykende in
Portie, Spatie, Gratie, Pontio Martius,

End'

Porfie, Spasie, Grasie, Ponsio, Marfius.

De oorzaak

maar omdat ik de Leerling tot S liever wyze/
dan tot C, is om hem upt allen twyfel te hel-
pen:

Want

zouen hem tot C weeze / het zoude d'ongheef-
fende zwaar vallen in't berzinnen / om recht te
weeten; welke gheluyd hy best hechtiezen zoude:
Aenghemer ik

Nen ghemerckt

dat C somtopen het gheluyd van K, end' somt
tyds het gheklank van S toegheepghent wert.

Doch

tot meerder beffeninghe ghebruykt de volghende
voorbeelden zynde

Turior	Perfectie	Arguatie	Excellentie
Bricus	Suspitie	Predicatie	Reverentie
Boetius	Corruptie	Excusatie	Penitentie
Correctie	Subiectie	Habitatie	Patientie
Pontiana	Malitie	Speculatie	Benevolentie

end' veel ander.

Nota.

Daar zyn vier upt-regheligheeden die stry-
digh zyn teghen ons ondertopp:

Ten eersten inde woorden

Portier. Mortier, Antiochien / End d'eyghen naem
Gautier. Hier moet T hare eyghen gheluyd be-
houden / want die Sillaben tier en worden niet
ghescheypden.

Ten tweeden

wanneer S naest voor T komt in t zelve woord
of Naam / in Questie / Sebastiaen Christiaen.

Ten derden /

als X naest voor T komt / in Mixtie, end' an-
der.

Ten Vierden /

in Perti-e, Perten: welke woorden met Y behoer-
den gheboeck-staets te zyn aldus / Pertye, Perty-en,
volghens

bo'ghens d'aentopzinge ghedaeen hier naer inde
dubbel i.

In dezen allen behoudet T hare epgen ghe-
luyd.

Daer zijn veel Verbougliche / woorden die in
het Cenboudigh eene T op het eynde hebben / in
op welke plaetse D int het Weelboudig ghe-
stelt / wort. Hier af volghen eenighe reghe-
len.

1.

Als de T achter eene S, in het Cenboudigh
komt / zo blijft de T zonder veranderen in het
Weelboudigh / als Kist, Kisten, Beest, Beesten.

2.

Als achter Ch, ofte Geene T staet / zo en ver-
andert die niet / als Iacht, Iachten, Slecht, Slechten,
Velcht, Vlechten.

Behalven.

Ieucht, Deucht, Maecht, Vreucht, Voogt.

3.

Als an het eynde eines woorts eene T achter
eene F komt / zo en verandert de T niet / als Graft,
Graften, Kreeft, Kreeften.

Behalven.

Bedrouft, Bedroufde.

4.

Als op het eynde eines woorts / achter uy ofte
ui eene T staet / zo en verandert de T niet / als
Buyt, Buyten, Ruyt, Ruyten, Flenyt, Flenyten, behalven
Huyt, Huyden, Kruyt, Kruiden, Bruyt, Bruyden.

Enighe erbarenen hebben om deze oorzaeke /
in het Cenboudig / althijt zulke Letteren willen
stelten / ghelyk in het Weelboudigh gheschreven
worden / schryvende Swaerd, Geleerd, Bemind, met
eene

eene D op het eynde / om dat men in het Deelvou-
digh zegt / Swaeren, Geleerde, Beminde, maer om
dat wy zeer veel swaere siben hebben / zo hebben
onse Voor-ouders / de swaere Letteren die wy
van natuur hebben / zo veel als het lijdelich is ge-
weest / altyt in lichte Letteren verandert.

De gene die altyt in de woorden eene Letter
in het Eenvoudig willen stellen / geljk men in het
Deelvoudigh gebuykt / die willen dat men die
woorden evenwel zacht uptspreekt / als tot Voor-
beelt / zy willen dat men Mind, geljk Mint upts-
spreekt / maer het heeft ons beter behaecht / de
woorden te spellen geljk men die uptspreekt / hier
in volgen wy Pontus de Heuter / Aldegonde /
Koorshert / Depsius / ende alle ghemeyne oude
Schrijvers.

5.

Als achter eenen Meckinker eene T komt zo
verandert die in het Deelvoudigh / in D, als Bant,
Banden, Hont, Honden.

Behalven.

Amt	Hert	Lont	Stært
Begeert	Hort	Munt	Swart
Blont	Kært	Naekt	Tacrt
Bont	Kalant	Pint	Tent
Bult	Lant	Poort	Vent
Elephant	Klont	Quant	Vilt
Fiert	Kourt	Rent	Want
Gort	Kort	Smert	Wort

Hier by behooren ook alle woorden die in
Ment eyndighen / als Testament, Tractement.

6.

In de volghende woorden wort de T in het
Deelvoudig in zette D verandert

Armoet	Gloet	Out	Vloet
Bloet	Got	Quaet	Vraet
Broot	Gout	Raet	Froet
Breet	Kout	Riet	Waet
Daet	Liet	Root	Weyt
Draet	Loot	Smaet	Wijt
Eet	Luyt	Strijt	Wreet
Gl:at	Noot	Tijt	Zaet.

7.

Ende in de volghende woorden en verandert de T niet.

Baet	Haet	Maet	Praet
Beet	Herout	moeyt	Privaet
Bloet	Kijt	Naekr	Proffijt
Boot	Kloot	Piloot	Quijt
Groet	Konfijt	Placaet	Roet
Geyt	Kout	Pleyt	Schoot
Goot	Krijt	Plaet	Sleet
Granact	Laet	Poot	Zoet.
Groot			

Dus veel Christiaen van Heule, Fol. 34. end' 35.

Va.

In't onderscheyd tusschen u vocael / end' D Consonant/wert niet wepnigh ghedoold': ja by den ghenen die (ten aetzien van haren ampt) meest kennisse behoorden te hebben.

Onder deze twee

is u altyd een Vocael/ in uwen, ula, urias, urbaen, urfella: welke woorden/ end' Namen in veel boeken ghe-

gheboekstaefd worden Vwen , Vfa , Vrias ,
Vrbaen , Vrsfella , end zo van anderen.

In welke leste stellinghe

de Consonant Wa (door ghewoonte) voer u Vo-
cael upt ghesproken wort : daer nochtans d' en-
ghen ampt van u Vocaal is / om de voorghestelde
plactsen te bedienen / also inde eerste stellinghe
in uwen, uia betoond is :

Ober d'ander 3pde

hinkamen immers zo mank / stellende in veel
plactsen u vocaal / daar va Consonant behoorde,
te staan.

Let op't Boek-staben

van't woord uerwe , end' beziet hoe uerre datze
van den rechten aard der spel-kunst veruallen : doch
inzonderheyt als't binnen in't woord komt ! dan
wintmen uoeruechters , die met schryuen end' wryuen,
uor-staen duruen / end' zeggen ! datse in't mid-
den des woords schiklyker beualligheyt in u beuin-
dan in W : zoekende also door veel-uuldighe uor-
beelden haer zinlikhepts uornemen te ueruul-
len.

Maer

ziet doch eens op wat Weedenen haren Gron-
best leyt:

Anders ghem

dan op Hooghbeerdigh-heyt / in plaets van
waarheyt ! want hun zegghe is / dat het bee-
ter schikt :

Door waer

Treffelike betoys-redeneringhe ! Doch ik
zal hier van een afschepd nemen / end' zegghe
met Pieter de Berd, Letter N.8.

Datmen

behoorde daer wel op te letten (inzonderheit de Leer-meesters / end' dien / die d' Oethographie bevolen is in't uyt-gheben van Boeken) om nergens Vocalen te stellen / daer Consonanten behooren / noch het teghen-beel van dien : latende moet-wilk door hare eyghen Voer-man Onverstant gheteughelt zyn.

Den Hoof-faute

(myns achtens) waer om dat in de Capitael letteren van **v**, end' **q** Consonanten zo grovelijk ghedooft wort / is ! datter gheen merkelijke onderscheydlike letteren by de Drukkers ghevonden werden:

Want

of den schryber zyn doornemen met der Penne af-beeldet, end' den Drukker (het zyn datse gheen onkosten doen en willen / om hun Kassen te verzien / of andersins) hem niet en volghet, dan moeten des schrybers dupbelijke voorsellinghen onder d'asschen des Drukkers onbequaemheyt ver-smoort blyben.

Joost Lambrecht

Anno 1550. tot Ghent: end' Vincent Kasteleyn Anno 1612. tot Daerlem / hebben in hun boeken d' onderscheyd tusschen u vocael / end' v Consonant / aldus **U. V.** ghesteld : makende

dat de Vocaal met den platte zyde / end' het Consonant met den Ronde zyde / aende volghende Letteren quamen te volghen: een ghewenschte zake voor-waer ! zoo't maer in oeffening waer.

Door t' ghebrek

van **U** Capitael kunnen het woorden uyt in t

in't beghin van een reeden niet stellen/maer men wert ghedwonghen in plaets van dien **Wt** (een woord datmen niet npt-spreken kan) de Voor- tocht te gheben.

Ik bidde u ! zeght my doch !

wat onderscheyd soudē wy maken in t lezen van **Vrie** / Salomons moe-lers cerite Man, ende **Vrie** van dienstbaarheyt/zo ons de ghewoonte niet ghun- sigh en wāre ! **Wt** end' veel dierghelpke **Wt**- seinghen zoudē den Leerling ontnomen zyn/ door t stellen van een merkelik onderscheyd in deze twee **Letteren**!

In **Deel** werken ghedruckt by **Paulus** van **Ravenstejn** tot **Amsterdam** / vintmen in zyn **Augu- stijn** / end' **Text** **Abmēn** / merkelik onder- scheyd inde ghedaente van u **vocael** / end' v. **Con- sonant** : in den **Doetens** **Worst-weering** ghe- maakt door **Theodore** **Rodenburgh** **Ridder** van de **Orde** vanden **Kruyse** van **Borgongien** **Fol.** 337. by hem (**Paulus**) **N.** 1619: ghedruckt vintmen de u **vocael** zeer aerdigh af-ghemaeld/in't woor- deken **verdwaelde** (doch daer in wort ook ghe- dwaeld/want daer behoorde een v **Consonant** te zyn) end' zomen d'onderscheyd ober al waer nam / ep **liebe!** met wat grasghe zoude onze lust- liebende **liebers** der **spel-kunst** / hun **vermēn** in **wetenschaps** **Beemden**.

Laat ons dan niet vertragen om eenighe weynighe **Letteren** te **Verlichten** / nade mael wy zo verde ghetreden zyn in't oupdelikke onder- scheyd tusschen **Letter** / end' **Letter** / beyde in in **Capitaal** / end' **Kleyn** **Letteren**. **Maar** ik vreeze dat ik den **Moriaen** wassche / end' dat myn **doente**

doente wepnigh' verrichten zal / dies sieke ik een spelletje by.

De 51. Plaetse.

Wat kracht heeft den ghesloten V in't begheinsel van een woord / of Sillabe?

Berichter.

De kracht van F doch zoeter **S** blykendo in

Verken, Vellen, Veyl, Vael, Vrienden.

End'

Ferken, Fellen, Feyl, Fael, Frienden.

Wa.

Is een Consonant end' wort zeer mis-bruyke inde woorden Wt, We, end' anderen : daar nochtans haer Ampt, kracht, end' klank, klaarslik verstoond wert in wat, water, wet, weeten, wit, wyder, woud, wulpsch met veel ander.

De Haerlemsche Lief-hebbers, verhalen dat veel end' zelve wel eenighe / die inde spel-kunst behooren de best erbaren te wezen / mis-bruyken zeer onschicklik de u, va, end' wa, met stellen

vyl, ws, wt; of vyt, nv, v. l. ulieden, vrs, rvst, kalueren, gauen, schryuen :

In plaetse datze stellen zoude

uyt, uys, of uw's' uyt, nu, u. l. vlieden, ure, ruft,

rust, kalveren, gaven, Ichryven.

End' noch by ontelbaer ander: daerom is't zeer goed end' noodigh te kennen t'onderschept tusschen u, va, end' wa, waer in aen te merken is/ dat v, end' w, alleen in't beghin der Sillaben komen/end' ook Consonanten zyn: daar-en-teghen / dat de u een vocael zynde niet alleen voor, maer ook in't midden, end' t'eynde inde Sillabe komt.

Het verschil des gheklankis end' kracht der zelver wort ook onderkend inde volghende woorden:

uylen, vylen, vvylen } met ander. Nota / de
 uys, vys, vvys } woorden uys kan ik met
 uvt, vyt, vvyd } uw's best af-klaaren/
 end' daar-om en ghe-
 bruyk ik die niet.

cX.

Wort van thoe Consonantē ghemaakt/te weten/van ks:hare kennis is ons dienstigh om deze verkort woorden. kzal, kzeg, kking, kzocht, kzucht, upt te spreken. De kondschap hier van leidet ons des te beter tot upt-spraak der Namen.

kfantippe, kfaerus, kfantus, kler—kles,

wiens rechte baek-stabben is

Xantippe, Xaverus, Xantus, Xer—xes, Xenophon, Xocrates, Xenarchus, Philoxenus Eurixius end' ander. De X wert by veelen ghebruykt in pakken, stokken, end' meer: daermen anders pakken, stokken, stellen moete. X bedient de plaetje van gs in anxt, Henxt.

Dubbelt i.

schynt vande Grieken af-komstigh te zyn / end' by hun-lieden den naem van Y-gha is draeghende / zo Pentus de Heviter, schreft / Folio. 32. Op de Nederlanders wert zo voor een Lang-vocaal anghenomen / is der halben van my Dubbeli ghenaeind.

Haren dienst dient voor-aen inde woorden Yet, Yeuwens, Ys, end' zu x meer. Hier staat an te merken of het noodigh is dat by tweederley ghedaenten van deze Lang-vocalen behoeven te weten / Y, end' y! Wpn ghevoelen is dat by deze ghedaante (ii) niet en behoeven: te meer de wyle het onder den A/B/C/ghetal / niet bekend is / end' by konnen't met (Y) wel af-zien: dies zyn obertollighe Letteren onnoodigh.

Deze (y) komende tusschen / e, e, aldus? eye, maken een verdeplinghe van Sillaben / end' de volghende e schepdet zich altyd naar de rechter-hand: in welke plaetse e een Sillabe maekt / of het verkoppelt zich aen n: blykende in

Waey-e, Draey-e, Groey-e, Verfoey-e, Schrey-e, Vermey-e:

End'

Waey-en, Draey-en, Groey-en, Verfoey-en, Schrey-en, Vermey-en:

Kort ghezeyd

waer y tusschen letteren komt/end' van de byf vocalen a, e, i, o, u, ghevolght wert / daar blyft Y altyd vast gheknocht aen de voorste letter / naest de linker-hand: het zo dan vocaal / of Consonant dat'er

dat'er voor gaat: end' de vo'ghende Vocael
 schepdet zich naer de rechter hand: blykende
 in

Voy-agie, Vy-and, By-as, , By-g, , Perty-en,
 Vloey-en, Dracy-inghe, Schrey-inghe, Vry-igh-
 heydt, , Ry-olea, Cay-us, Gay-us, Cary-us, met
 zulks meer.

Wanneer Y een woord alleen maekt/ zo bedied
 het een zonderling verwonderinghe of verschrik-
 kinghe / als Y ! wat men hoort. Y ! wat's
 daer.

Zed.

Is een zoet-luydende Consonant / end' wil
 voor gheen Consonanten ghesteld zyn: dan al-
 leen voor W: in zwak, ghezwel, zwichten, end' an-
 der. Hare miltheit, end' de sneedigh-heit van f
 wort hier dooren inde S klaarlik verdoond.

De Z wort zom-wylen verwandelt in S / in
 eenighe Koppel-woorden: als

Ander-sins, end' blyft Z in't enkel Woord
 Zin.

Ook in zommighe woorden die met de hoor-
 zetsels begomen werden/als T'ghezicht, end' Op-
 sicht: beziet Christiaen van Heule. Fol. 5. Doch
 de Twee-spraak Fol. 9. klaart die allen af met
 Z. in op-zicht/ontzicht/end' meer.

Dus hebben wy ober-loopender wyze de Let-
 ter-tafel verhandelt: nu keeren wy weder tot de
 Zeventiende plaatze/daer wy spraeken van den
 gheluyd des enkel Vocaals / komende tusschen
 Consonanten / end' gaen alzo voort in't ghe-
 volgh des zaaks.

Dus verre hebbe ik oberlopende wyze ver-

handelt de behulpmiddelen dienftigh voor de Lees-liebende : nu zal ik myn gheboelen uptten aan-gaande de boeken die men in't Leerings behoorde te ghebruyken.

Onder de Boeken zyn (myns achtens) veel tyd-dieben : als daer is de Historie van Louwys Porquyn : van David , 'zj ghedrukt/ ofte ghestreben : d'Evangelien : d'Vuyterste wille : de Zend-brieven , end' ander / die ik meer hinderlyk / dan voorderyk achte.

Maar om kort end' wel te leeren met weynighe Boeken / end' kleyn onkosten voor d'Ouders iken hebbe anders gheen Boeken ghebeeyght/als de naer-gheuoemde Wpf.

Det eerste (want ik met den blinden Berdt/ noch dupstere Perckement-boek niet gheern be-moeyd mochte zyn) was den Groot-Emder , die ik de kinderen wel leeren liet : te weten / eerste-lyk den A. B. C. tot dat-se die redelyk kondigh waren : dan de Letteren vanden gheheelen boek / stuk / voor stuk / eens ander half / of twee-maels ober noemen / eer zj met spellen bezwaerd waren. Dan eens/twee / of driemael ober ghespeld (eermense met leezen bekommerde) tot datse rasch / end' leerdigh spellen konden. als-dan het zelfde eens ober-ghelezen/daer meede nam ik een afscheyd.

Det tweede was den Heydelberghsche Catechismus, dien ook ten minsten twee-maal oberghelezen/want daer veel veranderlyke woorden in komen.

Det derde was de Letter-kunst, ghemaekt door,
C. J. D.

C. D. D. Bierbaert / in wiens plaetse (zoo't uwer- l. goed bindet) ghy dit Boeckhen ghebru- ken meught/ als niet onbequaem zynde voor het derde Boek.

Het vierde / was het Groot Raetsel-boek van Jacob vander Meersch : het welke ik wensche in gheschreven Letteren ghedrukt waren/in plaetse vande gheschreven historien.

Het vyfde / was Het Heerlik bewys van 'sMenschen Ellende , ghedicht door Ieronimus vander Voort : het welke / indien het in Augustyn Romeyn/ end' Corsyf ghedrukt ware/ dat zouden destighe boeken voor d'oeffeninghe zyn.

Tot welkers voor-bereydinghe ik dit boekken hebbelaten stellen in verscheiden ghedaenten van Letteren. Doch also d'Oud-zwaenberwighe Bladeren]in't Horizont onzes ghezichts vallen / en is hier gheen tyd om lang te haekelen.

Eyndelyk staet ons hoogh-noodigh aan-temerken het ghene dat Joos Lambrecht aenwyft Letter. C. j. zyn woorden zyn deze:

Alle Talen hebben hare eyghen verschil van spellen/ end' uyt spraak : nochtans zynse ghelyk in Dunctuatiën / van Ghebroken / Middelmachtighe/end' Dollen zin des Reedens. End' om 'tverstandt daer van te hebben / so moet ghy twe saken verstaan.

D'eerste is, dat ghy de Figuren (of teekenen) end' de Namen der zelver kent.

De tweede is, dat ghy de behoorlyke plaetsen weet / daerse moeten ghesteld zyn.

De Haerlemsche Lief-hebbers [als by ver-
nhelphinghe hare beyder boeken blykt] schynen
Joost Lambrechts na-bolghers te wezen: wiens
werk (zynde volmaekter dan Joos Lambrechts)
ik van woord / tot woord / hier byvoeghen zal:
het welk aldus beghint.

In deze teekens zyn drie dinghen aente mer-
ken : te weten / de Naem, de Maekel, end' de Plaet-
se waer elk behoort ghesteld te worden : om recht
te verstaen wat daer hare kracht / end' werkin-
ghe is.

Deze teekens zyn acht in't ghetal / welker Naem,
ende Maeksel is

Comma, Incisum, of Virgula	/,	} Snede of Stre- pe.
Colon, of Membrum	:	
Puntum, Klausula, Periodus	.	} Slot.
Interrogatio	?	} Vraghingh. Verwonde- ring.
Admiratio	!	
Parenthesis, Interpositio	()	} Tusschen-stel- ling.
Hyphen Copulatio	-	} Aen-een-brē- ging, of Kopp- peling.
Divisio	~	

Comma, Incisum, Virgula, Sneede, of Strepe.

Comma of Incisum is eyghentliks ghezeyd een Sneede, het zo dan recht / als dit / of krom / als dit, end' Virgula heet eyghentliks een Strepe / als dit / toezende een verdeelingh / of onderschepping / te weten: eenen aerd bande minste verdeeling in een Meeden / dienende om de spreuken end' woorden inde reden van een te scheppen / daermen den aeffem een wepnigh verhaelt zonder verflaunen; end' wort ghebruykt zoo tusschen de Zelf-standighe als Toc-voeghelyke namen: ook mede tusschen de Werk-woorden, By-woorden, end' Toc-voeghelyke met Zelf-standighe namen: als in deeze volghende reden te zien is.

Zelf-standighe namen } **De Vorsten, Veld-overste, Hoof-
lieden, end' Bevel-hebbers, wa-
ren de voor-namelijste oorzaak
van't overwinnen: want zo wa-
ren**

Toe-voegelyke namen } **kloek, beleefd', wel sprekende,
end' Vlytigh, in't**

Werk-woorden } **beschikken, moet-gheven, aen-
voeren, end' volherdē des stryds:**

By-woorden } **end' hielden't voor, achter, mid-
den, ter Zyden, end' over-al in
goede ordeninghe:**

Toe-voeghe-
lyke

Met
Zelf-standi-
gho.

als Verstandighe Kryghs-Over-
ste, Stoute voorvechters, neer-
stighe bezorghers, end' ghe-
ghetrouwe volvoorders der za-
ken.

Doorts om te verdeelen eenighe verhalinghen,
ofte vaste t'zamen ghehechte reedenen, als

Veel eer zoudie men vermorzelen/ dan vermor-
wen/ of bekeeren/ de gene / die gantsch verstoekt
end' verhard sijn in't quaed.

Ofte,

Als een Vrouwe schaemte/end' vere/verloren/
heeft/al hadde sy noch eenighe andere deughd by
haer / die wort haer weynigh tot lof na ghe-
zeld.

Ofte,

Onder de Menschen en is geen vaster / zoeter/
noch vermaakegher liefde / dan die / die Man
end' Wyf inden Breedzamen echten staet altyd
eendrachtigh / end' tot elk-ander gheneghen
houd.

Colon, of Membrum:

Lit:

Colon of Membrum is een Lit dat een reden/
thwelk men stelt daer de reeden een vol ver-
stant heeft/end' nachtang niet vol-eyndid en is:
alzo

also het volghende tot meerder versterkinghe of
 verklaringhe dient: end' men mach dit teeken
 een ofte meer-mael in een vol-stooten reeden stel-
 len na dat 'et te passe komt/als:

Zo vermand u komt aendienem / dat een ander
 eenigh quaed van u zept / en onschuldicht u niet
 te zeer / van't ghene dat'er ghezeyd is: maer
 antwoord alleenfik also: hem moeten noch veel
 ander van myn ghebreken / end' onvolkomenhe-
 den onbekend zyn: want anders en zoude hy dit
 niet alleen ghezeyd hebben

Daer mede zulty betoonen u een zachtmoed-
 igh / end' hem een nydigh mensche te wezen:
 end' niemand en zal u daer in (met recht) te be-
 rispen hebben.

Puntum, Clausula, Periodus.

Slot/ofte Sluyt-teeken.

PVNTVM is ghezeyd een Stipken / 'welk
 ghesteld werzende t'epiden aen een reeden/
 daer den zin volkomelyk ghesloten is/soo heetet
 Clausula, dat is / Slot ofte Besluyt van een reden/
 daer den zin volkomelyk ghesloten is / so heetet
 Clausula, dat is/Slot ofte Besluyt van een reden/inde
 welke alle/of een deel van d'ander Teekenen: (na
 gheleeghentheid) konnen begrepen worden: end'
 zoo hier van noch eenighe reden na-volght / die
 moet met een Hoofst-letter beghinnen.

Men moet ook aen dit Sluyt-teeken de Stemme
 gheheel laten rusten / end' in't naer-volghende
 die nieuweylx herscheppen: met buginghe der
 stemme naer eyfch der woorden / end' eyghen-
 scha-

ſchap der reeden.

Wanneer ook dit Sluyt-teeken gheſteld wort achter een ghantsch verhael/ daer niet meer naer en volgh' / zoo wort het ghenoomd Periodus omme-gang, welk zoo veel beduidt als ommevang ofte begryp van alles dat voor verhaeld is.

Interrogatio.

Vraghing!

Het teeken der Vraging wort t'epnden aende Draegh-redenen ghebruykt/als:

Wanneer zullen wy ten eynde kómen?

Wie zoude behaghen hebben aen zulke oneerlyke daden ?

Admiratio,

Verwondering !

Tverwonderings teeken ghebruykt men achter aen de reedenen / de welke beteekenen

Benighe	verwondering, als	{	o wat ding is dat !
			o wat ſchoone ſtadt !
	aenroeping, als:	{	o God bewaert my !
			o Heer ſtaet my by !
verheuging, als :	{	o wat een zoet vermaek!	
		o wat een klare zaek!	
Klachte, als	{	o toe my ellendighen !	
		och hoe zal't noch epndighen !	

Parentthesis, Interpositio. Tuffchen-ſtelling ()

De Tuffchen-ſtelling is een of meer woorden/die inde reden gheboeghd zynde / de zelve meer verklaringhe gheben : de welke zomtyd offe daer al ſchoon uptghelaten wierden / zo zoude nochtanſ de de reeden volmaekt kunnen weezen : end' deze tuffchen-gheſteke woorden werden met twee naer elk-ander gheboghen ſtreekens af-gheteehend/ als :

Dien is een Heerſcher over d'ander / den welken of zy willen of niet) hun dwinghen kan zyn bevel na te komen.

Ofte/

Die hunnen tyd (als hy tegenwoordigh is) niet maar en neemen / hoortmen dikwyls daer naer (als het te laet is) hunne on-achtzaamheyt beklagen.

Wanneer men in eenighe Boeken het Teeken der tuffchen-ſtellinghe kantigh vindt aldus [] zo is het ghene dat daer tuffchen ſtaet een byvoeghzel des Ober zettens/tot verklaringhe van des Schryvers reden. Ik voeghe by // als blykt inden gantche Plamen van Mr. Antonis de Hubert,

Hyphen, Copulatio. Aen-een-bringing / ofte Koppeling

Het teeken der Koppelinghe, ofte aen-een-bringinghe, dient om te ſtellen tuffchen de Koppel-woorden, dat is : wanneer twee woorden aen een ghebecht/

hecht end' onder een uyt-sprake ghebracht wer-
als: Groot-vader, Bier-sleeper Visch-kooper, onder-
Meester, Hoof-zweer, end' dierghelpke. *

Divisio.

Verdeeling =

Het verdeelings teken stelt men t'epuden inder
Reeghel, als het woord daer niet volkomen en
kan ghesteld werden: om te beteekenen dat in't
begin vanden naest-volghende reghel / het zelve
woort epndicht.

Alzoomen oock in't spreken (deur versmet-
tinghe van Vocalen of anders) de rebenen wel
met min ghetal van Syllaben zept / dan men an-
ders wel zoude: zo wort het zelve in't schryven
oock ghebruykt/mits stellende inde plaetse vande
uyt-ghelaten letteren/een ' dat is / een teken
der verhartinghe: also datmen voor de des het ik
is te zy schryft a's't'k's't'z' in a'ander, 'sMans, 'tzal
'khebbe, dat's, t'aenzien, z'is, end' dierghelpke.;

Verklaringhe op elk in't by-zonder.

a' Als 't Leedeken de voor Namen of By-woor-
den die met een Vocaël (dat is / klink-letter) be-
ghinnen / zo stelt men wel in zyn plaats de als:
a'achterste, a'ezels, a'inwendighe, a'ydelheyt, a'onderste,
a'uyterste.

's In plaetse van't Leedeken des schryftmen
oock wel 's, end' dat meest voor nemen die met een
Consonant- (dat is / me-klank-letter) begin-
nen/als: 'shemels, 'sjaers 'smoeders 'szomers: end' zeer
woepnigh voor de gene die met een Vocaël begin-
nen:

nen: 'ten ware' sanderen-daeghs 'avonds end' luttel
meer.

t' Door't Teedeken het werde heel de t' ghe-
bruykt/ end' dat voor / end' naer alle namen end'
woorden/ also wel die met een klink-letter / als
die met een me- klink-letter beginnen/ als : 'arm-
ste, 'redelste, 'begin 'verstant Verhooghe t' op t' van t' in t'
end' dierghelpke.

'k Daer de Door-naem ik voor eenighe
werk-woorden komt (machmen in plaetse van dien
wel stellen 'k, als : 'kachte 'keyfliche 'kwil 'kzal.

's Zoo achter aen dat dit wat het woord is komt/
wert daer ook wel 's inde plaetse ghesteld / als:
dat' s dit' s wat' s.

t' Wanneer het voor-zetsel te of tot komt
voor eenighe namen ofte woorden / die met een
klink-letter beginnen / zo kan daer de t' vol-
doen / als t' auond t' Amsterdam t' eten t' onzent.

z' Men mach inde 'plaetse van't voor-naem
zy ook wel stellen z, als : doen z' akker-werk ? z' c-
ten wel.

Deze verklaringhe dient om te toonen waer
end' hoe dit verkort-teeken moet ghebruykt
zyn : maer de wyle het zelve van de Grieken/
end' Latynen met verscheyden namen ghenoeemt
wert na de plaetsen daermen't stelt / zo zullen wy
tot dienst der Leer-liebe (doch onder verbeterin-
ghe) in Neederduytsch de zelve in volghender
wyze noemen : end' van elke naems werk wat
verklaringhe doen.

Prosthesis.

Prosthesis. Heeten wy Voor-zettinghe, dat is: Wanneermen voor aen eenighe naem ofte woord een Letter voor een Syllabe stelt met het teeken inde plaats vand' uytghelaten Letteren/als:

d'ouders, 't hooghste, 't eerlyk, 't werelds, 't openbaerde, 't moet:...

Door

de ouders, het hooghste, te eerlyk, des werelds, zy openbaerde, ik moet.

End' om duyd'lyk te toonen / datmen dit verkort-teeken alleen inde Plaetse vand' uyt-ghelaten letteren stellen moet/end' niet naer 't oude wyze altyd tusschen de voorghezette Letter / end' 't woord/zo zullen wy hier eenighe woorden byvoeghen / die in 't schryben gheen ander verschil en hebben / dan 't verstellen des verkort-e. kens, end' nochtans op d'een plaats wat anders beduyden/danse op d'ander doen.

t'aenschouwen

t'eyghen

t'ydel

t'overschatten

t'uytwendigh

t'huys

t'zamen-voeghen

door

te aenschouwen

te eyghen

te ydel

te overschatten

te uytwendigh

te huys

te zamen-voeghen:

't aenschouwen	} boor }	het aenschouwen
't eyghen		het eyghen
't ydel		het ydel
't overschatten		het overschatten
't uytwendigh		het uytwendigh
't huys		het huys
't zaemen-voeghen		het zaemen-voeghen.

Paragoge.

Door Paragoge stellen wy Aen-voeging, te weeten / als men t'eynden aen eenigh woord een Letter boor een Sillabe voeght / met het verkortteeken tusschen beyde / als :

ben's	} boor }	ben dies
hebbe's		hebbe dies
dit's		dit is
wat's		wat is
zal't		zal het
van't		van het

Deze twee boor-gaende sijn de voornamelykste : de welke zo wel in't spreken als in't schryben ghebruykt worden : ende meer dan de volghende/die meest tot der Rymers gherief sijn end sijn deze :

Synæresis.

Synæresis namen wy een t'zamen-trekking, dat is: als twee Sillaben in een ghetrokken werden / **thwelk**

Welk in ander talen zomtyds wel gheschied zom-
der upt-laien van eenighe Letteren : maer in
ons Neder-duytsch altyd door het upt-laten van
enighe klink-letter in't midden des woords
(om dat een Sillabe te verkorten) stellende in die
plaetsen het verkort-teken, als :

verdraegh'lyk	} voor }	verdraghelyk
ghevoegh'lyk		ghevoeghelyk
kloek'lyk		kloekelyk
ghevangh nis		ghevanghenis
bederff'nis		bederffenis.

Syncope.

Syncope is een besnoey oft uyt-kip van letteren / als
wanneer men midden uyt het woord een me-
klink-letter (end' somtyds noch een klink-letter
daer by) uptlaet / end' in plaetse van die het ver-
kort-teken stelt : het woord alsoo een Sillabe
kortende / als :

bel'a'en	} voor }	beladen
gheva'en		ghevanghen
de'en		deden
he'en		henen
spoe'n		spoeden
sta'igh		stadigh
die'r	dieder of die daer.	

Apocope.

Apocope zullen by Affnydinghe heeten : want 'tis
e pghentlyk

epghentlyk af-snydinghe / oft af-latinghe van
een Sillabe op't eynde des woords / als ofmen
stellen wilde

dik' } voor } dikwils
nau' } } nauwelyks

Oste ook : als een woord in e eyndicht/daer't
volghende woord met een me- klink-letter be-
ghint / datmen in plaetse van d'eynde e ver-
kort-teeken selt / als :

woud' hy } } woude hy
zeyd' zy } } zeyde zy
bereydingh' } } bereydinghe
klaging' } } klaginghe
eer' } } eere
Heer' } } Heere.

Apostrophus.

End' Apostrophus heeten wy af-keering of af-wec-
ring, dat is : wanneer achter aen zulke woorden
(daer't verkort-teeken inde plaets van de eyn-
dende e staet) woorden volghen met een klink-
letter beginnende / als :

onz' oeffening' end' uw' is z' al even eens ?

Dier zyn nu zes plaetzen aen-ghewezen / daer
het verkort-teeken (volghende zyn verscheyden
namen) ghebruykt wort / hoe wel het teeken ober
al eenderley maeksel heeft.

Synalæphe.

Daer nu is daer-eh-boven noch te weten/
dat wannecr eenighe woorden in e eyndighen/
end' de volghende woorden met een klink-letter
beghinnen / al en word het verkort-teeken inde
plaatse vande eyndende e niet gheseld / dattmen
nochtans die zelve e onder de klink-letter die't
naeste woord beghint/hoort versmelten : end' dat
heet dan Synalæphe, welk wy namen e'zamen-groey-
inghe of in-een-smeltinghe, als :

de eerste ondettrichtinghe, ende ander **derghelyke**.

Aphæresis.

Voorder gheschiedet ook wel datter een Sil-
labe van't begin van eenighe woord wegh ghe-
nomen of af-ghelaten wort/ end' dat heet Aphæ-
resis, voor welke name wy stellen af-neminghe : die
ghebruykt wort/als men schryft.

voeghelyk	} voor {	ghovoeghelyk
hoefd		behoefd
wis		ghewis
wonderd		verwonderd
merken		aenmerken.

Epenthesis.

En anderen ook ghebeuret wel dat (met in-
voeginghe/of verwisselinghe van letteren) eenighe
woorden

woorden een Sillabe verlangd werden / welk
heet Epenthesis, maer wy nament een Inzettinghe,
ofte tusschen-schikkinghe, als stellende

vlytelik	} voor }	vlytigh
Overigheit		Overigheit
vervarelik		vervaerlik
vrygheit		vryheit
voor-zichtelik		voorzichtigh
kleyachtigh		kleyigh.

Dus veel verklaringhe op het verkort-teeken,
als ook op de tusschen-teekeninghen der Weeden/
heeft ons goed ghedocht (tot dienst der onkondi-
ghe Leer-liebe) in deze onze spellinghe by te voe-
ghen. Gheschied daer pemand eenigh nut deur
(ghelyk wy verhoopen ja) ofte wert pemand hier
deur verwekt / dat hy wat beters aenden dagh
bringhe / zoo sullen wy onzen beghoerden loon
verkrighen/ end' hier van zien ons ghewenschte

EYNDE.

De

**Na-sporende Leer-Meesters der
Lees kunst wenscht Richard Dafforne een
heylzame voor-spoed in haren
beroep/door de gunstige
gunst des Af-gun-
ners.**

Kunst-gheoeffende : ghelyk het herte eenes
goeden Krypghs-helds zich niet en bezwykt
ober't teghen-weer die zyne vrand hem in-
den eersten storm aendoet / alzo en is daer (zo't
schynt) gheen Iuvenalis-berisping, noch Democriti be-
laching dat het Dat verhinderen kan om niet upt
te Leeveren zulks als daer inne is.

Want

den Waen-gunst der zommighe / zedert het upt-
gheben myns Memoriaals (inde Dnytsche/ end'
Enghelsche Talen) ober't Boekhouden / heeft
my also ghesmaecht ! dat ik alle gheneeghentheit
tot schryven (vna) verbannen hadde.

Maar ziende datter niemand leest,
Die zijn af-gunners niet en heeft !
Ik kreegh strax vve'er een versche zin
Ghedreven zynd' door Lees-kunsts min.

Dus

verheught zynde met het Sap van't krupt Ne-
rentes

penthes, heb' ik my verkloekt door den God-in
Philautia, uwe E. aen te bieden Aperia voor Sapien-
ria: verzoekende vande Groot-verstand'n datse dit
myne ghering / end' Ontydighe-uyt-ghevinge niet
verbyten, maar verbeteren willen: op dat de Leer-
ling inde Lees-konst een goed end' bequame
voortgank hebben mach.

Doch

alzo het beleyd dezès boeks onheb'lyk begunnen/
end' onbeschaefdlik bearbeyd is: eysche ik uwer
E. herschooninghe over de Harich-valligheyt des
besluys: aen-ghezien ('twelke by de Ingheboo-
renen licht om doen is) het onder verbeeteringhe
uyt-gaat.

Ghedaen

in Amsterdam / end' uyt-ghegheben in October
Anno 1627.

Nende Lees-lievende.

Deels Lievers bespeurende weten-schaps Duer-
baerheyt in anderen / werden (door't voor-beeld
van dien) naer gelyke begaefdheit met graeghte
ontsteeken: alzo datse onder Jonst-pbers jok hun
teughelen laten.

Maar wat gheldet!

de glimmende Donxkens hunder teeder ontfonte
te gheneghenheden/worden haest uyt-ghebluscht
door de Winderbalken die op dien wandel-wegh
bebonden werden: want zy werden afkeerlik
ghemaekt

Oste van weeghen } de langheit des Tyds, die zy daerin versly-
ten.
} de Hard namen 'end' woorden die hun tee-
ghen de borst stooten.

De voetterste

ofte op-queekster der voor-ghestelde Af-keerlyk-
heyt is/dat de Leerlinghen alleenlik uyt ghewoonte
leeren, zonder weete der konst-reeghelen.

De Vernielster

ofte / Ober-winster der zelver Af-keerlykheyt
(als ook alle onwetendheden inde konsten) is/
Oeffening der Grond-reeghelen, end' behulp-middelen
t'er Kond-schap.

Waar van

tot gherief des Spellers ik verscheyden Vraghen
met haren Antwoorden ghesteld hebbe: der wel-
ker (inzonderheit die tusschen deze **S S** staen)
van allen Leerlinghen by herte gheleerd zyn
moeten/als daer zyn: De. 2. 7. 8. 9. 11. 15.
16. 17. 20. 21.

Kort

als ghezept is/alles wat tusschen de twee **S S**
staen: end' on-noodigh de Jongheyt / met pers
meer te belasten: doch die een ghoede gheheu-
ghenisse hebben / en konnen niet te veel Lee-
ren!

Het

ghebruyk hier van doen ik de Zorgh-kamer be-
waerde zoo't Crasimus in zyn Moria fol. 112.
noemt) was dus-danigh.

Alle

Orlof daghen / zynde ghewoonlik des Woens-
daeghs,

daeghs, end' Sater-daeghs, ook wel een half uer
des avonds zoo't den tyd dulden wilde / nam ik
een onder-bragging vooren: het ware dan door't
gheheel school / of een deel van dien.

Deze Draghen

gaen altyd omme: zo dat als zy in hun spelling
misten/dan maekte ikse de Grond-reghelen in-
dachtigh/ end' dadelick wisten zy hun daer naer te
richten / hebbe also inde Leeringhe ghoeden
voortgank.

End'

ghelooft my (die't verzocht heeft / end' onder-
zoekende des Putbaerhepts bruchten met
breughde ghesmacht hebbe) dat zomen elk hint/
ofte Mensche (na datse verde inde Spel / ofte
Lees-konst ghesessende waren) een reeghel of
twee min Spellen/end' drie of vier reeghels min
lezen lieten / hun oeffenende des te meer inde
Grond-vesten ! daer zoude in een Dieren-deel
Jaers in de Lees-konsts toe-neeminghe meer
bebonden zyn dand'er nu in drie bespeurd wert.

Op liebe!

met wat breughde / end' heugh'lyke vrolikheit
zouden de Menschen dan ter Schoole hun keere
neemen ? daerder nu veelen hun in-beelden laten, dat
de Lees-konst een zake is (by na) ondoenlik om lee-
ren.

End'

zomen de zake wat in-ziet / daer zal bebonden
den worden / dat (in't ghemeen) meer aende
Leeraer / als aen de leerling ontbreekt: waer-
door veele Menschen onder Onwetendheits Iok
zuchten, daerse door bequame aanleydinghe hadden
moghen (met ons) hun vermakelikeit uyt kond-schaps

Lust-hofscheppen, end' in hare Lief-lustigh beemden
weyden.

Dat

sulks inder daed zoo toe gaet / zal ik in Arith-
metica een proefken verhalen die my zelfs (hoe
wel ik een bande minste ben / die minst kennis
daer in heeft) weder-baren is.

Het is ghebuert dat van myn goed-bekende
(met weet-pher ontfteeken) t'er Schole ghinghe
om hem in Tel-konsts bogaerd te vermeyen: daer
zemen hem den eersten dagh in Additie / Op-tel-
telling / ofte / Verga'ren zonder de minder Spe-
tien.

Ik

'sanderen daeghs by hem komende / braeghde
hoe hem de Kunst aan-staede/end' of zyn graeghte
(zo verdt) hare ghenoeghen hadde.

Hy antwoorde my / dat zyn zinlikheys Vonx-
kens begon den te blaken! end' tot bewys toonde my
zyn werk/twelk (na den tyd) by wel toeging.

Wel!

alle-wel was goed: ik sprak hem een hert in't luf
(zeptmen) zo groot als een Klomp, dat hy goeden
moet hebben zoude: wy schiepden / end' elk ging
na zyn woon-plaetse

Een dagh

of drie daer naer by hem komende / bevonde ik
dat zyn nieu-gheboren zinlikheit, met een schielikken
af-keer, af-keerlik gheworden was.

Sa/ Sa / sprak ik

toont my uwse werk! laet my d'oorzaek des we'er-
zins zien! Daer bevonde ik datmen hem dade-
lyk in

Ik in Additie met de minder spetien ghezet hadde/ al-
een hy! Sub-stractio, Multiplicatis, of Divisie in flechte
ghetallen gheoeffend hadde!

Daar

zoude hy (zonder de weete van deplinghe) bezien
hoe veel stuyvers in 300 veel penninghen, end' hoe
veel guldens in 30 veel stuyvers waren!

Daar zou men

de pannen op de Sparren van't huys legghen son-
der Latten eerst op te Spkeren! end' watmen
deede'twas alles teeghen de dood aen!

Ja / ja zepd' ik!

is het beleyd der Leeracs zulks? zoo en is't gheen
wonder dat de Leerlinghen tot Eezels ghemetamor-
phozeert, ofte verwandelt werden!

Ik

stopte hem inden Dupste het Boerken ghemaekt
door. Sybrant Hansfoon van Harlinghen, reeken-Meester
t' Amsterdam: end' zepde dat hem nae't beleyd
van dit Boerken en't gheheel, end' ghebroken zoud'
laten onder-richten: 'twelk doen zo gheschiede/
end' onze haest verblufte Leerling, worde een verstan-
dighe kennis dragher: zoo veel kan goed beleyd te weeghe
brenghen! oordeelt mede also van't spel-konsts be-
leyd.

Ik hebbe in dit boerken

verscheyden Schrybers aanghetooghen / tot be-
krachtighinghe van't ghene dienstigh was aen-
gheweezen te zyn / maer en hebbe (zo doende)
niemand verhoort.

Ten eersten /

bermits ik de Namen der Schrybers / end' de
bladeren hunder Boeken aen-gheweezen hebbe.

Ten anderen/

ik heb' 'tghebruyk der zelver Schryvers naer
ghevolght : verhoopende zoo't in hant-lieder
ghe-oorloofd is / dat'et in my onberispelyk
zyn zal.

Dit werk

is t'zamen-spreeksche-wys ghesteld tot uwer
beter onder-rechtinghe : ghebruykt het met
zodanigh na trachting / als ik hier-in uwe be-
hoorderinghe betracht hebbe / zo zal elk beko-
men het ghene dat (met onberdrooten arbeid)
naer-ghedoold is/

Door

Richard Dafforne.

P. D. B.

Zoo ghy Fauten in't drukken vint , het kan
gheschie'en,, wel,
Betertse (kond-dy, ziende altyd op den zin,,
Fyn :
Een woord , Letter, oft' Sillabe , werter ver-
zien,, snel
Zeer luttel Boeken vindt-men , daar gheen
Fauten in,, zyn.

**Tot allen Boek-verkooopers,
end' Drukkers in't ghemeen.**

Dewyl' ik voor handen ben, *Drukt niet buyten
myn weet*
Dit myne Boeks-ken. Oft' ghy zoudt my on-
recht aan-doen :
Spreekt my Aan ! Ik kan Best Verklaren myn
Zins bescheet :
Want om dit te Beeteren , zal ik my vlytigh
spoe'n.

110

110

B. W.

